

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1922:29

FÖRSVARSDÉPARTEMENTET

FLOTTANS SKOLSAKKUNNIGAS

BETÄNKANDE

III

ANGÅENDE

SKOLREGLEMENTE FÖR FLOTTAN

I. SKOLOR OCH KURSER FÖR SJÖMANSKÅRENS MANSKAP

AVGIVET DEN 26 SEPTEMBER 1922

STOCKHOLM

1922

Statens offentliga utredningar 1922.

Kronologisk förteckning.

Januari—Mars.

Äterfinnes å omslagen till utredningarna 1—17.

April—Oktober.

1. Några iakttagelser från 1921 års riksdagsmannaval. Av E. v. Heidenstam. Norstedt. 20 s. **Ju.**
2. Byggnadsarbetersakkunnigas betänkande. 2. Arbetsstatistisk undersökning rörande husbyggnadsverksamheten i Sveriges städer och stadsliknande samhällen. Av B. Nyström. Norstedt. 208 s. **S.**
3. Järnvägsstyrelsens skrivelser till Kungl. Maj:t den 28 april 1922 med förslag till taxeändring samt den 5 maj 1922 med yttrande över tull- och traktatkommitténs utlåtande m. m. Sv. Tr.-aktieb. 22 s. **K.**
4. Klimatets inverkan på byggnader vid västkusten. Kungl. Byggnadsstyrelsens meddelande nr 1. Marcus. 13 s. **K.**
5. Betänkande med förslag till förändrad kyrklig indelning och organisation inom de till Kristianstads och Malmöhus län hörande delarna av Lunds stift. Haggström. 392 s. **E.**
6. Tillägg till betänkande och förslag beträffande förädräfsverksamheten vid marinen. Tullberg. vi, 92 s. **Fö.**
7. Betänkande rörande fiskerinäringens främjande. Haggström. 95 s. **Jo.**
8. Utredning angående statsunderstöd för idrottens främjande. Tullberg. vi, 124 s. 1 kart. **E.**
9. Patentlagstiftningskommitténs betänkande. 7. Förslag till lag om rätt till tidnings eller tidskrifts titel m. m. Marcus. 54 s. **H.**
10. Om lappskattelandsinstitutet och dess historiska utveckling. Av Åke Holmbäck, Almqvist & Wiksell. 95 s. **S.**
- 11—12. Betänkande med förslag till lag angående kulturminnesvård samt organisation av kulturminnesvården. 1. Historik, memorial ang. minnesvårdens nuvarande ståndpunkt, utländsk lagstiftning samt bilagor. viii, 483 s. 3 kart. 2. Förslag och motiv. xxiii, 197 s. Centraltr. **E.**
13. Högskolornas löneregläringskommittés betänkanden. 2. Fackhögskolor och övriga vetenskapliga anstalter. Haggström. vi, 193 s. **E.**
14. Statsmakterna och bränslekaffningen under krigsåren. Av Bränslekommisionen afgiven berättelse över dess verksamhet åren 1917—1921. Marcus. 353 s. **H.**
15. Statistiksakkunnigas betänkande. Utredning och förslag till åtgärder för minskning av kostnaderna för den officiella statistiken samt åstadkommande av en permanent kontroll över det statistiska arbetet m. m. Beckman. x, 367 s. **Fi.**
16. Förslag till vissa ändringar i bestämmelserna rörande jakt och fågelskydd. 2. Ändringar i jaktlagen, fridlysningsbestämmelser m. m. Marcus. 317 s. **Jo.**
17. Betänkande och förslag rörande det akademiska befordringsväsendet. Lund, Berling. 268 s. **E.**
18. Det svenska lantbrukets produktionskostnader. 1. Bokföringsåret 1919—1920. Av L. Nannesson. Meddelande från Kungl. Lantbruksstyrelsen nr 240 (Nr 6 1922). Norstedt. vi, 125 s. **Jo.**
19. Betänkande med förslag angående arrendators rätt till ersättning för elektrisk anläggning. Tullberg. iv, 29 s. **Ju.**
20. Mellanhandssakkunnigas betänkande ang. olägenheterna vid mellanhandssystemet inom livsmedels-handeln. Eklund. 295 s. **Jo.**
21. Om röstsammanräkning vid kommunala val enligt lagarna den 9 juni 1922. Av E. v. Heidenstam. Beckman. (4), 51 s. **S.**
22. Kolonisationskommitténs betänkande 1922. Förslag till kolonisation å kronoparker i Norrland och Dalarna jämte förslag dels till utsträckt tillämpande av intensivt skogsbruk å de norrländska kronoparkerna dels till kraftigare befrämjande av egenahemsbildning å enskild jord i Norrland. Centraltr. (2), xvij, 433, 133, 112 s. 1 kart. **Jo.**
23. Betänkande och förslag angående utbildningskurser inom tullverket. Tullberg. viij, 143 s. **Fi.**
24. Utredning rörande den s. k. Nyköpings kanal. Meddelande från Kungl. Kanalkommisionen. Nr 6. Haggström. 69 s. 3 pl. **K.**
25. Förslag till författningar angående handel med och import av utsädesfrö ävensom till omorganisation av frökontrollverksamheten m. m. Beckman. iv, 131 s. **Jo.**
26. Utkast till lag om visst tryggnad av byggnadsborgenärers fordringar m. m. Tullberg. 51 s. **Ju.**
27. Redogörelse för de ecklesiastika boställena. 5. Värmlands län. Av H. Skoglund. Beckman. xlvij, 692 s. **E.**
28. Betänkande och förslag rörande brandskyddsföreskrifter och ordnandet av brandväsendet inom riket. 7. Betänkande med förslag till Kungl. Maj:ts nädiga stadga angående skydd för människor vid brandfara inom industriella arbetslokaler. Beckman. 15 s. **K.**
29. Flottans skolsakkunnigas betänkande 3 angående skolreglementet för flottan. 1. Skolor och kurser för sjömanskårens manskap. Tullberg. vij, 117 s. 1 bil. **Fö.**

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet. **Jo.** = jordbruksdepartementet. Från den 1 april, då kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) trädde i kraft, utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1922:29

FÖRSVARSDEPARTEMENTET

FLOTTANS SKOLSAKKUNNIGAS

BETÄNKANDE

III

ANGÅENDE

SKOLREGLEMENTE FÖR FLOTTAN

I. SKOLOR OCH KURSER FÖR SJÖMANSKÅRENS MANSKAP

AVGIVET DEN 26 SEPTEMBER 1922

STOCKHOLM 1922

A.-B. HASSE W. TULLBERGS BOKTRYCKERI

STATENS OFFENTLIGA TRYCKERIEN 1922. 30
SÖDERSTRÖM & SÖDERSTRÖM

STATENS SKOLENEMEN

BETÄNKANDE

III

1922

SKOLENEMEN FÖR FLOTTAN

1. SKOLENEMEN FÖR SKOLENEMEN

AV GIVET PÅ 30 SEPTEMBER 1922

—

STATENS SKOLENEMEN
AV GIVET PÅ 30 SEPTEMBER 1922

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Skrivelse till Statsrådet och chefen för Kungl. försvarsdepartementet	V
I. Reglementsförslag	1
Kap. I. Allmän organisation	3
1. Ändamål	3
2. Olika skolor och kurser	3
Kap. II. Befälsförhållanden och inspektion	7
Kap. III. Lärarpersonal och instruktörer	10
Kap. IV. Undervisningstid	13
1. Utbildningsår	13
2. Den årliga undervisningstiden	13
3. Undervisningstiden för vecka	16
4. Undervisningstimmarnas längd	17
Kap. V. Undervisning och övningar	17
1. Allmänna grunder för undervisningen	17
2. Undervisningsämnena	18
3. Undervisningsplanens tillämpning	23
4. Undervisningsavdelningar	23
5. Arbetsordning	23
6. Undervisningsmedel	24
Kap. VI. Elevers kommendering m. m.	24
1. Kommendering till allmän skola, yrkesskola och yrkeskurs ..	24
2. Kommendering för utbildning till särskild tjänst och uttagning för sådan tjänst	29
3. Skiljande från skola eller kurs	32
Kap. VII. Examina m. m.	32
1. Slutprövning	32
2. Examina	34
3. Fordringar för godkänd utbildning	39
4. Omkommendering och komplettering	39
Kap. VIII. Betyg och betygssättning	41
1. Betygsgrader	41
2. Betyg för kunskaper och färdigheter samt flit	41
3. Betyg för tjänstbarhet	42
4. Betyg för uppförande	43

	sid.
Kap. IX. Belöningar	44
Kap. X. För skolor och kurser använda fartyg och lokaler. Undervisnings- medel	45
1. Fartyg	45
2. Undervisningslokaler	46
3. Undervisningsmedel	46
Kap. XI. Årsredogörelser m. m.	47
Bilaga och formulär	49
Bil. 1. Utbildningsplan för manskap vid sjömanskåren.	
Form. 1. Betyg över genomgången korpralsutbildning	51
,, 2. Betyg över genomgången underofficersutbildning	53
,, 3. Betyg över examen i lägre klassen av underofficersskola	56
,, 4. Betygslista	58
,, 5. Summarisk uppgift å lärarpersonal, instruktörer och elever	60
,, 6. Befälsrulla	62
,, 7. Elevrulla	64
,, 8. Förslag å det manskap, som bör genomgå skola eller kurs	66
II. Motivering	67
1. Allmän motivering	69
2. Speciell motivering	72
§ 6 sid. 72, § 8 sid. 74, § 12 sid. 74, § 14 sid. 75, § 15 sid. 75, § 17 sid. 75, § 18 sid. 76, § 19 sid. 77, § 20 sid. 78, § 23 sid. 79, § 24 sid. 79, § 25 sid. 79, § 27 sid. 79, § 28 sid. 80, § 29 sid. 81, § 30 sid. 82, § 32 sid. 83, § 35 sid. 84, §§ 38—40 sid. 84, § 38 sid. 85, § 39 sid. 85, § 40 sid. 86, § 42 sid. 86, § 43 sid. 87, § 44 sid. 87, § 45 sid. 88, § 48 sid. 88, § 50 sid. 90, § 52 sid. 90, § 53 sid. 90, § 54 sid. 91, § 56 sid. 92, § 58 sid. 93, § 59 sid. 94, § 60 sid. 95, § 61 sid. 97, §§ 62—67 sid. 97, § 63 sid. 98, § 68 sid. 98, § 69 sid. 98, § 71 sid. 99, § 72 sid. 99, § 73 sid. 100, § 74 sid. 101, § 75 sid. 101, § 76 sid. 102, § 77 sid. 102, § 79 sid. 103, § 80 sid. 103, § 82 sid. 105, § 83 sid. 105, § 84 sid. 106, § 85 sid. 106, § 86 sid. 107, § 87 sid. 108, §§ 88—89 sid. 109, § 88 sid. 109, § 89 sid. 109, §§ 90—95 sid. 109, § 96 sid. 110, § 97 sid. 110, § 99 sid. 110, § 101 sid. 111, § 103 sid. 111, §§ 104—107 sid. 111.	
III. Särskilda yttranden	113
Av Adolf Cassel	115
,, Axel Ackerberg	115

TILL HERR STATSRADET OCH CHEFEN FÖR KUNGL. FÖR-
SVARSDEPARTEMENTET.

På grund av erhållet uppdrag hava flottans skolsakkunniga den 26 maj 1921 avgivit betänkande angående utbildningen av sjömanskårens manskap och den 13 juni 1921 betänkande angående skeppsgossarnas utbildning.

Sedan nämnda betänkannden blivit fullbordade, hava de sakkunniga haft att övergå till fullgörande av det åt dem genom skrivelse den 3 december 1920 överlämnade uppdraget att verkställa omarbetning av "Reglemente för utbildning av flottans manskap (skolreglemente)".

Detta reglemente innehåller för närvarande bestämmelser såväl angående utbildningen av sjömanskårens manskap som angående de värnpliktigas och skeppsgossarnas utbildning. De sakkunniga hava icke ansett sig böra framlägga förslag till reglementariska bestämmelser rörande de värnpliktigas utbildning. Det svävande läge, vari frågan om de värnpliktigas övningstid m. m. samt reservbefälsfrågan för närvarande befinna sig, gör det omöjligt att nu uppgöra förslag till någon mera definitiv ordning i förevarande hänseende. De sakkunniga, som ju ursprungligen tillsatts för att utarbета förslag till omläggning av undervisningen i korpralskola och underofficersskola, torde för övrigt knappast med sin nuvarande sammansättning särskilt lämpa sig för ifrågavarande arbete. Dess utförande synes med större fördel kunna uppdragas åt blott ett par personer med speciell insikt och erfarenhet på området. Det är uppenbart, att de sakkunnigas reglementsförslag bör kunna bliva till gagn vid ett sådant arbete och i stort sett kunna, om så finnes lämpligt, läggas till grund för detsamma.

De sakkunniga hava funnit det mest ändamålsenligt att först utarbета förslag till reglemente för de skolor och kurser, som äro avsedda för sjömanskårens manskap. Det har nämligen synts önskvärt, att ett sådant förslag snarast möjligt kunde föreligga, enär det av de sakkunniga utarbetade förslaget angående sagda manskaps utbildning redan börjat på

försök tillämpas. I ett senare betänkande ämna de sakkunniga lämna förslag till reglemente för skeppsgossarnas utbildning. Därjämte hava de för avsikt att framlägga förslag till de ändringar i förut utarbetade utbildningsplaner, som hava funnits påkallade på grund av uttållanden, vilka i inkomna yttranden gjorts av olika myndigheter, eller för-
anletts av erfarenheter, som vunnits under arbetet med reglementet.

I de sakkunnigas sammansättning har, sedan närmast föregående be-
tänkande avgivits, den förändringen inträtt, att dåvarande kaptenen vid flottan numera kommendörkaptenen av andra graden Erik Wrangel den 25 augusti 1921 på grund av förordnande såsom marinattaché entledigats från att vara ledamot av de sakkunniga och att kaptenen vid flottan Adolf Cassel samma dag förordnats till ledamot i hans ställe.

Till de sakkunniga hava av vederbörande departementschefer överlämnats följande skrivelser att tagas i beaktande vid uppdragets fullgörande:

1) den 9 februari 1920 skolchefens i Karlskrona årsrapport för 1918—1919 jämte däröver avgivet yttrande av chefen för marinstaben;

2) den 31 december 1920 högste befälhavarens över kustflottan skrivelse med avdelningschefens för skjutskolavdelningen slutrapport 1920;

3) den 15 februari 1921 utredning och förslag angående anställande av minhantverkare jämte däröver avgivna yttranden;

4) den 24 februari 1921 avdelningschefens för Karlskronaavdelningen slutrapport 1920 jämte däröver avgivna yttranden av inspektören för undervattensbåtvapnet och chefen för marinstaben;

5) den 27 maj 1921 remiss angående stationsbefälhavarens i Karlskrona skrivelse med hemställan om utverkande av bestämmelser för utsträckning av undervisningstiden i underofficersskolans maskinistklass, besvarad av de sakkunniga genom yttrande den 13 juni 1921;

6) den 7 september 1921 avskrift av vissa punkter i avdelningschefens för skjutskolavdelningen slutrapport 1920 och i kommendör Schneidllers "utredning och förslag angående expeditions- och handräckningsgöromålen" jämte avskrift av myndigheternas yttranden över ifrågavarande punkter;

7) den 29 oktober 1921 högste befälhavarens över kustflottan rapport över verkställd inspektion av sjökrigsskolavdelningen jämte däröver avgivet yttrande av chefen för marinstaben;

8) den 15 november 1921 avskrift av marinförvaltningens yttrande över stationsbefälhavarnas årsrapporter för 1920 samt utdrag ur samma rapporter i vad angår reglemente för sjömanskårens skolor;

9) den 10 maj 1922 utdrag ur fartygschefens å pansarkryssaren Fylgia generalrapport 1922;

10) den 12 maj 1922 utdrag ur högste befälhavarens över kustflottan årsrapport 1921 jämte däröver avgivna yttranden av marinförvaltningen och chefen för marinstaben;

11) samma dag utdrag ur avdelningschefens för torpedskolavdelningen generalrapport 1921 med därtill fogade yttranden av högste befälhavaren över kustflottan och chefen för marinstaben.

Sedan de sakkunniga nu avslutat sitt arbete, i vad det angår utarbetande av förslag till reglemente beträffande de för utbildning av sjömanskårens manskap avsedda skolorna och kurserna, få de sakkunniga härmed vördsamt överlämna förslag i detta hänseende jämte motivering.

De i förenämnda handlingar 1—11 gjorda framställningarna äro, i vad de gälla reglementsbestämmelser för skolor och kurser för utbildning av sjömanskårens manskap, från de sakkunnigas sida besvarade genom det i nu föreliggande betänkande framlagda reglementsförslaget med tillhörande motivering, i den mån de icke redan genom de föregående betänkandena eller genom särskilda skrivelser av de sakkunniga besvarats.

Undertecknade Cassel och Åckerberg åberopa till betänkandet fogade särskilda yttranden.

Stockholm den 26 september 1922.

A. WACHTMEISTER.

B. J:SON BERGQVIST.

N. O. BRUCE.

JOHN EKLUND.

ADOLF CASSEL.

AXEL ACKERBERG.

N. O. Bruce.

Am 12. April 1937 wurde der Vertrag zwischen der Deutschen Reichsregierung und der Regierung der Tschechoslowakei über die Abgrenzung des Sudetenlandes abgeschlossen. Dieser Vertrag wurde am 1. Mai 1938 in Prag unterzeichnet und trat am 1. Oktober 1938 in Kraft. Er regelte die Rückgabe der Sudetenländer an das Deutsche Reich.

Die Sudetenländer waren eine wichtige strategische Position für das Deutsche Reich. Sie umfassten die Gebiete um Eger, Aussig und Aussig. Die Bevölkerung dieser Gebiete war überwiegend deutsch. Die Rückgabe dieser Gebiete an das Deutsche Reich war eine wichtige Voraussetzung für die deutsche Politik in der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts.

Die Sudetenländer wurden am 1. Oktober 1938 an das Deutsche Reich zurückgegeben.

Die Sudetenländer wurden am 1. Oktober 1938 an das Deutsche Reich zurückgegeben.

Die Sudetenländer wurden am 1. Oktober 1938 an das Deutsche Reich zurückgegeben.

Die Sudetenländer wurden am 1. Oktober 1938 an das Deutsche Reich zurückgegeben.

Die Sudetenländer wurden am 1. Oktober 1938 an das Deutsche Reich zurückgegeben.

Die Sudetenländer wurden am 1. Oktober 1938 an das Deutsche Reich zurückgegeben.

Die Sudetenländer wurden am 1. Oktober 1938 an das Deutsche Reich zurückgegeben.

Die Sudetenländer wurden am 1. Oktober 1938 an das Deutsche Reich zurückgegeben.

Die Sudetenländer wurden am 1. Oktober 1938 an das Deutsche Reich zurückgegeben.

Die Sudetenländer wurden am 1. Oktober 1938 an das Deutsche Reich zurückgegeben.

I.

REGLEMENTSFÖRSLAG

REGIMENTAL OFFICE

Kap. I. Allmän organisation.

1. Ändamål.

§ 1.

Flottans skolor och kurser för sjömanskåren hava till syfte att grundlägga och främja utbildningen av duglig personal för såväl sjömanskåren som underofficerskåren. För detta ändamål hava de att bibringa envar av manskapet sådana kunskaper och färdigheter, som han behöver för att kunna fylla sin uppgift i flottans tjänst, samt på samma gång hos honom främja utvecklingen av egenskaper, som för denna uppgifts fullgörande erfordras, såsom ansvarskänsla, uthållighet och disciplin, sinnesnärvaro och omdömesförmåga. De kunskaper och färdigheter, som meddelas, skola i främsta rummet avse den militära utbildningen samt därutöver beförä personals allmänna bildning. En så anordnad undervisning bör jämväl vara ägnad att bliva till gagn vid en eventuell övergång till civil verksamhet.

2. Olika skolor och kurser.

§ 2.

De för sjömanskårens manskap anordnade skolorna och kurserna utgöras av *allmänna skolor*, *yrkesskolor*, *yrkeskurser* och *kurser för särskild tjänst*. Dessutom kunna anordnas *repetitionskurser*.

§ 3.

1. *De allmänna skolorna* äro rekrytskola, korpralskola och underofficersskola, uti vilka i regel undervisning meddelas särskilt för envar av sjömanskårens fyra yrkesavdelningar. Undervisningen är dels gemensam för de till en avdelning hörande yrkesgrenarna, dels speciell för var och en eller vissa av dessa.

2. Därest så finnes ändamålsenligt, må efter vederbörande skolchefs bestämmande rekrytskola eller korpralskola anordnas gemensamt för två eller flera yrkesavdelningar.

§ 4.

1. *Rekrytskola* förlägges antingen i land eller ombord.

För däck- och maskinavdelningarna förlägges rekrytskolan i regel

först i land, sedan ombord, dock att radiomatrosen bära genomgå rekrytskola uteslutande i land. För ekonomi- och hantverksavdelningarna förläggas rekrytskolan i regel i land.

2. Därest särskild anledning därtill föreligger, må efter överenskommelse mellan stationsbefälhavare och vederbörande befälhavare över sjöstyrka eller enkelt fartyg i särskilda fall kunna bestämmas annan förläggning av rekrytskola än som i mom. 1 sägs.

§ 5.

1. *Korpralskola* förläggas i land.

2. För däcksavdelningen omfattar korpralskolan dels en *förberedande kurs*, dels en *huvudkurs*. Huvudkursen uppdelas på en *lägre linje* och en *högre linje*.

För övriga yrkesavdelningar uppdelas icke korpralskolan på olika kurser eller linjer.

§ 6.

1. *Underofficersskola* förläggas i land; dock skola för däcksavdelningen i undervisningsplanen upptagna *navigeringsövningar* äga rum ombord.

2. För samtliga yrkesavdelningar indelas underofficersskolan i en *lägre* och en *högre klass*. För däcksavdelningen uppdelas lägre klassen i en *förberedande kurs* och en *huvudkurs*. För artillerimatrosen ingår dessutom i underofficersskolan en särskild *artillerikurs*, förlagd mellan lägre och högre klassen.

3. För dem av däcksavdelningen, som äro kompetenta att kommanderas till underofficersskola eller tillhöra denna skola eller ock genomgått densamma och som önska idka fortsatta studier för realskoleexamen i ämnen, vilka icke förekomma i nämnda skola men ingå i realskoleexamen, bör, i den mån omständigheterna medgiva, tillfälle till lämplig ledning härutinnan beredas.

§ 7.

1. Rekrytskola, korpralskola och underofficersskola anordnas för samtliga yrkesavdelningar, med här nedan i mom. 2—4 angivna undantag, vid båda flottans stationer.

2. För ekonomi- och hantverksavdelningarna anordnas underofficersskola i regel endast vid Karlskrona station.

3. För minmatrosen anordnas rekrytskola, korpralskola och underofficersskola endast vid Stockholms station.

4. Därest inom viss yrkesgren antalet elever i korpral- eller underofficersskola beräknas bli synnerligen ringa, må, efter överenskommelse mellan stationsbefälhavarna, korpralskola och underofficersskola för ifrågavarande elever anordnas endast vid endera stationen.

§ 8.

Yrkesskolorna äro skjutskola, signalskola, torpedskola, undervattensbåtskola, radioskola, minskola, skjut- och signalskola samt maskinskola.

§ 9.

1. *Skjutskola* skall anordnas för artillerimatrosor och vapensmeder samt för artillerimatrosor omfatta rekrytkurs, korpralskurs och underofficerskurs och för vapensmeder korpralskurs och underofficerskurs.

2. *Signalskola* skall anordnas för signal-, torped-, undervattensbåt- och radiomatrosor samt för signal- och radiomatrosor omfatta rekrytkurs, korpralskurs och underofficerskurs och för torped- och undervattensbåtmatrosor korpralskurs.

3. *Torpedskola* skall anordnas för torpedmatrosor, torpedeldare och torpedhantverkare samt för samtliga dessa yrkesgrenar omfatta rekrytkurs och underofficerskurs.

4. *Undervattensbåtskola* skall anordnas för undervattensbåtmatrosor och undervattensbåtdeldare samt för båda dessa yrkesgrenar omfatta rekrytkurs och underofficerskurs.

5. *Radioskola* skall anordnas för radiomatrosor och omfatta rekrytkurs och underofficerskurs.

6. *Minskola* skall anordnas för minmatrosor och omfatta rekrytkurs, korpralskurs och underofficerskurs.

7. *Skjut- och signalskola* skall anordnas för torped-, undervattensbåt- och minmatrosor samt för samtliga dessa yrkesgrenar omfatta rekrytkurs och underofficerskurs.

8. *Maskinskola* skall anordnas för skepps-, torped- och undervattensbåtdeldare samt för skeppseldare omfatta rekrytkurs, korpralskurs och underofficerskurs och för torped- och undervattensbåtdeldare korpralskurs.

§ 10.

1. Yrkesskolorna förläggas ombord med undantag av radioskola, som förlägges i land. Även signalskola må, då särskilda omständigheter därtill föranleda, enligt Konungens bestämmande förläggas i land.

2. Yrkesskolor ombord anordnas å fartygsförband eller enkelt fartyg med elever från endera eller båda flottans stationer.

3. Radioskola anordnas vid såväl Karlskrona som Stockholms station.

§ 11.

Yrkeskurser anordnas vid sjukhus, vid restaurant eller mäss, vid matinrättning, vid förråd, i musikrum, vid ingenjördepartement, vid torpeddepartement och vid artilleridepartement.

§ 12.

1. *Yrkeskurs vid sjukhus* skall anordnas för sjukvårdare och omfatta rekrytkurs, korpralskurs och underofficerskurs.

2. *Yrkeskurs vid restaurant eller mäss* skall anordnas för hovmästare och befälskockar samt omfatta rekrytkurs.

3. *Yrkeskurs vid matinrättning* skall anordnas för skeppskockar och omfatta rekrytkurs.

4. *Yrkeskurs vid förråd* skall anordnas för förrådsmän, sjukvårdare, hovmästare, befälskockar och skeppskockar samt skall för förrådsmän omfatta rekrytkurs och för övriga nyssnämnda yrkesgrenar underoffi-

cerskurs, vilken må genomgåås i samband med tjänstgöring i egen yrkesgren.

5. *Yrkeskurs i musikrum* skall anordnas för hornblåsare samt omfatta rekrytkurs och underofficerskurs.

6. *Yrkeskurs vid ingenjördepartement* skall anordnas för skeppsel-dare, torpedeldare och undervattensbåtelldare samt timmermän och skall för skeppsel-dare, torpedeldare och undervattensbåtelldare omfatta korpralskurs, för skeppsel-dare dessutom underofficerskurs samt för timmer-män rekrytkurs, korpralskurs och underofficerskurs.

Den i detta moment för eldare angivna utbildningen gäller sådana eldare, vilka vid antagningen redan innehava verkstadsutbildning, som av chefen för ingenjördepartementet jämlikt bestämmelserna i § 60 mom. 2 och 3 blivit godkänd. Beträffande sådant godkännande samt angående yrkeskurser för övriga eldare stadgas i § 60.

7. *Yrkeskurs vid torpeddepartement* skall anordnas för torpedeldare, undervattensbåtelldare och torpedhantverkare samt skall för torpedel-dare och undervattensbåtelldare omfatta underofficerskurs och för torpedhantverkare rekrytkurs, korpralskurs och underofficerskurs.

8. *Yrkeskurs vid artilleridepartement* skall anordnas för vapensmeder och omfatta rekrytkurs, korpralskurs och underofficerskurs.

§ 13.

1. Yrkeskurserna skola i regel vara förlagda i land med undantag därav, att yrkeskurs vid restaurant eller mäss jämväl kan förläggas ombord (i officerskök, underofficerskök eller mäss) samt att underofficerskurs vid förråd i regel förlägges ombord.

2. Yrkeskurser i land anordnas i regel vid båda flottans stationer, dock att yrkeskurs vid sjukhus anordnas endast vid Karlskrona station.

3. Yrkeskurser ombord anordnas i regel fartygsvis med elever från en-dera eller båda flottans stationer.

§ 14.

Kurser för särskild tjänst anordnas för manskap, tillhörande vissa yrkesgrenar, från vilka enligt bestämmelser i reglemente för marinen uttagning för sådan tjänst skall ske. Dessa kurser äro eldledningskurs, radiokurs, minverkstadskurs och dykarkurs.

§ 15.

1. *Eldledningskurs* skall anordnas för signalmatrosar och omfatta en första utbildningskurs, som förlägges till skjutskola, samt en andra utbildningskurs, som förlägges till skjut- och signalskola och som för de signalmatrosar, vilka genomgå densamma, skall ersätta underofficerskurs vid signalskola.

2. *Radiokurs* skall anordnas för torpedmatrosar och omfatta en första utbildningskurs, som i regel förlägges ombord, och en andra utbildningskurs, som förlägges antingen ombord eller i land efter närmare överenskommelse mellan stationsbefälhavaren och vederbörande befälhavare över sjöstyrka eller enkelt fartyg.

3. *Minverkstadskurs* skall anordnas för minmatrosar och förläggas till mindepartementet i Stockholm.

4. *Dykarkurs* skall anordnas för eldare och hantverkare och omfatta första, andra och tredje utbildningskurs, vilka samtliga förläggas till ingenjördepartement, i regel vid både Karlskrona och Stockholms station.

§ 16.

Repetitionskurser anordnas för sådana bland manskapet, som visa sig icke besitta erforderlig yrkesskicklighet, och åligger det i land chefen för underofficers- och sjömanskårerna och ombord fartygschefen att, då så erfordras, gå i författning om att dylika kurser komma till stånd.

§ 17.

Allmänna skolor, yrkesskolor och radiokurs, förlagda i land, sammanfattas i detta reglemente under benämningen *stationens skolor*. Till stationens skolor räknas därjämte sådana i land anordnade repetitionskurser, i vilka förekomma övningar, som eljest ingå i nyssnämnda skolor eller kurs.

§ 18.

1. De allmänna skolornas, yrkesskolornas och yrkeskursernas fördelning på de tre utbildningsstadierna, *rekrytutbildningen*, *korpralsutbildningen* och *underofficersutbildningen*, ävensom på de olika yrkesgrenarna framgår närmare av den som bilaga till detta reglemente fogade *utbildningsplanen*.

2. Därest för någon av manskapet på grund av antagning till högre sjömansklass eller överflyttning till annan yrkesgren utbildningsplanen icke lämpligen kan följas, äger vederbörande chef för underofficers- och sjömanskårerna att bestämma, vad som i sådant fall skall ingå i de olika utbildningsstadierna för envar sålunda antagen eller överflyttad.

§ 19.

I den mån ej annorlunda är stadgat i detta reglemente eller i annan ordning blivit föreskrivet, tillkommer det i land stationsbefälhavare och ombord vederbörande omedelbart under Konungen lydande befälhavare att gå i författning om att i detta kapitel upptagna skolor och kurser i erforderlig omfattning bliva anordnade (jfr § 96).

Kap. II. Befälsförhållanden och inspektion.

§ 20.

Överinseendet över samtliga till stationen hörande skolor och kurser tillkommer stationsbefälhavaren och över skolor och kurser å till flotta, eskader eller avdelning hörande fartyg vederbörande omedelbart under Konungen lydande befälhavare. Nämnda befälhavare skola verka för att det med skolorna och kurserna avsedda ändamålet på bästa sätt främjas och därvid med dem taga den befattning, som angives i reglemente för marinen, detta reglemente och andra av Konungen utfär-

dade föreskrifter, samt övervaka, att gällande bestämmelser noggrant följas.

§ 21.

1. Närmast under stationsbefälhavaren utövar chefen för underofficers- och sjömanskårerna *inseende* över till stationen hörande skolor och kurser; dock att beträffande till varvet förlagda yrkeskurser och kurser för särskild tjänst varvschefen äger motsvarande åliggande samt att yrkeskurs vid sjukhus står under stationsbefälhavarens omedelbara *inseende*.

2. Under i § 20 nämnd sjöstyrkebefälhavare utövas *inseende* över skolor och kurser å till flotta, eskader eller avdelning hörande fartyg av sådan befälhavare underställda förbandschefer, en var i vad rör under honom lydande fartyg.

§ 22.

1. I §§ 20 och 21 nämnda befälhavare skola tid efter annan företaga *inspektion* av under dem lydande skolor och kurser för att sälunda erhålla kännedom om den vid dessa bedrivna verksamheten samt bliva i tillfälle att genom föreskrifter och anvisningar ordna och främja denna verksamhet och att övervaka, att gällande bestämmelser efterlevas.

2. Beträffande inspektion gäller i övrigt, vad därom i reglemente för marinen, vederbörande befälhavares instruktioner eller eljest är stadgat.

3. Rörande *slutinspektion* stadgas i § 81.

§ 23.

1. Närmaste *ledningen* av i § 17 angivna skolor och kurser utövas av *chefen för stationens skolor (skolchefen)*.

2. Vid fullgörande av sitt uppdrag skall skolchefen ställa sig till efterrättelse, vad som angående hans verksamhet är bestämt i reglemente för marinen, i detta reglemente och genom andra i vederbörlig ordning utfärdade föreskrifter.

3. Skolchefen skall vaka över att undervisningen fortgår enligt gällande undervisningsplan samt fastställd arbetsordning, att de, som handhava undervisningen, samvetsgrant fullgöra sina åligganden samt att eleverna iakttaga flit, ordning och gott uppförande, ävensom verka för att skolorna erhålla ändamålsenliga och tillräckliga undervisningsmedel. För fullgörande härav skall han noggrant följa det i de olika skolorna bedrivna arbetet och meddela de föreskrifter och anvisningar, till vilka han finner anledning.

4. Skolchefen skall jämväl vaka över krigslydnaden bland skolornas och kursernas personal under den tid denna deltagar i undervisningen och övningarna eller eljest tjänstgör inom skola eller kurs, som är i fråga.

§ 24.

1. Närmaste *ledningen* av i land förlagda yrkeskurser utövas av nedan angivna officerare och vederlikar, vilka skola tjänstgöra såsom chefer, envar för honom underställd kurs, nämligen:

förste läkaren för yrkeskurs vid sjukhus,
kasernbefälhavaren för yrkeskurs vid marinrättning,
kompanichefen för yrkeskurs vid restaurant eller mäss och yrkeskurs
i musikrum,
vederbörande förrådsintendent för yrkeskurs vid förråd,
vederbörande departementschef för yrkeskurs vid varvsdepartement.
2. Såsom chef för vid varvsdepartement anordnad kurs för särskild
tjänst tjänstgör *departementschefen*.

§ 25.

1. Såsom chef för rekrytskola ombord tjänstgör *fartygschefen*, där
icke högste befälhavaren över kustflottan eller vederbörande eskader-
eller avdelningschef annorlunda bestämmer.

2. Såsom chef för yrkesskola, förlagd till två eller flera fartyg, tjänst-
gör *befälhavaren över dessa fartyg*. För yrkesskola, förlagd till endast
ett fartyg, skall *fartygschefen* tjänstgöra som chef.

3. Såsom chef för yrkeskurs ombord tjänstgör *fartygschefen*.

4. Såsom chef för eldledningskurs tjänstgör *chefen för den yrkesskola,
till vilken kursen blivit förlagd*.

Såsom chef för radiokurs, förlagd till två eller flera fartyg, tjänstgör
den *förbandschef*, som utövar närmaste befälet över dessa fartyg, och för
dylik kurs, förlagd till endast ett fartyg, *fartygschefen*.

§ 26.

I §§ 24 och 25 angivna chefer för skolor och kurser skola i tillämpliga
delar äga den befogenhet och de skyldigheter, som jämlikt reglemente
för marinen samt § 23 i detta reglemente tillkomma chefen för stationens
skolor.

§ 27.

Chef för skola eller kurs ombord äger att i förekommande fall be-
stämma, huruvida och i vilken utsträckning honom underlydande för-
bandschef, fartygschef, äldste skolofficer eller sekond skall övertaga
vissa av de åligganden, som eljest tillkomma chef för skola eller kurs,
eller skall biträda vid sådana åliggandens utförande.

§ 28.

1. Vid stationens skolor kommenderas *äldste skolofficer (skolsekond)*
i enlighet med vad därom i reglemente för marinen finnes stadgat.

2. Då yrkesskola ombord förlagts till fartygsförband, må vid sådan
skola av vederbörande i § 20 nämnd sjöstyrkebefälhavare utses *äldste
skolofficer*, därest sådan ej blivit av Konungen kommenderad.

3. Äldste skolofficer skall biträda chefen för skola eller kurs vid led-
ningen av under denne ställd skola eller kurs och skall därvid äga
den befogenhet och de skyldigheter, som angivas i detta reglemente
och som chefen därutöver i särskilda fall anser sig böra föreskriva.
Han har att närmast under chefen för skola eller kurs utöva befäl över
honom underställd personal under den tid denna deltagar i undervisningen
och övningarna eller eljest tjänstgör inom skola eller kurs, som är i fråga.

4. Chef för skola eller kurs må, därest omständigheterna sådant påkalla, uppdraga åt skolofficer att vid viss skola eller kurs övertaga äldste skolofficers åligganden ävensom beordra skolofficer eller skolunderofficer att vara ledare av viss undervisning eller vissa övningar.

5. *Sekond* å fartyg skall jämlikt reglemente för marinen ägna särskild tillsyn åt besättningsens utbildning samt i övrigt biträda fartygschefen vid ledningen av utbildningsarbetet.

Kap. III. Lärarpersonal och instruktörer.

§ 29.

1. Undervisningen bestrides av *militär*, *civilmilitär* och *civil lärarpersonal*. I vissa skolor och kurser biträdades lärarpersonalen av *instruktörer*.

2. Undervisningen meddelas huvudsakligen av den militära och civilmilitära lärarpersonalen, vilken utgöres av dels *skolofficerare* (officerare och vederlikar), dels *skolunderofficerare*.

Civila lärare undervisa i svenska, engelska och geografi i korpralskola och underofficersskola samt i samhällslära i underofficersskola. Jämväl för undervisningen i andra ämnen, särskilt författningskunskap och handelsrätt i underofficersskola, må, därest för ändamålet anvisade medel därtill lämna tillgång och förhållandena i övrigt sådant påkalla, civila lärare anlitas.

3. Angående civila lärares tillsättning m. m. är särskilt stadgat.

§ 30.

1. För *rekrytskola* i land beräknas i regel såsom skolofficerare en subalternofficer för varje påbörjat 50-tal elever och såsom skolunderofficerare en underofficer för varje påbörjat 25-tal elever.

2. Till *korpralskola* kommenderas med anställning tillsvidare såsom skolofficerare vid Karlskrona station tre och vid Stockholms station två officerare samt såsom skolunderofficerare vid Karlskrona station sju och vid Stockholms station fem underofficerare.

Av skolunderofficerarna skola vid Karlskrona station tre tillhöra däcksavdelningen, en ekonomiavdelningen och tre maskinavdelningen samt vid Stockholms station två däcksavdelningen, en ekonomiavdelningen och två maskinavdelningen.

3. Till *underofficersskola* kommenderas med anställning tillsvidare såsom skolofficerare vid Karlskrona station två officerare, en mariningenjör (skolingenjör) och en marinintendent (skolintendent) och vid Stockholms station två officerare och en mariningenjör samt såsom skolunderofficerare vid Karlskrona station sju och vid Stockholms station fyra underofficerare.

Av skolunderofficerarna skola vid Karlskrona station tre tillhöra däcksavdelningen, en ekonomiavdelningen (förrådskonstapel) och tre maskinavdelningen samt vid Stockholms station två däcksavdelningen och två maskinavdelningen.

4. Vid *radioskola* och *radiokurs i land* skall, därest icke annorlunda av stationsbefälhavaren bestämmes, befälhavaren över stationens radio-station tjänstgöra såsom skolofficer. Erforderligt antal skolunderofficerare utses av skolchefen bland honom underställd personal eller kommenderas i vederbörlig ordning efter framställning från honom.

5. Därest *signalskola* skall anordnas i land, utses erforderligt antal skolofficerare och skolunderofficerare vid densamma av skolchefen bland honom underställd personal eller kommenderas i vederbörlig ordning efter framställning från honom.

6. Såsom *ledare av gymnastikövningarna* vid stationens skolor kommenderas en eller, om elevantalet beräknas överstiga 300 man, två vederbörligen utbildade gymnastikofficerare av kaptens eller subalternofficers grad.

Till att biträda gymnastikofficer vid ledning av idrottsövningarna äger skolchefen bland underlydande utse därtill lämpade officerare och underofficerare.

7. Såsom *ledare av handvapensskjutning* vid stationens skolor kommenderas en vederbörligen utbildad skjutofficer.

8. Undervisning i *hälso- och förbandslära* vid stationens skolor meddelas av vederbörande kasernläkare.

9. Med bibehållande av innehavande befattningar må för bestridande av undervisning vid stationens skolor i *vissa militära och tekniska ämnen*, såsom torpedlära, minlära m. fl., kommenderas officerare och vederlikar samt underofficerare, vilka äga för meddelande av sådan undervisning erforderlig särskild utbildning. Uppgifter till ledning vid sådan kommendering skola lämnas av skolchefen.

10. Därest vid *korpralskola* och *underofficersskola* behov av lärarpersonal utöver den, som enligt denna paragraf skall kommenderas, beräknas föreligga, åligger det skolchefen att om kommendering av ytterligare erforderligt antal skolofficerare och skolunderofficerare göra framställning till chefen för underofficers- och sjömanskårerna, vilken har att vidtaga av framställningen påkallade åtgärder. Till ledning för sådan framställning äger chefen för underofficers- och sjömanskårerna att till skolchefen årligen före den 15 maj lämna uppgift å det beräknade antalet elever i korpralskola och underofficersskola.

11. Skolofficerare, som angivas i mom. 2 och 3, kommenderas av Konungen. Övriga skolofficerare kommenderas av stationsbefälhavaren, därest han bland underlydande har tillgång på lämplig personal; i annat fall skall han göra vederbörlig framställning. Skolunderofficerare kommenderas av chefen för underofficers- och sjömanskårerna.

Kommendering, som jämlikt denna paragraf verkställes av stationsbefälhavaren eller chefen för underofficers- och sjömanskårerna, skall avse antingen tjänstgöring vid stationens skolor eller, i fall sådant här ovan är föreskrivet eller eljest av särskilda omständigheter påkallas, tjänstgöring vid viss skola eller kurs.

12. För att såsom *instruktörer* biträda företrädesvis vid de praktiska övningarna kommenderas till stationens skolor erforderligt antal korporaler. Det åligger skolchefen att till chefen för underofficers- och sjömanskårerna lämna de uppgifter, som harför äro behövliga.

§ 31.

1. Erforderligt antal skolofficerare, skolunderofficerare och instruktörer vid *yrkeskurs och kurs för särskild tjänst i land* utses av chefen för kursen bland honom underställd personal eller kommenderas i vederbörlig ordning på framställning från honom.

2. Därest icke annorlunda bestämmes, skola i egenskap av skolofficerare tjänstgöra:

vid sjukhus därstädes tjänstgörande marinläkare,

i musikrum musikdirektören,

vid varvsdepartement därstädes tjänstgörande officer eller vederlike.

§ 32.

Vid *skola och kurs ombord* utses skolofficerare, skolunderofficerare och instruktörer av chefen för skolan eller kursen bland honom underställd personal. Därest härför erforderlig personal icke finnes kommenderad ombord, skall han göra härav föranledd framställning.

§ 33.

1. Vid kommendering av lärarpersonal bör städse eftersträvas, att till skoltjänstgöring i varje särskilt fall kommenderas personal, vilken härför äger nödig utbildning och erfarenhet.

2. För erhållande av stadga i det vid skolor och kurser bedrivna arbetet bör noga iakttagas, att lärarpersonalen, i den utsträckning sådant är möjligt och lämpligt, avses att tjänstgöra i denna egenskap minst två år i följd, att någon större del av densamma icke samtidigt ombytes samt att ombyte under pågående skola eller kurs undvikas.

§ 34.

Med iakttagande av vad som vid lärarpersonalens kommendering eller anställande kan vara bestämt angående tjänstgöring vid viss skola eller kurs eller i visst ämne, skall chef för skola eller kurs *fördela lärarpersonalen och instruktörerna till tjänstgöring*. Därvid skall han tillse, att envar så långt som möjligt får bestrida sådan tjänstgöring, att hans utbildning och erfarenhet på bästa sätt tillgodogöras.

§ 35.

1. För avhandlande av frågor rörande undervisningen m. m. må chef för skola eller kurs till sammanträde kalla skolans eller kursens lärarpersonal eller ock de av denna, han prövar lämpligen böra tillkallas.

2. Där chef för skola eller kurs är förhindrad att utöva ledningen av sammanträdet, ledes detta av den, som han därtill utser.

§ 36.

1. Det *åligger envar av den militära och civilmilitära lärarpersonalen*: att under tjänstgöring vid skola eller kurs ställa sig till noggrann efterrättelse de allmänna föreskrifter angående personligt uppträdande och befälsutövning, som innehållas i reglemente för marinen och som vid skoltjänstgöringen böra särskilt iakttagas;

att närmast ansvara för att undervisning, som blivit honom anförtrodd, på ett ändamålsenligt sätt bedrives;

att vid undervisningen följa såväl den gällande undervisningsplanen med däri i vederbörlig ordning bestämda avvikelser som den fastställda arbetsordningen;

att väl vårda den materiel, som av honom handhaves, samt vederbörligen anmäla viktigare anmärkningar mot materielen och sådana skador å densamma, som vid undervisning och övningar uppstått;

att samvetsgrant göra de anteckningar och lämna de uppgifter angående eleverna och skolarbetet, som enligt detta reglemente och andra föreskrifter åligga honom; samt

att i övrigt ställa sig till efterrättelse honom i vederbörlig ordning meddelade föreskrifter angående undervisningen och ordningen.

2. Vad i mom. 1 sägs gäller i tillämpliga delar jämväl beträffande instruktörer.

3. Angående civila lärares åligganden är särskilt stadgat.

Kap. IV. Undervisningstid.

1. Utbildningsår.

§ 37.

1. Utbildningsåret räknas från och med den 1 november till och med den 31 oktober.

2. Fullständig genomgång av den för sjömanskårens manskap avsedda utbildningen beräknas i regel omfatta *sex utbildningsår*. För eldare, som vid antagningen icke innehava minst åtta månaders i vederbörlig ordning godkänd verkstadsutbildning (jfr § 60), beräknas utbildningsårens antal till sju.

2. Den årliga undervisningstiden.

§ 38.

1. *Rekrytskola i land* beräknas pågå 1 november—28 januari och rekrytskola ombord 1 februari—28 april under första utbildningsåret.¹⁾

2. *Korpralskola* beräknas pågå 1 september—28 april med början under andra utbildningsåret. Av denna tid beräknas för däcksavdelningen tiden 1 september—31 oktober för den förberedande kursen, återstoden för huvudkursen.

3. *Underofficersskola* beräknas pågå:
för däcksavdelningen: lägre klassen 1 november—20 juni — därav förberedande kursen 1 november—31 januari och huvudkursen 1 februari—20 juni — och artillerikursen 1 juli—15 augusti under femte utbildningsåret samt högre klassen 1 september—28 april med början

¹⁾ Angående till andra tider förlagd rekrytskola hänvisas till § 42 mom. 1.

under femte utbildningsåret, av vilken sistnämnda tid omkring två veckor i april månad användas för navigeringsövningar ombord;

för *ekonomiavdelningen*: lägre klassen 1 november—28 april under femte och högre klassen 1 november—28 april under sjätte utbildningsåret;

för *maskinavdelningen*: lägre klassen 1 november—20 juni under femte utbildningsåret och högre klassen 1 september—28 april med början under femte utbildningsåret;

för *hantverksavdelningen*: samma tider som för ekonomiavdelningen.

§ 39.

1. *Yrkesskola*, med undantag för radioskola, beräknas pågå antingen 1 maj—30 juni eller 1 september—31 oktober. Rekrytkurs förlägges till första, korpralskurs till tredje och underofficerskurs till sjätte utbildningsåret.

Till månaderna maj och juni förläggas:

rekrytkurs vid skjutskola, signalskola (för signalmatroser), torpedskola, undervattensbåtskola, minskola och maskinskola;

korpralskurs vid minskola; samt

underofficerskurs vid torpedskola, undervattensbåtskola och minskola.

Till månaderna september och oktober förläggas:

rekrytkurs vid signalskola (för radiomatroser) samt skjut- och signalskola;¹⁾

korpralskurs vid skjutskola, signalskola och maskinskola; samt underofficerskurs vid skjutskola, signalskola, skjut- och signalskola samt maskinskola.

2. Vid *radioskola* beräknas rekrytkursen pågå 1 maj—28 augusti under första utbildningsåret och underofficerskursen 1 november—28 april under fjärde utbildningsåret.

§ 40.

Yrkeskurserna beräknas pågå följande tider:

rekrytkurs vid sjukhus, vid restaurant eller mäss och vid förråd 1 februari—28 april, i musikrum 1 februari—28 oktober, vid artilleridepartement och vid ingenjördepartement 1 februari—28 juni samt vid torpeddepartement 1 februari—28 april, samtliga under första utbildningsåret;

korpralskurs vid sjukhus 1 november—28 april under andra utbildningsåret, vid ingenjördepartement för eldare 1 maj—28 augusti och för timmermän 1 maj—28 oktober, vid torpeddepartement 1 maj—28 oktober samt vid artilleridepartement 1 maj—28 augusti under tredje utbildningsåret; samt

underofficerskurs vid sjukhus 1 maj—28 oktober, vid ingenjördepartement för skeppseldare 1 juli—28 augusti och för timmermän 1 maj—28 augusti, vid torpeddepartement för torped- och undervattensbåtdare 1 juli—28 augusti och för torpedhantverkare 1 juli—28 ok-

¹⁾ Angående ytterligare till hösten förlagda rekrytkurser vid yrkesskolor hänvisas till § 42 mom. 2.

tober samt vid artilleridepartement 1 maj—28 augusti under femte utbildningsåret, vid förråd 1 september—28 oktober och i musikrum 1 maj—28 oktober under sjätte utbildningsåret.

Angående kurser vid ingenjördepartement för eldare, vilka vid antagningen icke innehava verkstadsutbildning, som av chefen för ingenjördepartementet provas tillräcklig för tjänstgöring såsom 2:a kl. sjöman i egen yrkesgren, stadgas i § 60.

§ 41.

1. Vid *eldledningskurs* beräknas första utbildningskursen pågå 1 september—31 oktober under första utbildningsåret och andra utbildningskursen 1 september—31 oktober under sjätte utbildningsåret.

2. Vid *radiokurs* beräknas första utbildningskursen pågå 1 november—20 december under andra utbildningsåret och andra utbildningskursen 16 mars—28 april under fjärde utbildningsåret.

3. *Minverkstadskurs* beräknas pågå 1 november—28 april under andra utbildningsåret.

4. Vid *dykarkurs* beräknas första utbildningskursen pågå 1 maj—30 juni under andra utbildningsåret samt andra och tredje utbildningskursen under lämplig tid av månaderna maj—augusti under fjärde utbildningsåret, andra utbildningskursen under omkring 4 veckor, tredje utbildningskursen under omkring 2 veckor omedelbart efter andra utbildningskursens slut.

§ 42.

1. Därest tidpunkten för antagning av kontraktanställt manskap därtill föranleder, må till rekrytutbildningen hörande skola eller kurs i land kunna anordnas även å annan tid än som ovan angivits, och äger stationsbefälhavaren eller, om denne så bestämmer, chefen för underofficers- och sjömanskårerna att härför vidtaga nödiga åtgärder.

2. Efter framställning från stationsbefälhavare må omedelbart under Konungen lydande befälhavare över sjöstyrka eller enkelt fartyg utom å de tider, som ovan angivits, kunna anordna rekrytskola ombord med början omkring den 1 maj och den 1 november och rekrytkurs vid skjutskola, signalskola, torpedskola (för torpedeldare och torpedhantverkare), undervattensbåtskola (för undervattensbåteldare) och maskinskola med början omkring den 1 september.

3. I fråga om undervisningstidens längd vid enligt mom. 1 och 2 anordnad skola eller kurs skall iakttagas, att den för motsvarande skola eller kurs här ovan i detta kapitel angivna tiden så vitt möjligt icke underskrides.

§ 43

1. *Dagar för början och slut* av skola eller kurs bestämmas med ledning av föreskrifterna i §§ 38—42 av den, som enligt § 20 har överinseende över skolan eller kursen, eller ock av annan befälhavare, som härtill av honom bemyndigats. Å enkelt fartyg bestämmas sagda dagar av fartygschefen.

2. Därest omedelbart efter avslutningen av en skola eller kurs i land eleverna skola sjökommenderas, skall tidpunkten för avslutning så be-

stämmas, att nödiga förberedelser för sjökommenderingens verkställande medhinnas. Härvid skall iakttagas, att den angivna undervisningstiden icke avkortas mera än vad som är oundgängligen nödvändigt, och bör sådan avkortning i fråga om korpralskola och underofficersskola icke överstiga två dagar.

3. Därest det vid yrkesskola, yrkeskurs eller kurs för särskild tjänst visar sig möjligt att på kortare tid än som enligt detta kapitel beräknats medhinna, vad som i kursplanen angives, må undervisningstiden i sådan skola eller kurs i lämplig utsträckning förkortas och tidigare dag för avslutning sålunda bestämmas. Sådan förkortning må ock kunna ske för enskilda elever.

4. Förslag angående dag för avslutning av skola eller kurs avgives av chefen för densamma.

§ 44.

1. *Uppehåll i undervisningen* göras i regel under omkring två veckor vid jul och sex dagar vid påsk, helgdagar häri inräknade. Dagar för sådant uppehålls början och slut bestämmas för skolor och kurser i land av stationsbefälhavaren och för skolor och kurser ombord av högste befälhavaren över kustflottan eller annan omedelbart under Konungen lydande befälhavare.

2. Vid stationens skolor må, efter bestämmande av skolchefen, en för- och en eftermiddag i månaden användas för idrottsövningar, utmarsch eller deltagande i fosterländsk minnesfest.

3. Undervisningstiden för vecka.

§ 45.

1. Vid *rekrytskola, yrkesskola och radiokurs, förlagda i land*, ävensom vid *korpralskola* skall arbetet pågå 40 timmar i veckan, av vilka vid rekrytskola, yrkesskola och radiokurs 3 timmar varje vecka och vid korpralskola 3 timmar varannan vecka användas för beklädnadsvård.

Vid *underofficersskola* skall arbetet pågå 38 timmar i veckan, dock att undervisningstiden i artillerikursen icke skall utgöra mera än 28 timmar i veckan.

2. Vid *rekrytskola, yrkesskola och kurs för särskild tjänst, förlagda ombord*, skall i regel arbetet pågå 30 timmar i veckan. I dessa timmar inräknas jämväl tid för samövning, gymnastik och idrottsövningar samt beklädnadsvård, och tillkommer det chefen för skolan eller kursen att närmare bestämma angående tid för sagda övningar. I det ovan angivna antalet timmar ingår icke tid för ekonomiska arbeten, vartill i regel lördagarna användas.

Chefen för skolan eller kursen äger bestämma tid för utförande av övningar under mörker och må, om han därtill finner anledning, i motsvarande mån minska tiden för övningarna vid dager.

3. Beträffande *yrkeskurs vid sjukhus, vid restaurant eller mäss, vid matinrättning, vid förråd i land och vid varvsdepartement* ävensom *minverkstadskurs* tillämpas så vitt möjligt den arbetstid, som gäller vid den tjänstgöringsplats, dit kursen i fråga är förlagd. Med hänsyn härtill och

med iakttagande av föreskrifter, som må hava lämnats på grund av stadgandet i mom. 6, bestämmas arbetstiden av chefen för kursen.

4. För *kurs vid förråd ombord* och *dykarkurs* bestämmas arbetstiden av chefen för kursen.

5. Arbetstiden vid *yrkeskurs i musikrum* bestämmas av chefen för underofficers- och sjömanskårerna.

6. Därest för elever i kurser, förlagda till varv eller sjukhus, behov av särskild tid för militära övningar och beklädnadsvård förefinnes, bestämmas den härför erforderliga tiden och dess förläggning, sedan chefen för underofficers- och sjömanskårerna beretts tillfälle att yttra sig, av stationsbefälhavaren efter samråd med varvschefen respektive förste läkaren. Erfordras vid annan kurs i land tid för samma ändamål, bestämmas densamma av chefen för underofficers- och sjömanskårerna.

7. Tillfälliga mindre jämkningar rörande det i denna paragraf föreskrivna antalet timmar i veckan må, därest särskilda förhållanden sådant påkalla, kunna företagas efter bestämmande av chefen för skolan eller kursen.

4. Undervisningstimmarnas längd.

§ 46.

1. Varje undervisningstimme skall i regel omfatta 50 minuter, och får häri icke inräknas tid, som användes för annat än själva skolarbetet.

2. Mellan två undervisningstimmar i följd göres i regel ett uppehåll av 10 minuter. Vid lämplig tidpunkt på dagen göres dessutom minst en timmes uppehåll för måltid.

3. Därest sådant finnes ändamålsenligt, må två eller flera timmar kunna sammanslås för undervisning och övningar i oavbruten följd, och må i dylikt fall kunna lämnas motsvarande längre ledighet.

4. Vid yrkeskurs med undantag av yrkeskurs i musikrum samt vid minverkstadskurs och dykarkurs fördelas den dagliga undervisningstiden i regel icke på särskilda undervisningstimmar med mellanliggande uppehåll.

Kap. V. Undervisning och övningar.

1. Allmänna grunder för undervisningen.

§ 47.

1. Vid arbetet i skolorna och kurserna skall det i § 1 angivna ändamålet oavslättligt beaktas. Det bör därför städse eftersträvas att bibringa eleverna grundliga och säkra kunskaper och färdigheter, som äro för dem erforderliga och gagneliga, och att på samma gång hos dem utveckla egenskaper, som de i sin verksamhet behöva.

2. Arbetet bör samlas omkring det, som i varje särskilt fall är huvudsaken, och därför icke förlora sig i onödiga detaljer. Undervisningen bör icke ensidigt inriktas på inlärande av minneskunskaper, utan den bör så bedrivas, att eleverna så långt som möjligt få inhämta vetande genom egen verksamhet och egen erfarenhet, genom egna iakttagelser och eget tänkande. Självverksamhet och självständighet å elevernas sida krävas också på grund av det åldersstadium, vari de befinna sig. Städse bör nödig hänsyn tagas till elevernas olika begåvning och utvecklingsståndpunkt.

3. Den fara för en alltför stark splittring i arbetet, som ligger i undervisningsämnenas jämförelsevis stora antal, bör i görligaste mån motarbetas. Vid undervisningen och övningarna bör därför, då tillfälle därtill erbjuder sig, sammanhanget mellan de olika ämnenas innehåll beaktas, och därvid bör framförallt elevernas praktiska verksamhet få bli va det förenande och sammanhållande momentet i arbetet.

4. Vid arbetet i skolor och kurser bör i största möjliga utsträckning eftersträvas, att manskapet måtte förvärva för sjömansyrket erforderliga färdigheter, och bör i sådant hänseende iakttagas, att envar, så snart omständigheterna medgiva, bibringas färdighet i simning.

5. För ett framgångsrikt bedrivande av verksamheten i skolor och kurser skall tillses, att eleverna icke utan särskilt tvingande skäl användas för tjänstgöring, som kan förhindra dem att delta i skolarbetet.

2. Undervisningsämnen.

§ 48.

1. I *de allmänna skolorna* äro ämnena i regel dels *gemensamma* för samtliga yrkesgrenar inom en yrkesavdelning, dels *speciella* för en eller vissa av dessa.

2. Undervisningsämnen i *rekrytsskola* äro:

a) *för däcksavdelningen*:

gemensamma ämnen: rekrytundervisning, matematik, fysik och kemi, svenska, hälso- och förbandslära, handvapensexercis, handvapensskjutning och gymnastik;

speciella ämnen:

för artillerimatroser: artilleri, artilleriövningar och signalering;

för signalmatroser: signalering och materielkännedom;

för torpedmatroser: artilleri, artilleriövningar, signalering, torpedlära och materielkännedom;

för undervattensbåtmatroser: artilleri, artilleriövningar, signalering, undervattensbåtkännedom och materielkännedom;

för radiomatroser: signalering och radiotelegrafi;

för minmatroser: artilleri, artilleriövningar, signalering, minlära och materielkännedom;

b) *för ekonomiavdelningen*: rekrytundervisning, matematik, svenska, hälso- och förbandslära, handvapensexercis, handvapensskjutning och gymnastik;

c) *för maskinavdelningen*:

gemensamma ämnen: rekrytundervisning, matematik, svenska, hälso-

och förbandslära, handvapensexercis, handvapensskjutning, gymnastik, maskinlära och maskinskötsel;

speciellt ämne:

för torpedeldare och undervattensbåtelldare: torpedlära;

d) *för hantverksavdelningen:* rekrytundervisning, matematik, svenska, hälso- och förbandslära, handvapensexercis, handvapensskjutning och gymnastik.

3. Undervisningsämnen i *korpralskola* äro:

a) *för däcksavdelningen:*

gemensamma ämnen: korpralsundervisning, matematik, fysik och kemi, svenska, engelska, geografi, hälso- och förbandslära, befälsutövning, handvapensexercis, handvapensskjutning och gymnastik;

speciella ämnen:

för artillerimatrosor: artilleri, artilleriövningar och signalering;

för signalmatrosor: signalering och materielkännedom;

för torped- och undervattensbåtmatrosor: artilleriövningar, signalering, torpedlära och materielkännedom;

för radiomatrosor: signalering, radiotelegrafi och materielkännedom;

för minmatrosor: artilleriövningar, signalering, minlära och materielkännedom;

b) *för ekonomiavdelningen:*

gemensamma ämnen: korpralsundervisning, matematik, fysik och kemi, expeditionstjänst, svenska, engelska, geografi, hälso- och förbandslära, handvapensexercis och gymnastik;

speciella ämnen:

för sjukvårdare, hovmästare, befäls- och skeppskockar samt förrådsmän: flottans bokföring, varukännedom och ekonomitjänst;

för hornblåsare: musik och maskinskrivning;

c) *för maskinavdelningen:* korpralsundervisning, matematik, mekanik och värmelära, maskinlära, elektricitetslära, svenska, engelska, geografi, hälso- och förbandslära, handvapensexercis och gymnastik;

d) *för hantverksavdelningen:*

gemensamma ämnen: korpralsundervisning, matematik, fysik, svenska, engelska, geografi, hälso- och förbandslära, handvapensexercis och gymnastik;

speciella ämnen:

för vapensmeder: artilleri;

för torpedhantverkare: torpedlära;

för timmermän: skeppsbyggeri.

4. Undervisningsämnen i *underofficersskola* äro:

a) *för däcksavdelningen:*

gemensamma ämnen: matematik, fysik och kemi, navigation, sjömanskap, reglementen och krigslagar, flottans bokföring, författningskunskap, svenska, engelska, geografi, samhällslära, handvapensskjutning och gymnastik;

speciella ämnen:

för artillerimatrosor: artilleri, signalering och materielkännedom;

för signalmatrosor: signalering och materielkännedom;

för torpedmatrosor: signalering, torpedlära och materielkännedom;

för undervattensbåtmatrosor: signalering, undervattensbåtkännedom och materielkännedom;

för radiomatrosor: signalering, radiotelegrafi och materielkännedom;

för minmatrosor: signalering, minlära och ritning samt materielkännedom;

b) *för ekonomiavdelningen:*

gemensamma ämnen: matematik, reglementen och krigslagar, flottans bokföring, maskinskrivning, expeditionstjänst, svenska, engelska, geografi, samhällslära, handvapensskjutning och gymnastik;

speciella ämnen:

för sjukvårdare, hovmästare, befäls- och skeppskockar samt förråds män: varukännedom, handelsteknik och handelsrätt;

för hornblåsare: musik;

c) *för maskinavdelningen:* matematik, mekanik och värmelära, kemi, maskinlära, elektricitetslära, fackritning, svenska, engelska, reglementen och krigslagar, samhällslära, handvapensskjutning och gymnastik;

d) *för hantverksavdelningen:*

gemensamma ämnen: matematik, fysik, materiallära, fackritning, svenska, engelska, reglementen och krigslagar, samhällslära, handvapensskjutning och gymnastik;

speciella ämnen:

för vapensmeder: artilleri;

för torpedhantverkare: torpedlära och maskinlära;

för timmermän: skeppsbyggeri.

5. I underofficersskola må å tid utom den fastställda timplanen kunna anordnas *frivilliga laborationsövningar* i fysik, kemi, mekanik och värmelära, elektricitetslära samt materiallära.

§ 49.

1. Undervisningsämnena i *skjutskola* äro:

a) *i rekrytkurs:*

för artillerimatrosor: fartygstjänst, artillerimaterielen, artilleriövningar, signalering och båttjänst;

b) *i korpralskurs:*

för artillerimatrosor: artillerimaterielen, torn- och eldledningsanordningar, artilleriövningar, signalering, båttjänst och befälsutövning;

för vapensmeder: artillerimaterielens skötsel;

c) *i underofficerskurs:*

för artillerimatrosor: artillerimaterielen, torn- och eldledningsanordningar, artilleriövningar, navigerings- och manöverövningar samt befälsutövning;

för vapensmeder: artillerimaterielens skötsel.

2. Undervisningsämnen i *signalskola* äro:

a) i *rekrytkurs*:

för signalmatrosar: fartygstjänst, signalering, svepövningar, sprängövningar, strålkastarövningar, telefonövningar och båttjänst;

för radiomatrosar: fartygstjänst, radiomaterielen, radiosignalering, signalering och båttjänst;

b) i *korpralskurs*:

för signalmatrosar: signalering, svepövningar, sprängövningar, strålkastarövningar, telefonövningar, båttjänst och befälsutövning;

för torpedmatrosar: signalering, svepövningar, sprängövningar, strålkastarövningar, telefonövningar, båttjänst och befälsutövning;

för undervattensbåtmatrosar: signalering, sprängövningar, strålkastarövningar, telefonövningar, båttjänst och befälsutövning;

för radiomatrosar: signalering, radiosignalering, strålkastarövningar, telefonövningar, båttjänst och befälsutövning;

c) i *underofficerskurs*:

för signalmatrosar: signalering, svepövningar, sprängövningar, strålkastarövningar, telefonövningar, navigerings- och manöverövningar samt befälsutövning;

för radiomatrosar: signalering, radiosignalering, strålkastarövningar, telefonövningar, navigerings- och manöverövningar samt befälsutövning.

3. Undervisningsämnen i *torpedskola* äro:

a) i *rekrytkurs*:

för torpedmatrosar: fartygstjänst, torpedmaterielen, torpedövningar, svepövningar, signalering och båttjänst;

för torpedeldare: maskinmaterielen, maskinskötsel, torpedövningar och båttjänst;

för torpedhantverkare: torpedmaterielen och torpedmaterielens skötsel;

b) i *underofficerskurs*:

för torpedmatrosar: torpedövningar, torpedfartygstaktik, svepövningar, signalering, navigerings- och manöverövningar samt befälsutövning;

för torpedeldare: maskinskötsel, torpedövningar och skissering;

för torpedhantverkare: torpedmaterielens skötsel.

4. Undervisningsämnen i *undervattensbåtskola* äro:

a) i *rekrytkurs*:

för undervattensbåtmatrosar: fartygstjänst, torpedövningar, signalering och båttjänst;

för undervattensbåtelldare: maskinskötsel, undervattensbåtmaterielen, undervattensbåttjänst, torpedövningar och båttjänst;

b) i *underofficerskurs*:

för undervattensbåtmatrosar: undervattensbåtexercisreglemente, djupreglering av undervattensbåt, signalering, navigerings- och manöverövningar samt befälsutövning;

för undervattensbåtelldare: maskinskötsel, elektrisk materiels skötsel, undervattensbåtmaterielen, undervattensbåttjänst, torpedövningar och skissering.

5. Undervisningsämnena i *radioskola* äro:

a) i *rekrytkurs*: radiomaterielen, radiosignaleringsföreskrifter och radiosignalering;

b) i *underofficerskurs*: samma ämnena som i rekrytkurs.

6. Undervisningsämnena i *minskola* äro:

a) i *rekrytkurs*: fartygstjänst, mineringsövningar, svepövningar, sprängövningar, signalering och båttjänst;

b) i *korpralskurs*: mineringsövningar, svepövningar, sprängövningar, strålkastarövningar, telefonövningar, signalering, båttjänst och befälsutövning;

c) i *underofficerskurs*: mineringsövningar, svepövningar, sprängövningar, signalering, navigerings- och manöverövningar samt befälsutövning.

7. Undervisningsämnena i *skjut- och signalskola* äro:

a) i *rekrytkurs*:

för torpedmatrosor: artillerimaterielen, artilleriövningar, signalering, sprängövningar, strålkastarövningar och telefonövningar;

för undervattensbåtmatrosor: artillerimaterielen, artilleriövningar, signalering, sprängövningar och telefonövningar;

för minmatrosor: artillerimaterielen, artilleriövningar, signalering, strålkastarövningar och telefonövningar;

b) i *underofficerskurs*:

för torped- och undervattensbåtmatrosor: artillerimaterielen, artilleriövningar, signalering, sprängövningar, strålkastarövningar, telefonövningar, befälsutövning samt hälso- och förbandslära;

för minmatrosor: samma ämnena med undantag av sprängövningar.

8. Undervisningsämnena i *maskinskola* äro:

a) i *rekrytkurs*: maskinmaterielen, maskinskötsel och båttjänst;

b) i *korpralskurs*: maskinskötsel, tornvridnings- och hissanordningar, elektrisk materiels skötsel och montering;

c) i *underofficerskurs*: maskinskötsel, elektrisk materiels skötsel, fartygskänedom och skissering.

§ 50.

I *yrkeskurserna* förekommer i regel icke någon uppdelning på särskilda ämnena, utan undervisningen lämpas i varje särskilt fall efter sysselsättningarna vid den tjänstgöringsplats, dit kursen i fråga är förlagd. I underofficerskurs för torped- och undervattensbåtelldare i yrkeskurs vid torpeddepartement ingå dock två olika ämnena, nämligen torpedmaterielens skötsel och torpedlära.

§ 51.

1. Undervisningsämnena vid *eldledningskurs* äro:

a) i *första utbildningskursen*: eldledningsmaterielen, avståndsmätningmaterielen, eldledningens organisation och eldledningsövningar;

b) i *andra utbildningskursen*: avståndsmätningsmaterielen, eldledningens organisation, eldledningsövningar, signalering, sprängövningar, strålkastarövningar, telefonövningar, navigerings- och manöverövningar samt befälsutövning.

2. Vid *radiokurs* förekomma i såväl första som andra utbildningskursen följande undervisningsämnen: radiomaterielen och radiosignalering.

3. Vid *minverkstadskurs* och *dykarkurs* uppdelas icke undervisningen på särskilda ämnen.

3. Undervisningsplanens tillämpning.

§ 52.

1. Undervisning och övningar skola planläggas och bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med de timplaner och kursplaner samt med ledning av de anvisningar, som ingå i den för sjömanskårens skolor och kurser gällande *undervisningsplanen*; dock skola timplanerna för rekrytskola ombord endast tjäna till ledning för tidens fördelning på olika ämnen och övningar.

Vid anordnande av yrkeskurs vid varvsdepartement skall den i undervisningsplanen för dylik kurs angivna tidsfördelningen tjäna till ledning.

2. Då med hänsyn till tillgängliga medel, tillgång på materiel, ändringar i materielen eller andra omständigheter undervisningsplanen icke kan eller bör helt följas, äger vederbörande i § 20 nämnd befälhavare ävensom chef för enkelt fartyg anbefall de *smärre avvikelser* från den samma, som med anledning härav finnas påkallade. Uppgift å dylika avvikelser skall lämnas i vederbörlig redogörelse (jfr §§ 104 och 105).

4. Undervisningsavdelningar.

§ 53.

1. Eleverna i skolor och kurser fördelas enligt bestämmande av chefen för skolan eller kursen i *undervisningsavdelningar*, vilkas storlek i de allmänna skolorna i regel icke bör överstiga 25 man.

2. Vid fördelning i undervisningsavdelningar tillses, att manskap från samma yrkesgren och i utbildningshänseende närstående yrkesgrenar i möjligaste mån sammanhållas.

Där så befinnes erforderligt, sammanslås två eller flera undervisningsavdelningar eller sammanföras vissa elever från olika avdelningar till gemensam undervisning i visst ämne.

5. Arbetsordning.

§ 54.

1. På grundval av undervisningsplanen med däri jämlikt § 52 mom. 2 anbefallda avvikelser samt utfärdad övningsorder, där sådan förekom-

mer, ävensom andra hithörande bestämmelser skall för *allmän skola* och *yrkesskola* uppgöras arbetsordning, angivande för varje undervisningsavdelning de särskilda ämnena och övningarnas fördelning på olika tider i veckan. För den för varje särskild skola, klass eller kurs fastställda tiden uppgöres antingen en eller, där omständigheterna så påkalla, flera arbetsordningar.

Förslag till arbetsordning uppgöres efter vederbörande lärarpersonals hörande i land av äldste skolofficeren, ombord av äldste skolofficeren, där sådan finnes kommenderad, eljest av sekond eller ock av skolofficer, som för ändamålet utsetts av chefen för skolan.

Arbetsordningen fastställs av chefen för skolan.

2. Ordningen för arbetet vid *yrkeskurs* och *kurs för särskild tjänst* bestämmas av vederbörande chef för kursen.

3. Arbetsordning skall å lämplig plats vara tillgänglig för skolans personal.

6. Undervisningsmedel.

§ 55.

Angående läroböcker och undervisningsmateriel är stadgat i kapitel X.

Kap. VI. Elevers kommendering m. m.

1. Kommendering till allmän skola, yrkesskola och yrkeskurs.

§ 56.

1. Vid planläggning av manskapets kommenderingar skall tillses, att manskapet kommer att genomgå varje särskild skola eller kurs om möjligt under det eller de *utbildningsår*, som i detta reglemente föreskrivas och i utbildningsplanen närmare angivas, eller, då detta på grund av särskilda omständigheter icke kan ske, snarast möjligt därefter.

2. Vid kommendering av elever skall iakttagas, att skolor och kurser av dem komma att genomgå i den *ordningsföljd*, som föreskrives i detta reglemente och som i utbildningsplanen närmare angives.

3. Utan hinder av vad i mom. 2 är stadgat må vid kommendering, då särskilda skäl därtill föranleda, avvikelse från den i utbildningsplanen angivna ordningsföljden mellan allmän skola och yrkeskurs undantagsvis kunna ske.

4. För att någon skall kunna som elev kommenderas till skola, klass eller kurs, gäller som allmänt villkor, att han skall hava blivit *godkänd vid slutprövning eller examen i närmast föregående skola, klass eller kurs*, som han haft att genomgå enligt utbildningsplanen eller från denna jämlikt § 18 mom. 2 gjorda avvikelser.

5. Utan hinder av bestämmelsen i mom. 4 må, där tvenne ombord förlagda yrkesskolor ingå i rekrytutbildningen, till den senare av dessa

kunna kommenderas den, som icke blivit godkänd i den föregående. Lägre betyg än 6 i ämnet befälsutövning i korpralsexamen (jfr § 84 mom. 2) får icke utgöra hinder för kommendering till fortsatt korpralsutbildning.

6. Vid kommendering av elever må från i denna paragraf givna bestämmelser även sådant undantag göras, som föranledes av vad som stadgas i § 18 mom. 2.

7. Kommendering av elever skall avse den *tidpunkt*, som för början av skola eller kurs är bestämd. I undantagsfall må likväl, då särskilda skäl sådant påkalla, kommenderingen kunna gälla en senare tidpunkt, dock högst två veckor efter tiden för skolans eller kursens början.

8. Utöver vad i mom. 1—7 stadgas, skall vid kommendering av elever till vissa skolor eller kurser iakttagas de särskilda villkor och bestämmelser, som här nedan i §§ 57—60 angivas.

§ 57.

1. Till *rekrytskola* kommenderas dels de genom kontrakt till 3:e kl. sjömän antagna, dels de från skeppsgossekåren karlskrivna, vilka icke blivit godkända i den för skeppsgossar föreskrivna utbildningen.

2. Till rekrytskola ombord kommenderas de, vilka vid jämlikt § 71 mom. 2 företagen slutprövning visa sig beträffande de ämnen, som avslutas under skolans förläggning i land, fylla fordringarna för godkännande i slutprövning enligt § 73 mom. 2. I fråga om radiomatrosor gäller samma bestämmelse för kommendering till den del av rekrytskolan, som motsvarar rekrytskola ombord för däcksavdelningens övriga yrkesgränar (jfr undervisningsplanen).

3. Huruvida från skeppsgossekåren karlskriven skall kommenderas att genomgå rekrytskola fullständigt eller endast i land eller endast ombord bestämmes av chefen för underofficers- och sjömanskårerna med hänsyn till de betyg den karlskrivne erhållit i skeppsgossutbildningen.

§ 58.

1. Till *korpralskola* kommenderas i regel 2:a kl. sjömän, som för tjänstbarhet ombord och för uppförande senast erhållit minst betyget 7.

2. När anledning därtill föreligger, må till korpralskola kommenderas jämväl 2:a klass sjömän, som har lägre betyg för tjänstbarhet eller för uppförande eller ock för bådadera än det nyss nämnda, därest han i övrigt fyller de stadgade villkoren och anses lämplig för dylik kommendering.

3. Från däcksavdelningen kommenderas i regel de kontraktanställda att genomgå både förberedande kursen och huvudkursen, de från skeppsgossekåren karlskrivna att genomgå endast huvudkursen.

Till att genomgå både förberedande kursen och huvudkursen kommenderas även de från skeppsgossekåren karlskrivna, som vid examen i skeppsgosseskolans högsta klass blivit underkända i ämne, som ingår i förberedande kursen.

Till att genomgå endast huvudkursen kunna jämväl kommenderas sådana kontraktanställda, som på grund av från högre läroanstalter än folkskola och fortsättningsskola erhållna betyg av skolchefen prövas äga

föresättningar att tillgodogöra sig huvudkursens undervisning utan att förut hava genomgått förberedande kursen. För sådan prövning översändas av chefen för underofficers och sjömanskårerna senast den 1 maj till skolchefen ansökningshandlingarna för de elever, som härutinnan kunna komma i fråga, och skall skolchefen, sedan prövningen av honom verkställt, till chefen för underofficers- och sjömanskårerna lämna de uppgifter, som för ifrågavarande elevers kommendering kunna vara erforderliga.

Av de från skeppsgossekåren karlskrivna skola de, som vid examen i skeppsgossekolans högsta klass blivit godkända enligt de för högre linjen vid denna skola uppställda fordringarna, tillhöra huvudkursens högre linje, de övriga dess lägre linje. Huru de kontraktanställda, som skola genomgå endast huvudkursen, skola fördelas mellan lägre och högre linjen bestämmes med hänsyn till deras genom erhållna betyg eller vid verkställd prövning ådagalagda kunskaper av skolchefen. Denne äger ock att, då särskilda omständigheter därtill föranleda, under kursens lopp överflytta elev från den ena linjen till den andra.

4. Därest någon önskar *befrielse* från kommendering till korpralskola, har han att om sådan befrielse göra skriftlig framställning hos chefen för underofficers- och sjömanskårerna. Sådan framställning skall ingivas till vederbörande kompanichef före den 1 augusti det år kommenderingen beräknas ifrågakomma.

§ 59.

1. Till lägre klassen i *underofficersskola* kommenderas i regel de korpraler, som vid korpralsexamen i samtliga de ämnen, i vilka jämlikt § 80 mom. 1 vid sådan examen särskilda betyg avgivas, erhållit minst betyget 6, ämnet gymnastik dock undantaget, och som för tjänstbarhet ombord och för uppförande senast erhållit minst betyget 8.

2. När anledning därtill föreligger, må, på därom hos chefen för underofficers- och sjömanskårerna gjord framställning, till underofficersskola kommenderas jämväl korpral, som har lägre betyg för tjänstbarhet eller för uppförande eller ock för bådadera än det nyss nämnda, därest han i övrigt fyller de i mom. 1 angivna villkoren och anses för kommenderingen särskilt lämplig, ävensom undantagsvis 1:a kl. sjöman, som fyller villkoret i fråga om betyg vid korpralsexamen och anses för kommenderingen särskilt lämplig. Framställning, som nyss nämnts, skall ingivas till vederbörande kompanichef senast den 15 april det år kommenderingen önskas.

3. Från däcksavdelningen kommenderas i regel de, som avlagt examen vid korpralskolans lägre linje, att genomgå både förberedande kursen och huvudkursen, samt de, som avlagt examen vid korpralskolans högre linje, att genomgå endast huvudkursen. Till att genomgå både förberedande kursen och huvudkursen, må även den kommenderas, som tillhört korpralskolans högre linje men i korpralsexamen blivit underkänd i ämne, som ingår i förberedande kursen.

4. Till den i underofficersskolan ingående artillerikursen skola kommenderas de artillerimatrosar, som blivit godkända i lägre klassen eller som skola undergå flyttningsprövning till högre klassen.

5. Till underofficerssskola kommenderas icke korpral, vilken hos chefen för underofficers- och sjömanskårerna anmäler sig *icke önska komma i fråga* till dylik kommendering. Sådan korpral skall icke heller sedermera kommenderas till underofficerssskola, såvida han icke därom gör särskild framställning hos nyssnämnde chef, i vilket fall han efter dennes beprövande må till sagda skola kommenderas. Anmälan eller framställning, som nyss nämnts, skall ingivas till vederbörande kompanichef senast den 15 april det år kommenderingen beräknas äga rum.

6. Därest med hänsyn till personalbehovet för sjökommendering och för tjänstens bestridande å stationen, utrymmet i till buds stående undervisningslokaler eller tillgången på lärarpersonal det icke är möjligt att till underofficerssskola kommendera alla dem, som därtill kunna komma i fråga, äger stationsbefälhavaren efter förslag av chefen för underofficers- och sjömanskårerna bestämma det antal, som för året bör kommenderas.

Om av viss yrkesavdelning eller yrkesgren elever från båda stationerna skola genomgå underofficerssskola å endera stationen (jfr § 7), skall stationsbefälhavaren vid den station, där skolan skall anordnas, efter samråd med den andre stationsbefälhavaren bestämma, huru många elever av yrkesavdelningen eller yrkesgrenen i fråga som från den andra stationen må kommenderas, och skall meddelande härom lämnas jämväl underlydande chef för underofficers- och sjömanskårerna.

Då en begränsning av antalet elever i underofficerssskola blivit bestämd, skall, med särskild hänsyn tagen till underofficerskårens rekryteringsbehov inom för olika yrkesgrenarna, bland dem, som enligt utbildningsplanen under året skola börja att genomgå underofficerssskola, och dem, som på grund av här ovan angivna skäl förut icke kunnat kommenderas till sådan skola, företräde vid kommenderingen givas åt de korpraler, som på grund av tjänstbarhet och uppförande samt i skolor och kurser förut inhämtade kunskaper och färdigheter kunna antagas komma att bäst lämpa sig för underofficerstjänst.

Den, som gjort i mom. 5 omförmäld framställning om kommendering till underofficerssskola, skall i varje fall ifrågakomma till sådan kommendering först efter dem, som fylla de i mom. 1 angivna fordringarna och icke anmält önskan om befrielse.

§ 60.

1. Ansökningshandlingar från antagna *eldare, vilka innehava föregående verkstadsutbildning*, skola snarast möjligt efter antagningen för provning översändas till chefen för ingenjördepartementet.

2. De *eldare, vilka vid antagningen innehava minst tolv månaders verkstadsutbildning*, som av chefen för ingenjördepartementet provas tillräcklig för tjänstgöring såsom 2:a kl. sjöman i egen yrkesgren, skola kommenderas att genomgå i § 12 mom. 6 och 7 och i § 40 angivna korpralskurs vid ingenjördepartement och underofficerskurs vid ingenjördepartement respektive torpeddepartement. (Ifrågavarande *eldare* betecknas här nedan och i utbildningsplanen Emv.)

3. De *eldare, vilka vid antagningen innehava minst åtta månaders sammanlaga av chefen för ingenjördepartementet godkänd verkstadsutbildning*, skola beredas tillfälle att under rekrytutbildningen genomgå en kortare kurs vid sagda departement, avpassad efter vars och ens föregående verkstadsutbildning, för att sedan kommenderas till

korprals- och underofficerskurs vid varvsdepartement i samma ordning som eldare, tillhörande gruppen Emv.

4. För eldare, som vid antagningen *icke innehava åtta månaders* i ovan angiven ordning godkänd *verkstadsutbildning* (här nedan och i utbildningsplanen betecknade Euv), anordnas en till korpralsutbildningen hörande yrkeskurs vid ingenjördepartement, vilken beräknas pågå 1 november—28 oktober under andra utbildningsåret. För dem bland dessa eldare, som vid antagningen redan innehava verkstadsutbildning, må nyssnämnda kurs efter beprövande av chefen för kursen kunna i lämplig utsträckning förkortas. Eldare, tillhörande gruppen Euv, skola sedan genomgå en för dem särskilt avsedd underofficerskurs vid ingenjördepartement, beräknad att pågå 1 november—28 februari under femte utbildningsåret och motsvarande korpralskursen för eldare, tillhörande gruppen Emv, samt skola sedermera kommenderas till den jämväl för övriga eldare avsedda underofficerskursen vid ingenjördepartement respektive torpeddepartement.

Eldare, tillhörande gruppen Euv, komma i regel att genomgå korpralskola, underofficersskola, till korprals- och underofficersutbildningen hörande yrkesskolor samt den för samtliga eldare avsedda underofficerskursen i yrkeskurs vid ingenjördepartement respektive torpeddepartement ett utbildningsår senare än de övriga.

5. Det åligger chefen för ingenjördepartementet att till chefen för underofficers- och sjömanskårerna lämna de uppgifter, som för elevernas kommendering till här ifrågavarande kurser kunna vara erforderliga.

§ 61.

1. Angående *kommendering av elever* skola förslag, uppgjorda i överensstämmelse med de här ovan i detta kapitel upptagna föreskrifterna och andra hithörande bestämmelser (formulär 8), avgivas till chefen för underofficers- och sjömanskårerna av vederbörande kompanichefer och skola dessa därvid med egna yttranden bifoga jämlikt § 58 mom. 4 och § 59 mom. 2 och 5 ingivna framställningar samt lämna uppgifter å antalet korpraler, som anmält sig icke önska genomgå underofficersskola.

Kompanichefen skall dessutom med eget yttrande bifoga till honom jämlikt § 58 mom. 4 och § 59 mom. 2 och 5 ingivna framställningar samt lämna uppgift å antalet korpraler, som anmält sig icke önska genomgå underofficersskola.

Förslag skall åtföljas av förhållningsbok eller kompanirulla för envar av de å förslaget upptagna.

2. Med ledning av de inkomna förslagen verkställes kommenderingen av chefen för underofficers- och sjömanskårerna, vilken i samband härmed äger att besluta beträffande de i föregående moment nämnda framställningarna.

3. Då elev på grund av föreskriften i § 7 mom. 4 anses böra genomgå skola å annan station än den han tillhör, skall chefen för underofficers- och sjömanskårerna göra vederbörlig framställning hos stationsbefälhavaren.

4. Därest kommendering, som här avses, föranleder *ändringar inom besättningarna* å de fartyg, å vilka skolor och kurser skola anordnas, skall överenskommelse beträffande sådana ändringar träffas mellan vederbörande myndigheter ombord och i land.

5. Det åligger chefen för underofficers- och sjömanskårerna att i god tid tillställa chef för skola eller kurs uppgift å det manskap, vilket såsom elever kommenderats till denne underställd skola eller kurs.

Dessutom skall chefen för underofficers- och sjömanskårerna tillse, att i den förteckning över å fartyg kommenderat manskap, som jämlikt reglemente för marinen skall överlämnas till fartygschef, noggranna anteckningar göras om skola eller kurs, som bör genomgås.

2. Kommendering till utbildning för särskild tjänst samt uttagning för sådan tjänst.

§ 62.

1. Vid vardera av flottans stationer skola vara uttagna *riktare å jagare, riktare vid medelsvår kanon och riktare vid svår kanon* till det antal, som för till stationen hörande fartyg finnes angivet i gällande mobiliseringstabell, jämte 20 % av det sålunda bestämda antalet i reserv.

2. Chefen för underofficers- och sjömanskårerna bestämmer årligen på förslag av vederbörande kompanichef, huru många riktare av ovan angivna kategorier som böra uttagas för komplettering av behovet, och skall vid början av skjutskola till chefen för skolan lämna uppgift å det antal, som bör uttagas. Samtidigt härmed meddelas även, huruvida några av eleverna icke böra ifrågakomma till uttagning, som här avses.

3. Förslag å de artillerimatrosor, som anses lämpliga att uttagas till riktare, upprättas beträffande riktare å jagare vid slutet av rekrytkurs vid skjutskola, beträffande riktare vid medelsvår kanon vid slutet av korpralskurs vid skjutskola och beträffande riktare vid svår kanon vid slutet av underofficerskurs vid skjutskola.

Sådant förslag avgives av chefen för skolan genom anteckning i betygslista.

§ 63.

1. Vid vardera av flottans stationer skola vara uttagna *eldledningsmän* med den utbildning och till det antal, som för till stationen hörande fartyg finnes angivet i gällande mobiliseringstabell, jämte 15 % av det sålunda bestämda antalet i reserv.

2. Chefen för underofficers- och sjömanskårerna bestämmer årligen på förslag av vederbörande kompanichef, huru många eldledningsmän som böra uttagas för komplettering av behovet, och skall vid början av signalskola till chefen för skolan lämna uppgift om det antal, som bör uttagas. Samtidigt härmed meddelas även, huruvida några av eleverna icke böra ifrågakomma till uttagning, som här avses.

3. Förslag å de signalmatrosor, som anses lämpliga att uttagas till eldledningsmän, upprättas under rekrytkurs vid signalskola. Å förslaget böra upptagas de elever, som visat sig lämpliga för tjänsten i fråga och som vid läkarundersökning befunnits äga för densamma nödiga förutsättningar beträffande syn- och hörselförmåga.

Förslaget avgives av chefen för skolan genom anteckning i betygslista.

4. Av de sålunda föreslagna kommenderas med hänsyn till det före-

liggande behovet lämpligt antal att genomgå *första utbildningskursen*. I denna utbildningskurs godkända elever uttagas till eldledningsmän.

5. Förslag å de eldledningsmän, som anses lämpliga för utbildning i avståndsmätning, upprättas under första utbildningskursen. Å förslaget upptagas de elever, som visat sig härför lämpliga och som vid läkarundersökning befunnits äga för tjänsten i fråga nödiga förutsättningar beträffande synförmåga.

Förslaget avgives av chefen för kursen genom anteckning i betygslista.

6. Till att genomgå *andra utbildningskursen* kommenderas med hänsyn till det föreliggande behovet samt med ledning av det i mom. 5 omnämnda förslaget och i förhållningsböckerna gjorda särskilda anteckningar lämpligt antal eldledningsmän, vilka vid förnyad läkarundersökning visat sig fortfarande beträffande synförmågan besitta nödiga förutsättningar för tjänsten i fråga. I andra utbildningskursen godkända elever avses för avståndsmätarens handhavande.

7. I denna paragraf omnämnda läkarundersökningar skola förrättas enligt av marinöverläkaren utfärdade föreskrifter.

§ 64.

1. Vid vardera av flottans stationer skola vara uttagna *radiomän å torpedbåt* till det antal, som för till stationen hörande fartyg finnes angivet i gällande mobiliseringstabell, jämte 15 % av det sålunda bestämda antalet i reserv.

2. Chefen för underofficers- och sjömanskårerna bestämmer årligen på förslag av vederbörande kompanichef, huru många radiomän å torpedbåt som böra uttagas för komplettering av behovet, och skall vid början av skjut- och signalskola till chefen för skolan lämna uppgift å det antal, som bör uttagas. Samtidigt härmed meddelas även, huruvida några av eleverna icke böra ifrågakomma till uttagning, som här avses.

3. Förslag å de torpedmatrosor, som anses böra uttagas till radiomän, upprättas vid slutet av rekrytkurs vid skjut- och signalskola. Å förslaget böra upptagas de elever, vilka synas bäst lämpa sig för radiotjänst.

Förslaget avgives av chefen för skolan genom anteckning i betygslista.

4. Av de sålunda föreslagna kommenderas med hänsyn till det föreliggande behovet lämpligt antal att genomgå *första utbildningskursen*. De i denna godkända uttagas till radiomän å torpedbåt. Dessa kommenderas sedermera att genomgå *andra utbildningskursen*.

§ 65.

1. Vid flottans station i Stockholm skola vara uttagna *minhantverkare* till det antal som för till vardera stationen hörande fartyg finnes angivet i gällande mobiliseringstabell, jämte 15 % av det sålunda bestämda antalet i reserv.

2. Chefen för underofficers- och sjömanskårerna bestämmer årligen på förslag av vederbörande kompanichef, huru många minhantverkare som böra uttagas för komplettering av behovet, och skall vid början av minskola till chefen för skolan lämna uppgift å det antal, som bör uttagas. Samtidigt härmed meddelas även, huruvida några av eleverna icke böra ifrågakomma till uttagning, som här avses.

3. Förslag å de minmatrosor, som anses böra uttagas till minhantverkare, upprättas vid slutet av rekrytkurs vid minskola. Å förslaget uppta-

gas de elever, vilka synas bäst lämpa sig för minverkstadstjänst, och skall härvid företräde givas åt dem, som äga föregående verkstadsutbildning.

Förslaget avgives av chefen för skolan genom anteckning i betyglista.

4. Av de sålunda föreslagna kommenderas med hänsyn till det föreliggande behovet lämpligt antal att genomgå *minverkstadskurs*. Uttagning av minhantverkare sker sedan bland de i minverkstadskursen godkända.

§ 66.

1. Vid vardera av flottans stationer skola vara uttagna *dykare* med den utbildning och till det antal, som för till stationen hörande fartyg finnes angivet i gällande mobiliseringstabell, jämte 15 % av det sålunda bestämda antalet i reserv.

2. Chefen för underofficers- och sjömanskårerna bestämmer årligen, huru många dykare som böra uttagas för komplettering av behovet.

Med ledning härav kommenderas lämpligt antal eldare och hantverkare till *första utbildningskursen*. För sådan kommendering skola i första hand avses frivilliga, och skola de, som kommenderas, såväl vid läkarundersökning som i övrigt hava befunnits lämpliga att utbildas till dykare.

3. I första utbildningskursen godkända uttagas till dykare för en tid av två år.

4. Sålunda uttagna dykare kommenderas sedermera, därest de fortfarande såväl vid förnyad läkarundersökning som i övrigt anses lämpliga till dykare, till *andra utbildningskursen*, och må sådan kommendering icke ske senare än fyra år efter genomgången första utbildningskurs.

5. De elever, som i andra utbildningskursen erhållit minst betyget 8 och som i övrigt visa sig därtill lämpliga, kommenderas omedelbart efter avslutad andra utbildningskurs till *tredje utbildningskursen*.

6. I andra eller tredje utbildningskursen godkända elever kvarstå såsom uttagna till dykare under tre år, varefter kommendering att ånyo genomgå andra (tredje) utbildningskursen må äga rum.

Elev, vilken under sin tjänstgöring varit i tillfälle att i erforderlig grad vidmakthålla förut förvärvat färdighet såsom dykare, må kunna helt eller delvis befrias från att ånyo genomgå andra (tredje) utbildningskursen efter bestämmande av chefen för kursen, sedan vederbörande skolor officer inkommit med förslag.

7. I denna paragraf omnämnda läkarundersökningar skola förrättas enligt av marinöverläkaren utfärdade föreskrifter.

§ 67.

1. *Kommendering* till utbildning för särskild tjänst och uttagning för sådan tjänst verkställas av chefen för underofficers- och sjömanskårerna efter förslag av vederbörande kompanichef.

2. Uttagningen till särskild tjänst gäller, med de undantag, som kunna föranledas av bestämmelserna i § 66, i regel, intill dess befordran till underofficer ägt rum, därest ej särskilt skäl finnes, att uttagningen bör upphöra att gälla tidigare eller att låta underofficer av 3:e graden kvarstå i sådan tjänst. Uttagning till riktare vid svår kanon och till eldledningsman, avsedd för avståndsmätning, skall dock gälla, intill

dess befordran till underofficer av 2:a graden ägt rum, för så vitt ej anledning finnes att låta uttagningen upphöra att gälla tidigare eller att låta underofficer av 2:a graden kvarstå som riktare eller eldledningsman.

Chefen för underofficers- och sjömanskårerna bestämmer, när uttagningen skall upphöra att gälla, vad angår manskapet, efter förslag av vederbörande kompanichef.

3. Skiljande från skola eller kurs.

§ 68.

Från *rekrytskola* skiljes i regel icke elev under pågående kurs. Dock må undantagsvis elev vid rekrytskola i land, vilken visar sig fullständigt sakna förmåga att tillgodogöra sig undervisningen, efter framställning från skolchefen av chefen för underofficers- och sjömanskårerna kunna skiljas från skolan.

§ 69.

Elev i *korpralskola* eller *underofficersskola*, vilken visar opålitligt uppförande, ringa flit eller bristande förmåga att tillgodogöra sig undervisningen, må efter förslag från skolchefen av chefen för underofficers- och sjömanskårerna kunna skiljas från skolan. Förslag i sådant hänseende skall av skolchefen i regel avgivas beträffande korpralskola omkring två månader och beträffande lägre klassen i underofficersskola omkring tre månader efter skolans början och i övrigt, när anledning därtill anses föreligga.

§ 70.

Elev i *yrkesskola*, *yrkeskurs* eller *kurs för särskild tjänst*, vilken visar opålitligt uppförande, ringa flit eller bristande förmåga att tillgodogöra sig undervisningen, må skiljas från skolan eller kursen. Sådan åtgärd vidtages i land av chefen för underofficers- och sjömanskårerna efter förslag av chefen för skolan eller kursen och ombord av chefen för skolan eller kursen. Sistnämnde chef har att om sådant skiljande omedelbart insända meddelande till chefen för underofficers- och sjömanskårerna jämte uppgift, huruvida elev, som är i fråga, bör omkommenderas eller ej.

Kap. VII. Examina m. m.

1. Slutprovning.

§ 71.

1. Vid slutet af rekrytskola, yrkesskola, yrkeskurs och kurs för särskild tjänst anordnas *slutprovning* med eleverna.

2. Vid rekrytskola, förlagd först i land och sedan ombord, förrättas då förläggningen i land upphör, slutprovning i de ämnen, vilka icke vi-

dare förekomma i rekrytskolan. För radiomatrosers förrättas motsvarande slutprövning vid slutet av den del av rekrytskolan, som är gemensam för däcksavdelningens samtliga yrkesgrenar.

3. Tid för prövningen bestämmes i land av den befälhavare, som jämlikt § 21 mom. 1 har inseeende över skolan eller kursen, sedan chefen för densamma inkommit med förslag, ombord av chefen för skolan eller kursen.

4. Vederbörande kompanichef skall underrättas om tiden för slutprövning vid skola eller kurs i land.

§ 72.

1. Slutprövningen sker inför chefen för skolan eller kursen eller ock inför den, som han i silt ställe utser.

2. I prövningen ingår förhör eller uppvisning i ämnen och övningar, som bestämmas av den, inför vilken prövningen sker. Förhör förrättas och övningarna ledas av vederbörande lärarpersonal.

3. Vid prövning företes efter bestämmande av den, inför vilken prövningen äger rum, elevernas vid skolan eller kursen utförda arbeten.

4. Vid yrkeskurs avlägga eleverna, där så lämpligen kan ske, före slutprövningen eller i samband med denna *yrkesprov*, ådagaläggande deras yrkesskicklighet. Där ej särskilda bestämmelser för sådant prov förefinnas, äger chefen för kursen utfärda närmare föreskrifter angående detsamma.

§ 73.

1. Vid slutprövning i *rekrytskola*, *yrkesskola*, *underofficerskurs för torped- och undervattensbåtelddare* i *yrkeskurs vid torpeddepartement*, *eldledningskurs* och *radiokurs* skola givas särskilda *betyg* i samtliga de ämnen, som enligt bestämmelserna i §§ 48, 49, 50 eller 51 skola förekomma i skolan eller kursen i fråga, med undantag för ämnena hälso- och förbandslära samt handvapensskjutning.

Vid bestämmande av betyg i ämne, vari ingå övningar, för vilka betyg skall givas enligt närmare föreskrifter i gällande instruktioner, skall hänsyn i främsta rummet tagas till det enligt dessa föreskrifter givna betyget.

Förslag till betyg avgivas av vederbörande lärarpersonal och fastställas av chefen för skolan eller kursen.

Det åligger chefen för yrkeskurs vid torpeddepartement att till chefen för stationens skolor lämna uppgift angående de betyg i torpedlära, som givits i underofficerskurs för torped- och undervattensbåtelddare.

2. För att bli *godkänd i sådan skola eller kurs, som omförmäles i moment 1*, fordras, med nedan angivna undantag, att hava erhållit minst betyget 6 i samtliga de ämnen, i vilka särskilda betyg jämlikt sagda moment skola avgivas.

I rekrytskola skall jämväl den elev godkännas, som erhållit betyget 5 i ettdera eller båda ämnena matematik och svenska. I varje fall skall lägre betyg än 6 i gymnastik icke utgöra hinder för godkännande.

I yrkesskola eller eldledningskurs må undantagsvis även elev, som erhållit betyget 5 i högst *ett* ämne, där ämnena i skolan eller kursen äro tre, fyra eller fem, och i högst *två* ämnen, där ämnenas antal utgör sex eller därutöver, kunna av chefen för skolan förklaras godkänd, därest denne

finner så böra ske med hänsyn till elevens i egen yrkesgren ådagalagda skicklighet.

3. Vid slutprövning i *yrkeskurs*, *minverkstadskurs* och *dykarkurs* gives med det undantag beträffande yrkeskurs, som finnes angivet i mom. 1, åt varje elev endast ett betyg, vid vars bestämmande hänsyn skall tagas till hans under kursen i dess helhet ådagalagda yrkesskicklighet.

4. För att *bliva godkänd i sådan kurs, som omförmäles i mom. 3*, fordras att hava erhållit minst betyget 6.

5. De vid slutprövning fastställda betygen införas i *betygslistor* (formulär 4), vilka, särskilt för varje kompani, upprättas av äldste skolofficer, sekond eller därtill av chefen för skolan eller kursen särskilt utsedd skolofficer.

Beträffande rekrytskola, förlagd först i land och sedan ombord, skall iakttagas, att i den vid slutprövningen ombord upprättade betygslistan skola införas jämväl betygen i de ämnen, i vilka undervisningen avslutats under förläggningen i land. Motsvarande tillvägagångssätt tillämpas jämväl i rekrytskola för radiomatros. Det åligger kompanichef att till vederbörande fartygschef översända utdrag av de vid prövning i land upprättade betygslistorna, i vad desamma beröra å fartyget kommande elever.

6. I betygslista skola *göras anteckningar*, som utvisa, huruvida elev blivit godkänd eller underkänd, samt angiva hans medelbetyg, därest sådant jämlikt bestämmelserna i § 87 mom. 2 för honom skall uträknas, ävensom de anteckningar, som omförmälas i § 85 mom. 3. I betygslista från underofficerskurs vid skjut- och signalskola skall dessutom antecknas, huruvida elev deltagit i undervisningen i hälso- och förbandslära.

7. De fastställda betygslistorna skola snarast möjligt insändas till chefen för underofficers- och sjömanskårerna.

2. Examina.

§ 74.

1. Årligen anordnas vid läsårets slut *korpralsexamen* med dem, som genomgått korpralskola, och *underofficersexamen* med dem, som genomgått högre klassen av underofficerskola. Dessutom anställs *examen i lägre klassen av underofficersskola*.

I den i underofficersskolan ingående artillerikursen anställs icke examen, utan skola de vid denna förvärfvade kunskaperna och färdigheterna bedömas i samband med underofficersexamen. Dock skall i ämnet signalering givas särskilt betyg att införas i betygslista vid underofficersexamen.

2. I varje examen ingår muntlig prövning; i korpralsexamen och underofficersexamen samt examen i lägre klassen av underofficersskola för maskinavdelningen därjämte skriftlig prövning.

§ 75.

1. Den *skriftliga prövningen* förlägges i korpralskola omkring två veckor och i underofficersskola omkring fyra veckor före den muntliga prövningen.

2. Vid korpralsexamen anställs skriftlig prövning i matematik och svenska.

Provet i matematik skall bestå av lämpliga räkneuppgifter och provet i svenska i återgivande av en berättelse eller utarbetande av en kort uppsats över ett bland flera förelagda ämnen.

3. Vid underofficersexamen anställles skriftlig prövning: för däcksavdelningen i matematik, terrester navigation, astronomisk navigation, svenska och engelska; för ekonomiavdelningen i matematik, handelsbokföring och svenska; för maskinavdelningen i matematik, mekanik och värmelära, maskinlära, elektricitetslära och svenska; samt för hantverksavdelningen i matematik, fysik och svenska. Vid examen i lägre klassen av underofficersskola för maskinavdelningen anställles skriftlig prövning i matematik, mekanik och värmelära samt svenska.

Provet i svenska skall bestå i utarbetande av en uppsats över ett bland flera förelagda ämnen, provet i engelska av en översättning från svenska till engelska eller en reproduktion av en lättare engelsk text; i vart och ett av de övriga ämnena skall provet bestå i lösning av ett antal uppgifter inom det område provet i fråga avser.

4. *Uppgifter för de skriftliga proven i korpralsexamen* fastställas av skolchefen, sedan vederbörande lärare avgivit förslag.

5. *Uppgifter för de skriftliga examensproven i underofficersskola* bestämmas av en kommission, bestående av en regementsofficer såsom ordförande samt en officer, en mariningenjör, en marinintendent och ett ombud för skolöverstyrelsen såsom ledamöter. Ordförande samt militära och civilmilitära ledamöter utses av stationsbefälhavaren i Stockholm, vilken, därest annan än honom underställd person bör ifrågakomma att ingå i kommissionen, äger att göra därav föranledd framställning; ombudet för skolöverstyrelsen utses efter framställning från stationsbefälhavaren av överstyrelsens chef, vilken har att till stationsbefälhavaren lämna meddelande om vem som utsetts. Kommissionen skall sammanträda i Stockholm. De fastställda uppgifterna skola genom ordförandens försorg i god tid tillställas skolcheferna.

Förslag å lämpliga uppgifter skola av lärarna i de ämnen, i vilka skriftliga prov skola förekomma, genom vederbörande skolchef ingivas till kommissionens ordförande inom tid, som av denne bestämmes. Därest i en föreslagen uppgift ingår lösning av räkneexempel, skall fullständig uträkning medfölja.

6. Därest vid den skriftliga prövningen i korpralsexamen *särskilda hjälpmedel* böra av eleverna få användas, äger skolchefen att därom bestämma.

Det tillkommer den i mom. 5 angivna kommissionen att i samband med fastställande av uppgifterna för den skriftliga prövningen i underofficersskola avgöra, huruvida vid sådan prövning *särskilda hjälpmedel* skola medgivas eleverna och i de fall så anses böra ske bestämma, vilka dessa hjälpmedel skola vara.

Lärare äger att i samband med ingivande av förslag till uppgifter för de skriftliga proven även föreslå hjälpmedel, som anses böra komma till användning vid uppgifternas lösande.

Elev, som använder andra hjälpmedel än dem, som äro medgivna, eller som anlitar annans hjälp eller lämnar hjälp åt annan, har förverkat rättigheten att vidare deltaga i den påbörjade examen, varom det åligger skolchefen att före den skriftliga prövningens början låta erinra eleverna.

7. *Dagar för den skriftliga prövningen* i korpralsexamen bestämmas av skolchefen.

Skriftligt prov i underofficersskola skall för vart och ett av de särskilda ämnena försiggå samtidigt vid båda flottans stationer. Dagar för dessa prov bestämmas av den till tjänsteställningen främste skolchefen efter samråd med skolchefen å den andra stationen.

8. För vardera av de båda skriftliga proven i korpralskola medges en tid av tre timmar och för vart och ett av proven i underofficersskola fyra timmar med undantag för provet i engelska, för vilket den medgivna tiden utgör blott tre timmar. I de angivna tiderna inräknas ej den tid, som åtgår till uppgifternas delgivande åt eleverna.

Är arbetet vid den föreskrivna tidens utgång icke avslutat, må det ändå kunna upptagas till bedömande.

9. Skriftligt prov rättas och bedömes av läraren i det ämne, till vilket arbetet i fråga hör. I bedömandet av varje särskilt prov i underofficersskola deltagar utom nämnde lärare jämväl en annan skolchefen underställd lämplig lärare, som av honom därtill utses. Uppstå dem emellan olika meningar, hänskjutes avgörandet till skolchefen.

Vid provens bedömande användas de i § 86 angivna betygen för kunskaper och färdigheter. Betygen införas genom äldste skolofficerens försorg i betygslistan.

§ 76.

1. Oavsett utgången av den skriftliga prövningen i korpralsexamen, äger elev deltaga i den till denna examen hörande muntliga prövningen.

2. För deltagande i den muntliga prövningen i underofficersexamen fordras att hava erhållit minst betyget 6 för vart och ett av de skriftliga proven; dock att elev vid däcksavdelningen får deltaga i sådan prövning, även om han erhållit lägre betyg än 6 för högst två av proven i matematik, svenska och engelska, elev vid maskinavdelningen, även om han erhållit sådant betyg för högst två av proven i matematik, elektricitetslära och svenska, elev vid ekonomiavdelningen eller vid hantverksavdelningen, även om han erhållit sagda betyg för ettdera av de tre föreskrivna proven.

I den muntliga prövningen i lägre klassen av underofficersskola för maskinavdelningen får elev deltaga, även om han erhållit lägre betyg än 6 för ettdera av de tre föreskrivna proven.

§ 77.

1. Den muntliga prövningen förrättas i närvaro av särskilt utsedda *censorer*.

2. Censorer vid korpralsexamen utses av stationsbefälhavaren, nämligen vid examen för däcksavdelningen en kompanichef och en annan officer, vid examen för ekonomiavdelningen kompanichefen och en marintendent, vid examen för maskinavdelningen kompanichefen och en mariningenjör samt vid examen för hantverksavdelningen likaledes kompanichefen och en mariningenjör.

3. Censorer vid underofficersexamen skola för varje särskild yrkesavdelning vara tre, nämligen vid examen för däcksavdelningen två officerare, vid examen för ekonomiavdelningen en officer och en marintendent, vid examen för maskinavdelningen en officer och en mariningenjör och vid examen för hantverksavdelningen en officer och en mariningenjör

samt dessutom gemensamt för samtliga avdelningar ett ombud för skolöverstyrelsen. De militära och civilmilitära censorerna utses av vederbörande stationsbefälhavare; ombudet för skolöverstyrelsen utses efter framställning från stationsbefälhavaren av skolöverstyrelsens chef, vilken har att till stationsbefälhavaren lämna meddelande om vem som blivit utsedd.

4. Censorer vid examen i lägre klassen av underofficersskola utses av vederbörande stationsbefälhavare, nämligen för däcksavdelningen två officerare, för ekonomiavdelningen en officer och en marinintendent, för maskinavdelningen en officer och en mariningenjör samt för hantverksavdelningen likaledes en officer och en mariningenjör.

5. Skulle stationsbefälhavare finna sig böra till censor utse någon, som ej är honom underställd, äger han att göra därav föranledd framställning.

§ 78.

1. *Dagar för muntlig prövning* bestämmas av stationsbefälhavaren efter förslag av skolchefen.

2. Censor, som utsetts av skolöverstyrelsens chef, skall av stationsbefälhavaren i god tid underrättas om de sålunda bestämda provningsdagarna.

§ 79.

1. *Den muntliga prövningen* skall, därest icke stationsbefälhavaren i visst fall annorlunda bestämmer, omfatta förhör i minst fem av de för den ifrågavarande skolan eller klassen i kursplanen upptagna ämnena, i vilka enligt § 80 mom. 1 särskilda betyg i examen skola avgivas.

Skolchefen äger efter hörande av censorerna bestämma de ämnen, i vilka förhör skola förrättas.

Vid bestämmandet av sagda ämnen för lägre klassen av underofficersskola, skall tillses, att förhör kommer att äga rum i samtliga de ämnen, som enligt timplanen skola avslutas i lägre klassen, försåvitt i sådant ämne särskilt betyg i examen skall givas.

2. Examensordning fastställs av skolchefen efter förslag av äldste skolofficern eller skolofficer, som härför av skolchefen utsetts, och tillses därvid, att eleverna uppdelas i lämpliga examensgrupper. Skolchefen bör om möjligt vara närvarande under någon del av förhören inom varje särskild examensgrupp.

3. Envar av lärarpersonalen verkställer i sitt läroämne examensförhör i de delar av skolans kurs, som bestämmas av censorerna.

4. Vid prövningen skola företes elevernas skriftliga examensprov samt deras under det tilländalupna läsåret utförda skriftliga arbeten, ritningar, journaler m. m.

5. Till ledning för censorerna tillhandahålles genom skolchefens försorg en betygsglista, upptagande av vederbörande lärare förslagsvis avgivna betyg.

§ 80.

1. Vid examen skola åt varje elev givas särskilda *betyg* i samtliga de ämnen, som för den yrkesgren han tillhör äro upptagna å timplanen för skolan eller klassen i fråga, varvid iakttages, att i under-

officerssskola för däcksavdelningen givas skilda betyg för terrester och astronomisk navigation. Vid korpralsexamen gives dock icke betyg i hälso- och förbandslära samt handvapensskjutning och vid examen i underofficerssskola icke i handvapensskjutning och samhällslära.

2. Sedan examensförhören blivit förrättade, sammanträda under skolchefens ordförandeskap vederbörande lärarpersonal samt censorerna. Vid sammanträdet justeras och fastställas de i den uppgjorda betygslistan förslagsvis upptagna betygen, varvid envar bestämmer betygen i det ämne, vari han undervisat, och bör vid betygens bestämmande lämplig hänsyn jämväl tagas såväl till det skriftliga provet, där sådant i ämnet förekommit, som till elevens förut i skolan ådagalagda kunskaper. Protokoll vid sammanträdet föres genom skolchefens försorg.

3. För att elev skall bli *godkänd i examen* fordras, att han skall hava erhållit minst betyget 6 i samtliga de ämnen, i vilka enligt mom. 1 särskilda betyg skola givas; dock att hinder för godkännande icke skall föreligga, även om elev erhållit endast betyget 5 i högst två av ämnena matematik, svenska, engelska och geografi, vad angår examen i underofficerssskola likväl icke samtidigt i både matematik och svenska. I varje fall skall lägre betyg än 6 i gymnastik icke utgöra hinder för godkännande i examen.

4. Elev, vilken jämlikt mom. 3 fyller fordringarna för godkännande, skall i examen godkännas, såvida icke, där två censorer äro utsedda, båda dessa eller, där censorerna äro tre, minst två av dem finna honom böra på grund av bristande kunskaper och mogenhet underkännas.

Har elev blivit av censorerna underkänd, skola skälen därtill antecknas i protokollet, varvid, där så kan ske, angivas det eller de ämnen, vari elev visat sig icke äga tillräckliga kunskaper.

5. De fastställda betygen skola genom skolchefens försorg införas i kompanivis uppgjorda *betygslistor* (formulär 4). I betygslista skall ock antecknas, huruvida elev deltagit i undervisningen i hälso- och förbandslära samt handvapensskjutning i korpralskola eller i handvapensskjutning och samhällslära i underofficerssskola.

I betygslista vid underofficersexamen införas jämväl elevernas betyg i de ämnen, som avslutats i lägre klassen och artillerikursen (jfr § 74 mom. 1), samt beträffande elev, tillhörande någon av yrkesgrenarna torpedeldare och undervattensbåteldare, ävenledes i föregående yrkeskurs erhållet betyg i torpedlära (jfr § 50 och § 73 mom. 1). I sagda betygslista skall därjämte för varje elev såsom flitbetyg införas det åt honom efter genomgången underofficerssskola givna tjänstbarhetsbetyget.

6. I betygslista skola *göras anteckningar*, som utvisa, huruvida elev blivit godkänd eller underkänd, samt angiva hans medelbetyg (jfr § 87 mom. 2) ävensom de anteckningar, som omförmälas i § 85 mom. 3. I betygslista från korpralskola skall dessutom antecknas, huruvida elev beträffande betyg för kunskaper och färdigheter fyller fordringarna för kommendering till underofficerssskola, samt i fråga om elev tillhörande däcksavdelningen, huruvida han vid examen tillhört skolans lägre eller högre linje.

7. Betygslistorna skola snarast möjligt insändas till chefen för underofficers- och sjömanskårerna, beträffande korpralskolan dock först efter förrättad slutinspektion.

§ 81.

1. I samband med korpralsexamen förrättas *slutinspektion* med eleverna i korpralskola av stationsbefälhavaren eller, därest han är hindrad, av den han därtill förordnar.

2. Den inspekterande äger bestämma, vad som under inspektionen skall utföras.

3. Vid slutinspektionen skola till den inspekterande överlämnas uppgift å eleverna jämte betygslistor, varjämte skjutböcker, journaler och av eleverna under kursen utförda arbeten skola företes.

§ 82.

Efter förslag av chefen för underofficers- och sjömanskårerna må stationsbefälhavaren såsom godkänd i korpralsexamen respektive underofficersexamen kunna förklara elev, som, oavsett om bestämmelsen i § 80 mom. 3 angående lindring i examensfordringarna på honom tillämpats eller icke, blivit i sådan examen underkänd på grund därav, att han i ett ämne ej erhållit högre betyg än 5, men som genom ådagalagd duglighet under tjänstgöring i egen yrkesgren visat sig vara särskilt lämplig för befordran.

§ 83.

Angående den behörighet, som tillkommer den, vilken avlagt korpralsexamen, underofficersexamen eller examen i lägre klassen av underofficersskola för maskinavdelningen, är särskilt stadgat.

3. Fordringar för godkänd utbildning.

§ 84.

1. För att elev skall anses vara godkänd i rekrytutbildningen respektive korpralsutbildningen och underofficersutbildningen fordras med i mom. 2 angivet undantag, att han skall hava blivit godkänd i samtliga de till motsvarande utbildningsstadium hörande skolor och kurser, som han enligt utbildningsplanen eller från denna jämlikt § 18 mom. 2 gjorda avvikelser haft att genomgå.

2. Den, som i fråga om korpralsutbildningen fyller det i mom. 1 angivna villkoret, skall anses vara godkänd i *fullständig korpralsutbildning*.

Den, som i till korpralsutbildningen hörande skola blivit underkänd endast på grund därav, att han erhållit lägre betyg än 6 i ämnet befälsutövning, skall anses vara godkänd i *avkortad korpralsutbildning*.

4. Omkommendering och komplettering.

§ 85.

1. Elev, som jämlikt § 69 eller § 70 blivit skild från skola eller kurs eller som blivit vid slutprövning, flyttningsprövning (jfr mom. 2) eller examen underkänd, må kommenderas att *änyo genomgå skola, klass*

eller *kurs*, motsvarande den, där skiljandet eller underkännandet ägt rum. Elev, som blivit underkänd i yrkeskurs eller i minverkstadskurs må dock, därest så finnes ändamålsenligt, under erforderlig tid *omedelbart fortsätta kursen* utöver den eljest föreskrivna tiden i stället för att omkommenderas till ny kurs eller kommenderas till kompletteringsprövning.

2. Elev, som vid slutprövning eller examen icke blivit godkänd i samtliga ämnen, i vilka särskilda betyg skola givas, må kunna *komplettera* för erhållande av godkänt betyg i ämne, vari han blivit underkänd. Sådant komplettering kan ske genom *kompletteringsprövning*, *kompletteringsexamen* eller *flyttningssprövning*.

Kompletteringsprövning kan avläggas av elev, som erhållit underbetyg vid slutprövning, kompletteringsexamen av elev, som erhållit underbetyg vid examen, flyttningssprövning av elev, som blivit underkänd vid examen i lägre klassen av underofficersskola.

Kompletteringsprövning äger rum i samband med motsvarande slutprövning och kompletteringsexamen i samband med motsvarande examen. Flyttningssprövning äger rum vid början av läsåret i högre klassen av underofficersskola.

3. Sedan vederbörande lärarpersonal ävensom censorerna, där sådana äro utsedda, blivit hörda, skall chef för skola eller kurs besluta, angående vilka elever som böra föreslås att omkommenderas, omedelbart fortsätta kursen, undergå kompletteringsprövning, kompletteringsexamen eller flyttningssprövning eller ock icke vidare utbildas, samt ombesörja, att vederbörliga anteckningar härom göras i de i samband med slutprövning eller examen upprättade betygslistorna.

Elev, som föreslagits att komplettera, skall därom genom kompanichefens försorg erhålla meddelande, och skall samtidigt åt honom lämnas uppgift angående den tidpunkt, vid vilken han skall hava anmält, huruvida han önskar komplettera.

4. Omkommendering och kommendering till komplettering verkställas av chefen för underofficers- och sjömanskårerna med ledning av inkomna förslag och anmälningar, och gäller härutinnan i tillämpliga delar, vad som i kap. VI föreskrives. Tidpunkten för kommendering till kompletteringsprövning eller kompletteringsexamen skall efter samråd med vederbörande chef för skola eller kurs så bestämmas, att eleven kan hinna att noggrant prövas i de ämnen, i vilka han skall komplettera.

5. De närmare anordningarna för kompletteringsprövning, kompletteringsexamen och flyttningssprövning vidtagas av chefen för den skola eller kurs, där kompletteringen skall äga rum.

Den kompletterande skall undergå skriftlig prövning, därest kompletteringen avser ämne, i vilket sådan prövning ingått i den examen, där han blivit underkänd. Vid kompletteringsexamen skall han i sådant fall deltaga i skriftlig prövning tillsammans med de elever, som tillhöra skolan. Han skall ock deltaga i förhör, som ingår i slutprövning eller examen, i den mån de ämnen kompletteringen avser därvid förekomma.

För att den kompletterandes kunskaper må bliva sorgfälligt prövade, skall han noggrant förhöras i samtliga de ämnen, i vilka komplettering skall ske. Sådant förhör må, där så finnes lämpligt, kunna äga rum i samband med repetition för skolans elever.

6. För övrigt gäller om kompletteringsprövning och kompletterings-

examen i tillämpliga delar, vad som angående motsvarande slutprovning eller examen är föreskrivet.

7. Till en och samma skola eller kurs får elev icke mera än en gång omkommenderas eller kommenderas för komplettering, dock att i fråga om underofficersskola sådan kommendering får ske en gång till varje klass.

Kap. VIII. Betyg och betygssättning.

1. Betygsgrader.

§ 86.

Vid bedömande av kunskaper och färdigheter, flit, tjänstbarhet och uppförande användas olika betygsgrader enligt nedanstående tabell:

Siffer- beteck- ning	B e t y d e l s e		
	För kunskaper och färdigheter	För tjänstbarhet (flit)	För uppförande
10	Berömlig	Berömlig	Berömligt
9	Med utmärkt beröm godkänd	} Mycket god	} Mycket gott
8	Med beröm godkänd		
7	Icke utan berömd godkänd	} God	} Gott
6	Godkänd		
5	Försvarlig	} Mindre god	} Mindre gott
4	Otillräcklig		
3	—	—	} Opålitligt
2	—	—	
1	—	—	
0	—	—	

2. Betyg för kunskaper och färdigheter samt flit.

§ 87.

1. Angående betygssättning för kunskaper och färdigheter samt flit är stadgat i kap. VII.

2. Av de vid slutprovning eller examen för olika ämnen givna betygen för kunskaper och färdigheter, betyg i gymnastik undantaget, uträknas för varje elev, som deltagit i provningen eller examen, ett *medelbetyg* att införas i elevens förhållningsbok, dock att medelbetyg icke uträknas vid sådan slutprovning, som omförmäles i § 71 mom. 2, ej heller vid slutprovning vid underofficerskurs för torped- och undervattensbåteltdare i yrkeskurs för torpeddepartement, i vilket senare fall medelbetyget ersättes av betyget för ämnet torpedmaterielens skötsel (jfr § 80 mom. 5).

Uträkningen av medelbetyg skall ske sålunda, att för varje elev summan av de betyg, vilka skola ingå i beräkningen, divideras med antalet

¹⁾ Endast för uppförande.

ifrågavarande ämnen och skall utföras så nära som på tiondelar, varvid iäkttages, att, därest vid uträkningen mera än en decimal uppkommer och den andra decimalen uppgår till 5 eller däröver, den siffra, som betecknar tiondelar, skall höjas med 1.

3. Den, som avlagt examen eller blivit godkänd i samtliga för korpals- eller underofficersutbildningen föreskrivna skolor och kurser, äger att efter framställning hos vederbörande kompanichef erhålla *betyg över den avlagda examen eller den avslutade utbildningen* (formulär 1, 2 och 3).

3. Betyg för tjänstbarhet.

§ 88.

1. Betyg för tjänstbarhet avgives för all tjänstgöring ombord eller i land.

2. Vid betygssättning för tjänstbarhet skall hänsyn tagas såväl till yrkesskicklighet som till ådagalagd ansvarskänsla och villighet samt fattnings- och omdömesförmåga ävensom i fråga om befattning, som medför befälsställning, till förmågan att utöva befäl eller leda arbeten och att både i och utom tjänsten hos underlydande förskaffa sig gehör. Vid bestämmande av betyg för tjänstbarhet för den, som genomgår skola eller kurs, skall hänsyn därjämte tagas till ådagalagd flit i skolarbetet.

3. Karlskriven skeppsgosse anses vid sitt inträde i sjömanskåren hava det betyg för tjänstbarhet han senast erhållit vid skeppsgossekåren.

4. Betyg för tjänstbarhet skall sättas dels vid slutet av varje tjänstgöring, som varat 30 dagar eller därutöver, dels under pågående tjänstgöring, då betyget anses böra *sänkas* på grund av bestraffning eller tillrättavisning, som är att hänföra till tjänstbarhet, eller på grund av ådagalagd mindre förmåga, dock i sistnämnda fall endast efter minst 30 dagars tjänstgöring, eller ock då betyget anses böra *höjas* till betyg, som inverkar på uppflyttning, befordran eller kommendering — 6, 7 eller 8 —, eller eljest då betyg enligt meddelande från vederbörande kompanichef erfordras.

5. *Betyget 10 får givas endast i fall av synnerligen framstående tjänsteduglighet.*

6. I regel bör betyg icke höjas eller sänkas med mera än *en* enhet för tjänstgöring, som varat kortare tid än 60 dagar.

7. Då tjänstbarhetsbetyg sättes första gången efter vunnen uppflyttning eller befordran eller då tjänstbarhetsbetyg sättes för tjänstgöring i sjömansklass eller tjänstegrad högre än den, som innehaves, skall betyget sättas oberoende av föregående betyg, såvida ej detta blivit satt för motsvarande tjänstgöring, och må i dylikt fall icke sättas högre betyg än 7, därest den tjänstgöring betyget avser icke pågått längre tid än 60 dagar.

8. Betyg för tjänstbarhet avgives ombord jämlikt reglemente för marinen och i land av den skolchef, varvsdepartementschef, kasernbefälhavare, sjukhusläkare, förrådsintendent eller eljest den officer eller vederlike, under vilken den tjänstgjort, som betyget avser, eller, i de fall då tjänstgöringen icke ägt rum under officer eller vederlike, av kompanichefen med ledning av förslag, avgivet av den, under vilken vederbörande tjänstgjort.

9. Stationsbefälhavaren äger att i avgivet betyg för tjänstbarhet, efter hörande av den, som avgivit detsamma, göra de ändringar, som han anser vara av omständigheterna betingade; dock att sådan ändring icke må ske, därest frågan om ändring av betyget redan vid inspektion ombord jämlikt föreskrifterna i reglemente för marinen varit föremål för inspektörs särskilda prövning.

4. Betyg för uppförande.

§ 89.

1. Vid bestämmande av betyg för uppförande skall hänsyn tagas även till allmän disciplinär hållning och plikttröhet.

2. Karlskriven skeppsgosse anses vid sitt inträde i sjömanskåren innehava det betyg för uppförande han senast erhållit vid skeppsgossekåren; övriga anses vid sitt inträde i tjänsten för uppförande hava betyget 7.

3. Betyg för uppförande skall sättas dels vid slutet av varje tjänstgöring, dels under pågående tjänstgöring, då betyget skall *sänkas* på grund av bestraffning för förseelse, som är att hänföra till uppförande, eller anses böra sänkas på grund av tillrättavisning eller ock anses böra *höjas* till betyg, som inverkar på uppflyttning, befordran eller kommandering — 6, 7 eller 8 —, eller eljest då anledning till avgivande av uppförandebetyg förefinnes.

4. *Betyget 10, som utmärker ett synnerligen gott uppförande*, gives endast till den, som under det sistförflutna året icke haft lägre betyg för uppförande än 9. Till den, som fått betyget 10 sänkt, må detta betyg ej åter givas, förrän minst ett år förflutit, efter det sänkningen ägde rum.

5. *Höjning* av betyg för uppförande får äga rum med endast *en* enhet för varje 30-tal dagar, som förflutit, sedan betyget i fråga erhöles, och må, då flera kommanderingar av kortare tid än 30 dagar förekommit, dessas sammanlagda tid ingå i beräkningen för betyghöjningen.

6. Betyget för uppförande skall *sänkas* på grund av bestraffning för förseelse, som är att hänföra till uppförande, då straffet utgöres av arrest utan bevakning, vaktarrest eller böter till belopp av högst 70 kronor, med minst 2 enheter, och då straffet utgöres av skärpt arrest, sträng arrest, fängelse eller straffarbete, även om lagen om villkorlig dom därvid tillämpats, eller ock böter till högre belopp än 70 kronor med minst 3 enheter, dock så, att det i senare fallet understiger 6. Om betyget i förra fallet är lägre än 3 och i senare fallet lägre än 4, nedsättes det till 0.

Anses uppförandebetyget böra sänkas på grund av tillrättavisning, sker detta i allmänhet med högst 2 betygsenheter.

7. Betyg för uppförande avgives ombord jämlikt reglemente för marinen, i land av kompanichefen. I land tillkommer det den, som enligt § 88 mom. 8 har att avgiva tjänstbarhetsbetyg, att meddela vederbörande kompanichef, huruvida sådan anmärkning förekommit, som anses böra medföra sänkning av uppförandebetyg.

8. Stationsbefälhavaren äger att i avgivet betyg för uppförande, efter hörande av den, som avgivit detsamma, göra de ändringar, som han anser vara av omständigheterna betingade, dock att sådan ändring icke må

ske, därest frågan om ändring av betyget redan vid inspektion ombord jämlikt föreskrifterna i reglemente för marinen varit föremål för inspektörs särskilda prövning.

Kap. IX. Belöningar.

§ 90.

1. Till flottans manskap må utdelas belöningar dels för *yrkesskicklighet*, dels för *kunskaper*.
2. För yrkesskicklighet utdelas *medalj*, *skyttemärke* eller *pris*.
3. För kunskaper utdelas vid underofficersexamen *jetong* eller *premie*.

§ 91.

1. *Medalj för yrkesskicklighet* präglas i silver enligt av Konungen fastställd modell. Å övre hälften av medaljens baksida präglas uppgift å den särskilda gren av tjänsten, vari skicklighet ådagalagts, och å undre hälften ingraveras uppgift om medaljörens sjömansklass (tjänstegrad), kompani, nummer och namn jämte året, då medaljen förvärfvades.

2. *Skyttemärke* tillverkas i enlighet med för armén fastställt skyttemärke.

3. *Jetong* för kunskaper präglas i silver eller brons enligt av Konungen fastställd modell. Å baksidan ingraveras uppgift om tjänstegrad (sjömansklass), kompani, nummer och namn å den, vilken jetongen tilldelas, jämte året, då den förvärfvades.

4. *Premier* utgöras av böcker eller andra lämpliga föremål.

§ 92.

1. Grunderna för utdelande av *belöningar för yrkesskicklighet* äro angivna i särskilda instruktioner.

2. För erhållande av *silverjetong* fordras att som medelbetyg i underofficersexamen hava erhållit minst 9 och för erhållande av *bronsjetong* att i samma examen som medelbetyg hava erhållit minst 8.

3. Antalet *premier* beräknas så, att inom varje särskild yrkesavdelning vid underofficersexamen må utdelas *en* dylik belöning för vart påbörjat tiotal elever, som blivit i examen godkända.

Premie tilldelas elev, som enligt mom. 2 är berättigad att erhålla silverjetong och som under läsåret icke haft lägre betyg för uppförande än 8 och har att uppvisa den högsta summan av medelbetyg i examen samt betyg för uppförande och för flit.

Skall enligt ovan angivna beräkningsgrund premie tilldelas mera än en elev inom samma yrkesavdelning, skola premier tilldelas dem, som hava högsta summorna av nyssnämnda betyg. Om av dessa två eller flera uppnått samma betygssumma, bestämmer skolchefen, i vilken ordning de skola ifrågakomma till erhållande av premie.

§ 93.

1. Medaljer, skyttemärken och jetonger *rekvireras* hos chefen för sjöförsvarets kommandoexpedition, ombord beträffande fartygsförband av högste befälhavaren över kustflottan eller vederbörande eskader- eller avdelningschef efter uppgift av vederbörande flottilj-, divisions- eller fartygschef samt beträffande enkelt fartyg av fartygschefen, i land av stationsbefälhavaren efter uppgift av skolchefen.

2. Övriga belöningar, som utdelas i land, anskaffas på förslag av skolchefen genom stationsbefälhavarens försorg.

§ 94.

1. Medalj för yrkesskicklighet skall på lämpligt sätt *överlämnas* till den, som gjort sig förtjänt av dylik belöning, ombord av högste befälhavaren över kustflottan, eskader- eller avdelningschef eller ock av chef å enkelt fartyg, i land vid slutinspektion av stationsbefälhavaren, eljest av chefen för underofficers- och sjömanskårerna.

Kan medalj ej lämpligen överlämnas av befälhavare, som nu sagts, skall den överlämnas, ombord av fartygschefen, i land enligt chefs för underofficers- och sjömanskårernas bestämmande av skol- eller kompanichefen.

2 Övriga belöningar överlämnas, ombord av fartygschefen, såvida högste befälhavaren över kustflottan, eskader- eller avdelningschefen ej annorlunda bestämmer, i land av chefen för underofficers- och sjömanskårerna eller enligt hans bestämmande av skolchefen eller kompanichefen.

3. Anteckning om erhållna belöningar göres i betygslista.

§ 95.

Medalj för yrkesskicklighet må icke tilldelas samma person mera än en gång.

Kap. X. För skolor och kurser använda fartyg och lokaler. Undervisningsmedel.

1. Fartyg.

§ 96.

1. Sedan Konungen föreskrivit, vilka fartyg som skola rustas, äger i § 20 nämnd sjöstyrkebefälhavare att bestämma, till vilka honom underlydande fartyg olika skolor och kurser ombord skola förläggas. Uppgift härom tillställles snarast möjligt vederbörande stationsbefälhavare.

2. Därest i något fall de rustade eller till rustning anbefallda fartygen icke visa sig tillräckliga för de skolor och kurser ombord, som skola anordnas, skall sjöstyrkebefälhavaren hos Konungen göra den framställning, som härav kan föranledas.

3. Skulle förband eller fartyg, å vilket skola är förlagd, vara avsett att efter dennas avslutande avrustas eller användas för annat ändamål, äger ovan angiven befälhavare att i god tid lämna uppgift om dag, då förbandet eller fartyget icke längre är för skolan erforderligt.

§ 97.

Det åligger varvschef att i mån av tillgång på rekvisition av chef för skola ställa till förfogande för skolans verksamhet erforderliga ångsluppar samt annan båtmaterial.

2. Undervisningslokaler.

§ 98.

1. Skolor och kurser i land böra förläggas till lämpliga lokaler. Skulle de upplåtna lokalerna visa sig vara otillräckliga, skall framställning om ökat utrymme i vederbörlig ordning göras av chefen för skola eller kurs.

2. För stationens skolor upplåtas för ändamålet särskilt avsedda lokaler. Det tillkommer skolchefen att närmare bestämma, huru dessa skola för undervisningen fördelas, att över dem utöva tillsyn ävensom att utfärda föreskrifter angående eldvisitation inom desamma.

3. Närmaste tillsynen över, vården av och ansvaret för de till stationens skolor hörande lokalerna åligger vederbörande *uppbördsman*.

3. Undervisningsmedel.

§ 99.

1. De *läroböcker*, som utöver gällande reglementen, instruktioner m. m. erfordras för undervisningen, bestämmas av Konungen och finnas angivna i marinens bokorder.

2. Då ny lärobok erfordras, tillkommer det stationsbefälhavaren eller högste befälhavaren över kustflottan att härom göra framställning, sedan chefen för skolan eller kursen efter vederbörande lärarpersonals hörande inkommit med förslag.

Innan framställning om antagande av lärobok göres, må, då så finnes nödigt eller lämpligt, yttrande från skolöverstyrelsen i ärendet inhämtas.

§ 100.

1. Läroböcker och annan undervisningsmateriel ävensom för undervisningen erforderliga utredningsartiklar, skrivmaterialier m. m. tillhandahållas på statens bekostnad.

2. Envar, som har att taga befattning med i mom. 1 nämnd materiel m. m., skall i vad på honom ankommer tillse, att denna väl vårdas samt att vid dess användning största möjliga *aktsamhet* och *sparsamhet* iakttagas.

§ 101.

1. Därest å fartyg, å vilket skola eller kurs är anordnad, icke finnes för skolans eller kursens verksamhet erforderlig materiel, äger veder-

börande stationsbefälhavare eller varvschef att på *rekvisition* i mån av tillgång ställa sådan till förfogande.

2. Där skola ombord är gemensam för flera förband eller fartyg, skall chefen för skolan lämna cheferna för de olika förbanden eller fartygen erforderliga anvisningar beträffande rekvisition av den materiel, som för skolans verksamhet behöves.

3. Chef för förband eller fartyg, varå skola eller kurs är anordnad, skall rekvirera den materiel, som för skolverksamheten erfordras, och skola därvid i förekommande fall jämlikt mom. 2 givna anvisningar lända till efterrättelse.

4. Då vid skola eller kurs i land behov av materiel m. m. för undervisningen visar sig erforderlig utöver den redan tillgängliga, skall chefen för skolan eller kursen antingen själv ingiva förslag om sådan materiels anskaffande eller ock med till- eller avstyrkande vidare befordra uppbörds- eller rekvisition i detta hänseende.

§ 102.

Det åligger vederbörande sekond, äldste skolofficer eller skolofficer, som av chefen för skolan eller kursen för ändamålet utsetts, att vaka över att den för skolans dagliga verksamhet erforderliga materielen är i ordning, då den skall brukas, samt att den efter användningen ordentligt återställas.

§ 103.

1. Närmaste tillsynen över, vården av och ansvaret för materiel, som tillhör stationens skolor, åligger vederbörande *uppbördsman*, vilken beträffande vården av uppbörderna står närmast under skolchefen och med avseende å redovisningen närmast under stationskontoret.

2. Skolchef äger att, då så erfordras, beordra en av de under honom lydande underofficerarna att tjänstgöra såsom *materielunderofficer* vid viss skola, klass eller undervisningsavdelning. Till sådan befattning bör i regel utses den äldste vid skolan (klassen, undervisningsavdelningen) tjänstgörande underofficeren.

3. Skolchefen äger utfärda närmare föreskrifter angående uppbörds- och materielunderofficers åligganden ävensom beträffande utlämning av materiel.

Kap. XI. Årsredogörelser m. m.

§ 104.

1. Chef för stationens skolor skall årligen senast den 15 november till chefen för underofficers- och sjömanskårerna avgiva *årsredogörelse* för det sistförflutna utbildningsåret.

Årsredogörelsen skall innehålla kortfattade uppgifter angående skolornas verksamhet under året samt vara åtföljd av dels summarisk upp-

gift å lärarpersonal, instruktörer och elever (formulär 5), dels i gällande instruktioner, reglementen och övriga föreskrifter anbefallda journaler, protokoll m. m. angående skjutningar, signaleringsresultat m. m. Till årsredogörelsen må bifogas sådana erinringar och förslag rörande utbildningen, som anses påkallade och som avse förhållanden, angående vilka icke stationsbefälhavaren äger besluta, skolande eventuella förslag till ändringar i reglementen, instruktionsböcker o. d. formuleras så, att de kunna infogas i ifrågavarande reglementen m. m., ävensom härav föranledda andra ändringar särskilt angivas.

2. Chefen för underofficers- och sjömanskårerna skall i sammanhang med den i reglemente för marinen föreskrivna årsberättelsen jämte eget yttrande över avgivna erinringar och förslag överlämna årsredogörelsen för skolorna med därtill hörande uppgifter m. m. till stationsbefälhavaren, vilken med eget yttrande låter densamma åtfölja sin i nyssnämnda reglemente föreskrivna årsberättelse.

§ 105.

Därest högste befälhavaren över kustflottan är chef för skola ombord, skall beträffande årsredogörelse för sådan skola gälla, vad som i detta hänseende stadgas i instruktionen för högste befälhavaren över kustflottan.

I övriga fall skall chef för skola ombord snarast möjligt efter skolans avslutande och senast den 15 november till den befälhavare, under vilken han närmast lyder, avgiva redogörelse för den under honom ställda skolans verksamhet, och skall angående sådan redogörelse i tillämpliga delar gälla, vad som i § 104 föreskrivits angående årsredogörelse för stationens skolor.

§ 106.

Skolofficer eller skolunderofficer, som är ledare av övningar (jfr § 28 mom. 4), över vilka enligt gällande instruktioner, reglementen och övriga föreskrifter *journaler, protokoll m. m.*, skola upprättas, skall ansvara för att dessa bliva ordentligt förda samt i vederbörlig ordning överlämna dem till chefen för skolan.

§ 107.

Genom skolchefens försorg skall vid stationens skolor föras *befälsrulla* (formulär 6).

Vid samtliga skolor och kurser i land föres för varje undervisningsavdelning *elevrulla* (formulär 7).

BILAGA OCH FORMULÄR

[illegible]

Betecknar tid för rekrytskola ombord.

” ” ” yrkesskola eller yrkeskurs ombord.

” ” ” *allmän skola i land.*

” ” ” yrkesskola eller yrkeskurs i land.

" " till förfogande för tjänstgöring omb. eller i land.

☒ Betecknar tidpunkt för vunnen kompetens för befordran till korpral.

⊙ Betecknar tidpunkt för vunnen kompetens för befordran till underofficer av 3:e graden.

Sk_h betecknar karlskrivna skeppsgossar, som genomgått skeppsgosseskolans högre linje.

SkgL " karlskrivna skeppsgossar, som genomgått skeppsgosseskolans lägre linje.

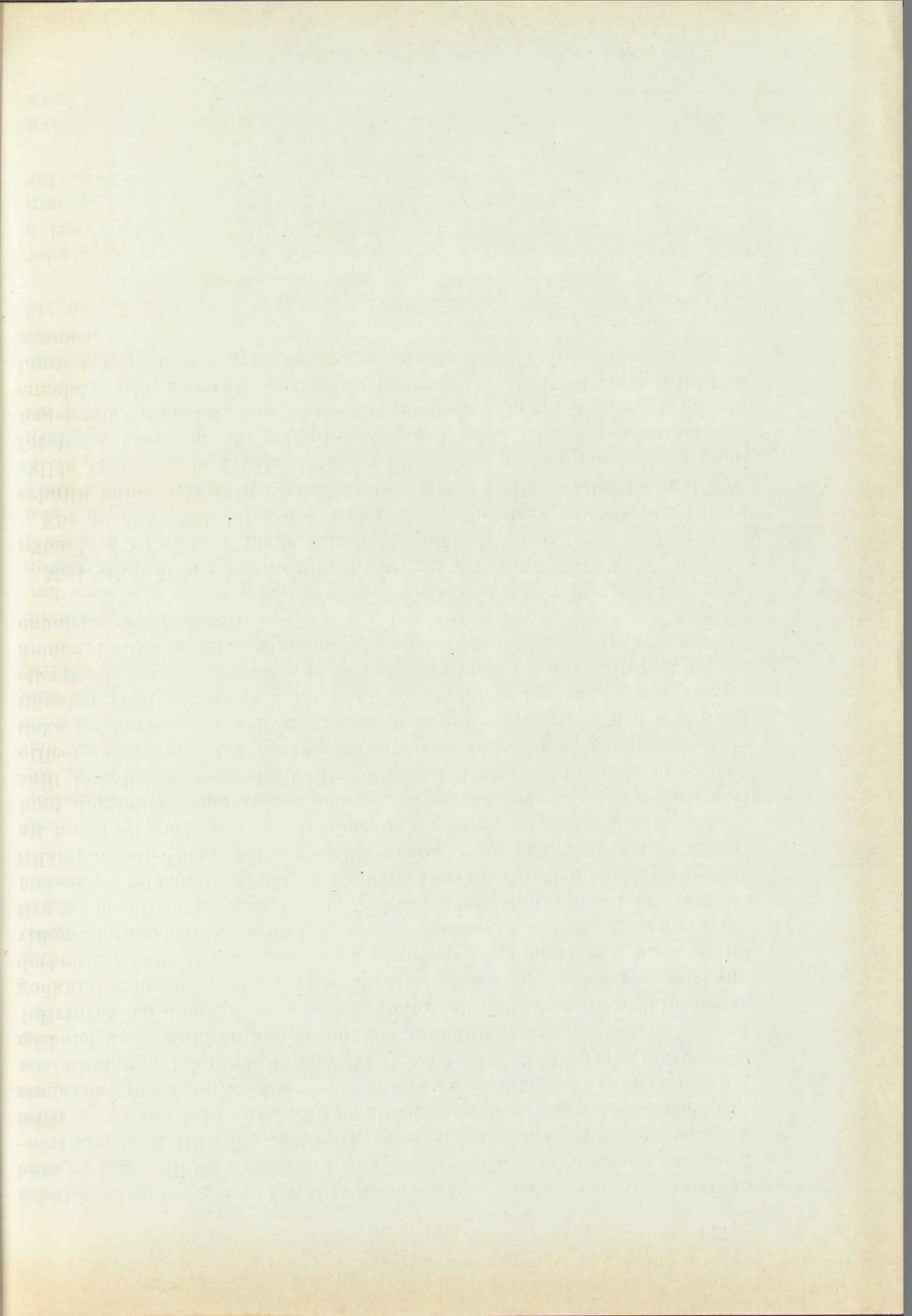
Ktr " kontraktanställt manskap.

E_{mv} och E_{uv} : *angående dessa beteckningars betydelse hänvisas till skolreglementet § 60.*

1) 2:a året för E_{uv} ingår i korpralsutbildningen.

2) Till eldledningsmän uttagna, avsedda för
avståndsmätning, genomgå i stället eld-
ledningskurs vid skjut- och signalskola.

3) Kursen genomgås icke av förrådsmän.

THE AGA OCH FORMULAR

(Emblem.)

Form. 1.
(§ 87)

BETYG
ÖVER GENOMGÅNGEN
KORPRALSUTBILDNING
VID
KUNGL FLOTTAN.

..... vid matroskompaniet n:r
, född den 19.....
 i....., har såsom artillerimatros vid genomgången
 korpralsutbildning för sjömanskårens däcksavdelning erhållit följande betyg:
 a) *I korpralsexamen för linjen efter godkända skriftliga*
prov i vid prövning
den 19.....:

i korpralsundervisning	=====
i matematik	=====
i fysik och kemi	=====
i svenska	=====
i engelska	=====
i geografi	=====
i befälsutövning	=====
i handvapensexercis	=====
i artilleri	=====
i artilleriövningar	=====
i signalering	=====

Medelbetyg =====

i gymnastik =====

b) *Vid slutprövning i korpralskurs vid skjutskola den*
 19.....:

i artillerimaterielen	=====
i torn- och eldledningsanordningar	=====
i artilleriövningar	=====
i signalering	=====
i båttjänst	=====
i befälsutövning	=====

Medelbetyg =====

..... har utom i ovan angivna ämnen deltagit i undervisningen i hälso- och förbandslära samt handvapensskjutning i korpralskola.

På grund av sålunda ådagalagda kunskaper och färdigheter har blivit i ovannämnda examen och slutprövning godkänd, vilket härmed till bevis meddelas.

..... den 19.....

.....
Chef för underofficers- och sjömanskårerna.

.....
Kompanichef.

Anm. 1. Vid bedömande av kunskaper och färdigheter användas betyg enligt nedanstående:

Sifferbeteckning	B e t y d e l s e
10	Berömlig
9	Med utmärkt beröm godkänd
8	Med beröm godkänd
7	Ikke utan beröm godkänd
6	Godkänd
5	Försvarlig
4	Otillräcklig

Anm. 2. I korpralsexamen ingå skriftliga prov i matematik och svenska.

Anm. 3. Betyg för uppförande och tjänstbarhet lämnas på begäran personalen i form av utdrag ur vederbörlig rulla.

Anm. 4. Angående den behörighet, som genomgången korpralsutbildning medför, är särskilt stadgat.

Därest betyg önskas endast över avlagd korpralsexamen, användes samma formulär, varvid det, som rör övriga skolor och kurser, överstrykes.

(Emblem)

Form. 2.
(§ 87.)

BETYG
ÖVER GENOMGÅNGEN
UNDEROFFICERSUTBILDNING
VID
KUNGL. FLOTTAN.

..... vid matroskompaniet n:r
....., född den 19.....
i, har såsom torpedmatros vid genomgången
underofficersutbildning för sjömanskårens däcksavdelning erhållit följande
betyg:

a) *I underofficersexamen efter godkända skriftliga prov i*

vid prövning den 19..... :

i matematik	=====
i fysik och kemi ¹⁾	=====
i terrester navigation	=====
i astronomisk navigation	=====
i sjömanskap	=====
i reglementen och krigslagar ¹⁾	=====
i författningskunskap	=====
i svenska	=====
i engelska	=====
i geografi ¹⁾	=====
i signalering	=====
i torpedlära	=====
i materielkännedom	=====
i flottans bokföring	=====

Medelbetyg

i gymnastik	=====
för flit	=====

¹⁾ Betyget erhållet vid examen i underofficersskolans lägre klass.

b) Vid slutprövning i underofficerskurs vid torpedskola den
 19.....:

i torpedövningar	☐
i torpedfartygstaktik	☐
i svepövningar	☐
i signalering	☐
i navigerings- och manöverövningar	☐
i befälsutövning	☐
Medelbetyg	☐

c) Vid slutprövning i underofficerskurs vid skjut- och signalskola den
 19.....:

i artillerimaterielen	☐
i artilleriövningar	☐
i signalering	☐
i sprängövningar	☐
i strålkastarövningar	☐
i telefonövningar	☐
i befälsutövning	☐
Medelbetyg	☐

..... har utom i ovan angivna ämnen deltagit i undervisningen i samhällslära och handvapensskjutning vid underofficersskola samt i hälso- och förbandslära vid skjut- och signalskola.

På grund av sålunda ådagalagda kunskaper och färdigheter har
 blivit i ovannämnda examen och slutprövningar godkänd, vilket härmed till bevis meddelas.

..... den 19.....

.....
 Chef för underofficers- och sjömanskårerna.

.....
 Kompanichef.

Ann. 1. Vid bedömande av kunskaper och färdigheter samt flit användas betyg enligt nedanstående:

Sifferbe- teckning	B e t y d e l s e	
	För kunskaper och färdigheter	För flit
10	Berömlig	Berömlig
9	Med utmärkt beröm godkänd	} Mycket god
8	Med beröm godkänd	
7	Icke utan beröm godkänd	} God
6	Godkänd	
5	Försvarlig	} Mindre god
4	Otillräcklig	

Ann. 2. I underofficersexamen för däcksavdelningen ingå skriftliga prov i matematik, terrester navigation, astronomisk navigation, svenska och engelska.

Ann. 3. Betyg för uppförande och tjänstbarhet lämnas på begäran personalen i form av utdrag ur vederbörlig rulla.

Ann. 4. Angående den behörighet, som genomgången underofficersutbildning medför, är särskilt stadgat.

Därest betyg önskas endast över avlagd underofficersexamen, användes samma formulär, varvid det, som rör övriga skolor och kurser, överstrykes.

ÖVER

VID

KUNGL. FLOTTAN.

..... vid eldarekompaniet nr:
, född den 19

i, har såsom vid
 genomgången examen i lägre klassen av underofficersskola för sjömans-
 kårens maskinavdelning efter godkända skriftliga prov i
 vid prövning
 den 19 erhållit följande betyg:

i matematik	Medelbetyg
i mekanik och värmelära	
i maskinlära	
i elektricitetslära	
i fackritning	
i svenska	
i engelska	
i reglementen och krigslagar	
i gymnastik	
för flit	

..... har utom i ovan angivna ämnen deltagit i undervisningen i samhällslära och handvapensskjutning.

På grund av sålunda ådagalagda kunskaper och färdigheter har
 blivit i ovannämnda examen godkänd,
 vilket härmed till bevis meddelas.

..... den 19.....

.....
 Chef för underofficers- och sjömanskårerna.

.....
 Kompanichef.

Anm. 1. Vid bedömande av kunskaper och färdigheter samt flit användas betyg enligt nedanstående:

Sifferbe- teckning	B e t y d e l s e	
	För kunskaper och färdigheter	För flit
10	Berömlig	Berömlig
9	Med utmärkt beröm godkänd	} Mycket god
8	Med beröm godkänd	
7	Icke utan beröm godkänd	} God
6	Godkänd	
5	Försvarlig	} Mindre god
4	Otillräcklig	

Anm. 2. I examen i lägre klassen av underofficersskola för maskinavdelningen ingå skriftliga prov i matematik, mekanik och värmelära samt svenska.

Anm. 3. Betyg för uppförande och tjänstbarhet lämnas på begäran personalen i form av utdrag ur vederbörlig rulla.

Anm. 4. Angående den behörighet, som genomgången examen i lägre klassen av underofficersskola för maskinavdelningen medför, är särskilt stadgat.

B e t y g

vid slutprövning examen den 19 i

[illegible]

1) I anmärkningskolumnen antecknas bland annat:
om elev icke deltagit i undervisningen i hälso- och förbandslära samt handvapensskjutning
bandslära i underofficerskurs vid skjut- och signalskola;
huruvida underkänd elev bör omkommenderas, omedelbart fortsätta kursen, undergå kom-
erhållna belöningar; samt
i betygsgista från korpralskola dessutom, huruvida elev beträffande betyg för kunskaper och
hörande däckavdelningen, huruvida han tillhört skolans lägre eller högre linje.

(§§ 63, 64, 65, 73,
75, 79, 80, 81,
85, 94.)

urs klassen vid

[illegible]

den 19

Chef för

erpralskola, i samhällslära och handvapensskjutning i underofficersskola samt i hälso- och förbättringsprövning, kompletteringsexamen eller flyttningsprövning eller ock icke vidare utbildas; digheter fyller fordringarna för kommendering till underofficersskola och i fråga om elev till-

Summaris

å lärarpersonal, instruktörer och elever, som varit kommenderade

[illegible]

id år

den 19

.....
Cheff för

101 stationens skolor vid flottans

[illegible]

station i

signalskola med S och radioskola med Ra.

rtningar: n = närvarande, k = tillfälligt kommanderad till annan tjänstgöring, p = per-

Förslag

å det manskap, som bör genomgå

Kompani	N:r	N a m n	Tjänstegrad eller sjömansklass	Yrkesgren	Klass eller kurs, som skall genomgås	Varest utbildningen skall ske	Anmärkningar

den 19

Kompanichef.

II.

MOTIVERING

II
MOTIVATION

1. Allmän motivering.

Av vad som anförts i skrivelsen till statsrådet och chefen för kungl. försvarsdepartementet har framgått, att vi tänkt oss en uppdelning i tre delar av det skolreglemente, till vilket vi enligt erhållet uppdrag hava att framlägga förslag. En av dessa avdelningar skulle avse utbildningen av sjömanskårens manskap, en annan de värnpliktigas och en tredje skeppsgossarnas utbildning. På i nämnda skrivelse anförda skäl hava vi funnit oss böra avstå från att framlägga förslag till reglementariska bestämmelser angående de värnpliktigas utbildning. Antagligen skall det för övrigt visa sig ändamålsenligast att icke — åtminstone för närvarande — låta bestämmelserna om de värnpliktigas utbildning få karaktär av ett reglemente utan i stället låta dem få en form, som bättre möjliggör anpassning efter de växlande förhållanden, vilka kunna komma att föreligga.

Olika avdelningar av skolreglementet.

Vid planläggningen av vårt arbete med skolreglementet hava vi funnit det lämpligt att skilja bestämmelserna om utbildningen av sjömanskårens manskap och om skeppsgossarnas utbildning från varandra. Ett sådant särskiljande förefinnes i stort sett redan nu. De väsentligaste och mest omfattande föreskrifterna om skeppsgossarnas utbildning äro samlade i kap. XV av det nu gällande skolreglementet, i bil. II till detta samt i stadgan för skeppsgosseskolorna. Det är blott ett fåtal bestämmelser av allmän natur, som inblandats i skolreglementets övriga paragrafer, vilka för övrigt nästan uteslutande gälla utbildningen av sjömanskårens manskap. Det har vid sådant förhållande synts oss mest praktiskt att utskilja även sistnämnda bestämmelser. För dem, som skola handhava utbildningen inom skeppsgossekåren, torde det vara fördelaktigast att hava föreskrifterna därom samlade så mycket som möjligt. Det är dock icke vår mening, att två olika reglementen skola utgivas utan endast två skilda delar av ett och samma reglemente, vilka givetvis, där så finnes lämpligt, kunna bindas i ett band.

Vid vårt arbete på skolreglementet, i vad det avser sjömanskårens manskap, hava vi först ansett oss böra taga under övervägande detta reglementes förhållande till reglemente för marinen. Det resultat, till vilket vi därvid kommit, hava vi framlagt i skrivelse den 23 december 1921 till statsrådet och chefen för kungl. försvarsdepartementet. Vi hava däri på angivna skäl uttalat, att skolreglementet borde underordnas och icke sidordnas reglementet för marinen. Det senare borde därför innehålla vissa allmänna stadganden även beträffande utbildningen, under det att skolreglementet borde upptaga erforderliga närmare bestämmelser angående

Överflyttning av bestämmelser till reglemente för marinen.

sagda särskilda område. Skolreglementet borde vidare begränsas till att gälla manskapets utbildning i de för denna avsedda skolorna och kurserna och alltså icke hava avseende på den utbildning, som utanför dessa förvärfvas under den praktiska tjänsten ombord eller i land. I skolreglementet borde därför icke upptagas bestämmelser om exempelvis manskapets indelning och dess uttagning för olika avdelningar och yrkesgröner, bestämmelser om sådana befälets skyldigheter, som icke gälla skolor och kurser, eller bestämmelser om uppflyttning till högre sjömansklass eller befördran till högre tjänstegrad, utan dylika bestämmelser borde i stället intagas i reglemente för marinen.

I en till sagda skrivelse fogad P. M. lämnade vi en närmare redogörelse angående vilka bestämmelser som från ovan angivna synpunkter borde utgå ur skolreglementet. Då emellertid i åtskilliga av de stadganden, som skulle överflyttas till reglemente för marinen, förändringar måste genomföras, om de av oss i vårt första betänkande framlagda förslagen i fråga om utbildningen skulle tillämpas, lämnade vi i nämnda P. M. också vissa förslag till ändrade bestämmelser och anförde i skriften närmare motivering för de sålunda ifrågasatta ändringarna.

Med anledning av den framställning vi sålunda gjort har, sedan yttranden från stationerna inkommit, av marinförvaltningen och chefen för marinstaben efter samråd med skolsakkunniga utarbetats ett den 12 juni 1922 dagtecknat, gemensamt förslag till vissa ändringar i reglemente för marinen. I väsentliga delar överensstämma dessa ändringar med vad vi i detta avseende föreslagit, ehuru överflyttning av bestämmelser från skolreglementet till reglemente för marinen icke skett i fullt så stor utsträckning, som vi ifrågasatt. Vi hava emellertid ansett oss böra utgå ifrån att nämnda förslag i huvudsak kommer att bli av Konungen godkänt och därför låtit det verka bestämmande i fråga om innehållsurvalet i det av oss utarbetade förslaget till skolreglemente.

Benämning.

Med det mera begränsade innehåll, som vårt förslag till skolreglemente sålunda erhållit, har det tydligen fått en starkare karaktär av skolreglemente än det nu gällande, vilket innehåller en hel del föreskrifter, som icke avse skolverksamheten. Redan av detta skäl hava vi icke funnit det lämpligt att bibehålla den nu använda titeln "Reglemente för utbildning av flottans manskap". En annan anledning till namnförändring ligger däri, att nyss anförda titel på grund av sin längd icke kommit till användning i dagligt bruk, utan har därvid i stället använts underrubriken skolreglemente. Vi hava därför funnit det riktigast att upptaga den titel, som är den i praktiken verkligen begagnade, och föreslå därför benämningen "Skolreglemente för flottan".

Möjligen kan den invändningen göras, att utom de skolor, som här ifrågavarande reglemente gäller, finnas även andra, vilka meddela utbildning för tjänstgöring vid flottan, särskilt sjökrigsskolan och sjökrigshögskolan. Det är dock att märka, att dessa icke gärna kunna kallas flottans skolor, enär de utbilda personal för marinen i dess helhet, alltså även för kustartilleriet.

Den huvudavdelning av skolreglementet, som det nu framlagda förslaget avser, hava vi ansett böra benämnas "I. Skolor och kurser för sjömanskårens manskap". Härigenom framkommer tydligt den begränsning i fråga om innehållet, som vi funnit oss böra iakttaga.

En viktig synpunkt beträffande innehållsurvalet har redan i det föregående blivit angiven, nämligen begränsningen till verksamheten i skolor och kurser.

*Allmänna
synpunkter i
fråga om in-
nehållet.*

Uppenbart är, att bestämmelserna i vårt förslag till reglemente nära ansluta sig till de grunder för utbildningen, som vi framlagt i vårt första betänkande och som, vad angår skolornas och kursernas anordning och innehåll, närmare utformats i de i sagda betänkande ingående utbildningsplanerna. Då vi anse oss icke här åter böra lämna en utförlig redogörelse för dessa grunder, få vi beträffande dem hänvisa till nämnda betänkande.

I vissa avseenden hava emellertid avvikelser gjorts från de av oss förut framlagda förslagen. Dessa avvikelser hava i första hand föranletts av erinringar, som gjorts i de av myndigheterna över betänkandet avgivna yttrandena, särskilt av vad som innehålles i marinförvaltningens och chefens för marininstaben gemensamma utlåtande och i en till detta fogad P. M. från chefen för marininstaben. Förändringar hava också blivit gjorda på grund av vad som framkommit vid överläggningar mellan sakkunnigas ordförande och ledamöter samt myndigheter och andra representanter för flottan. Slutligen hava under vårt arbete med bestämmelsernas utformning vissa jämkningar i vad som förut föreslagits synts oss påkallade. För de sålunda av olika grunder företagna ändringarna redogöres i den följande specialmotiveringen.

Vid förslaget utarbetande hava vi så långt möjligt sökt undvika sådana detaljbestämmelser, som icke kunna anses alldeles nödvändiga. För att reglementet måtte bli lätthanterligt och överskådligt, hava vi ansett oss böra eftersträva så stor korthet, som kunnat förenas med den erforderliga fullständigheten och tydligheten.

Skolreglementet kommer enligt vårt förslag såsom andra liknande författningar att uppdelas i kapitel, paragrafer och moment.

*Allmänna
synpunkter an-
gående upp-
ställningen och
avfattningen.*

Till ett och samma kapitel hava vi sökt hänföra allt, som angår det i kapitelrubriken angivna området, så att sammanhörande bestämmelser må vara att finna på ett ställe. Härigenom vinnes uppenbarligen överskådlighet, och det blir lätt att finna den bestämmelse, som sökes. Ett sådant sammanförande har icke i samma grad tillämpats i nu gällande skolreglemente. Så finnas exempelvis bestämmelser om organisationen både i kapitlet "Allmänna bestämmelser", i de båda kapitlen om organisationen ombord och i land samt i de kapitel, som avse de särskilda skolorna och kurserna.

Den av oss använda kapiteluppställningen har vidare medfört, att vi icke kunnat, såsom i gällande skolreglemente är fallet, sammanföra olika skyldigheter, som tillkomma vissa befattningshavare, då dessa skyldigheter varit att hänföra till olika områden av skolornas anordning och verksamhet. Detta skulle ju synas kunna medföra, att det blir svårare för de olika befattningshavare, som skola tillämpa reglementet, att finna sig till rätta i detsamma. Vi tro emellertid icke, att så skall behöva bli fallet. Reglementets korthet och sammanförandet av i sakligt hänseende hophörande bestämmelser torde göra det lätt att finna sig till rätta i detsamma. Det är också att märka, att de uppräknings av olika befattningshavares skyldigheter, som ingå i det nu gällande skolreglementet, icke äro fullständiga. Detta gäller icke ens om en så lång förteckning som den, vilken avser de chefen för sjömanskårens skolor tillkom-

mande åliggandena, ehuru denna förteckning innehåller ej mindre än 15 punkter. En blick i det till gällande skolreglemente utarbetade registret visar, att även andra åligganden än de å sid. 63 och 64 i reglementet angivna tillkomma skolchefen. Men det är tydligt, att en uppräknings, som på grund av sin längd lätt får skenet av att vara fullständig men ändå icke är det, lätt kan verka förvillande. Vill man på ett ställe hava de olika befattningshavarnas åligganden samlade, torde detta lämpligast ske i ett sorgfälligt utarbetat register.

I gällande skolreglemente äro både paragrafer och moment numrerade i följd hela reglementet igenom. Vi hava i vårt förslag använt en sådan löpande nummerföljd endast i fråga om paragraferna, under det att momentens nummerföljd endast avser den paragraf, dit de höra. En dylik anordning överensstämmer med vad som i detta hänseende i regel är brukligt vid avfattningen av reglementen, och den tillämpas bland annat i reglemente för marinen. Därigenom att vi gjort paragraferna jämförelsevis korta, så att de i allmänhet omfatta endast ett fåtal moment, torde icke någon svårighet yppa sig, vare sig det gäller att uppsöka olika reglementsbestämmelser eller att i författningar eller skrivelser hänvisa till sådana.

Övergångsbestämmelser.

Då vi byggt vårt förslag till skolreglemente på det program för utbildningen, som vi framlagt i vårt första betänkande, måste följden tydligtvis bliva den, att ett reglemente enligt det av oss avgivna förslaget icke kan fullt tillämpas, förrän hela det nya programmet för utbildningen blivit genomfört. Uppenbart är, att under den övergångstid, som sålunda måste uppstå, åtskilliga av det nu gällande reglementets bestämmelser fortfarande måste gälla och det nya reglementet alltså endast i viss utsträckning tillämpas. Vi hava emellertid icke ansett oss kunna redan nu framlägga förslag till övergångsbestämmelser att gälla under de år, då det nu gällande och det nya utbildningsprogrammet komma att tillämpas vid sidan av varandra. Dessa bestämmelser måste nämligen bliva olika för vart och ett av åren under övergångstiden, allteftersom det nya programmet blir genomfört, och komma vidare att röna inflytande av förhållanden, som icke redan nu kunna fullt förutses. Det synes därför lämpligast, att, liksom då nu gällande skolreglemente infördes, övergångsbestämmelser genom generalorder givas under övergångstiden. Angående denna tillåta vi oss för övrigt hänvisa till kap. XV i vårt första betänkande.

2. Speciell motivering.

§ 6.

I vårt första betänkande hava vi föreslagit, att underofficersskolan skulle vara tvåklassig endast för däck- och maskinavdelningarna men för ekonomi- och hantverksavdelningarna omfatta blott en klass. Reglementsförslaget upptager emellertid tvåklassig underofficersskola för samtliga yrkesavdelningar.

Från olika håll hava framkommit önskemål om att underofficersskolan jämväl för ekonomi- och hantverksavdelningarna måtte komma att

omfatta två klasser. Det har ansetts, att den för de fackliga ämnena anslagna tiden icke skulle kunna räcka till för ett ordentligt medhinnande av de kurser i dessa ämnen, som av oss föreslagits. Då någon minskning i sagda kurser icke ansetts önskvärd, skulle, om skolan för nämnda avdelningar fortfarande skulle vara enklassig, den enda utvägen vara att minska tiden för allmänbildande ämnen. En sådan åtgärd har dock icke av förslagsställarna förordats. I stället har uttalats önskemål om en utvidgning av kurserna i sistnämnda ämnen, för att den eftersträfvansvärda likvärdigheten i fråga om underofficersexamen för de olika yrkesavdelningarna bättre måtte vinnas. På grund av de sålunda framkomna yrkandena hava vi ansett oss böra föreslå, att underofficersskolan för samtliga yrkesavdelningar göres tvåklassig, helst som därigenom åtskilliga avsevärda fördelar vinnas.

Utom den förbättrade utbildningen, som en ökad undervisningstid medgiver, må framhållas, att det blir möjligt att låta lägre klassen för samtliga avdelningar börja den 1 november samt att lägga underofficersexamen för alla fyra avdelningarna till en och samma tid, nämligen i slutet av april. Att underofficersexamen i regel kommer att för samtliga yrkesavdelningar förläggas till sjätte utbildningsåret underlättar dessutom anordningen med en gemensam dag för vunnen kompetens för befordran till underofficer.

Det är givet, att vi ej velat öka undervisningstiden för ekonomi- och hantverksavdelningarna mera än vad som på grund av de framställda erinringarna kan anses nödvändigt. Vi hava därför bibehållit kortare tid i underofficersskola för ekonomi- och hantverksavdelningarna än för däck- och maskinavdelningarna. Angående denna angelägenhet hänvisa vi till motiveringen för § 38.

I vårt ursprungliga förslag var den för däcksavdelningen i underofficersskolan ingående förberedande kursen helt skild från lägre klassen. I reglementsförslaget har förberedande kursen hänförts till lägre klassen, vilken därför liksom korpralskolan kommit att uppdelas i en förberedande kurs och en huvudkurs. Därigenom vinnes den överensstämmelsen, att underofficersskolan för samtliga avdelningar kommer att upptaga två klasser. Framför allt är dock förändringen till fördel, därigenom att den möjliggör enklare bestämmelser angående kommendering till underofficersskola.

Slutligen har beträffande underofficersskolan den förändringen vidtagits, att i densamma för artillerimatrosor mellan lägre och högre klassen inlagts en särskild artillerikurs. Farhågor hava nämligen uttalats för att artillerimatroserna icke med den av oss i vårt ursprungliga förslag angivna tiden skulle kunna hinna att ordentligt genomgå den föreslagna lärokursen i sitt främsta fackämne, artilleri. För att denna lärokurs skall kunna behandlas grundligt och fullständigt, hava vi tänkt oss en framför allt åt nämnda ämne ägnad särskild undervisning under en och en halv månad under sommaren mellan lägre och högre klassen i underofficersskolan. Genom en sådan anordning torde det också bliva lättare för artillerimatroserna att i högre klassen av underofficersskolan tillägna sig de kunskaper, som för den fullständiga styrmansutbildningen erfordras.

I artillerikursen hava vi tänkt oss skulle förekomma endast ämnena artilleri, signalering och materielkännedom, av vilka huvudvikten givetvis skulle tillkomma det förstnämnda. I det hela taget hava vi med hänsyn till årstiden velat göra kursen så litet ansträngande som möjligt, och någon särskild examen skulle icke förekomma i densamma.

§ 8.

Vad de uppräknade yrkesskolorna beträffar, innebär reglementsförslaget ett par avvikelser från vad som föreslagits i vårt första betänkande. En ny yrkesskola, radioskola, har tillkommit, och benämningen mineringsskola har utbytt mot minskola.

Att här upptagits radioskola innebär dock icke något tillägg i utbildningen. Radioskolan sammanfaller i fråga om kursplan, tidsförläggning m. m. helt och hållet med den i det föregående förslaget ingående yrkeskursen vid gniststation. Vi hava emellertid ansett, att det här i själva verket är fråga om en yrkesskola och icke om en yrkeskurs. I motsats till övriga yrkeskurser förekommer här uppdelning på olika undervisningsämnen. Jämväl i fråga om den dagliga undervisningstiden överensstämmer utbildningen vid radiostation mera med vad som tillämpas vid skolorna i land. Att en yrkesskola förläggas till radiostation äger ju en motsvarighet däri, att yrkesskolor ombord förläggas till fartyg med för skolans verksamhet lämplig materiel. Ej heller torde förläggningen i land behöva utgöra hinder för att benämningen yrkesskola användes. Även signalskola förläggas stundom i land, utan att dess karaktär av yrkesskola därför ansetts böra upphöra. Jämväl med hänsyn till befälsförhållandena är sammanförandet med yrkesskolorna att föredraga. Genom radioskolans hänförande till stationens skolor blir det lättare att få en önskvärd enhetlighet på detta område. Härtill återkomma vi i motiveringen för § 23.

Att vi såväl här som eljest utbytt uttrycket "gnist" mot "radio" har sin grund i de bestämmelser i detta hänseende, som givits genom generalorder 400/1922.

Utbytet av benämningen mineringsskola mot minskola beror huvudsakligen på att sistnämnda benämning är kortare. Genom det i nu gällande skolreglemente använda namnet mineringsskola har man tydligtvis velat giva uttryck åt en åtskillnad från den enligt 1900 års skolreglemente förekommande minskolan, vilken var förlagd i land och huvudsakligen meddelade teoretisk undervisning. Då någon sådan skola sedan lång tid tillbaka icke funnits, torde den av oss föreslagna benämningen icke behöva giva anledning till någon tvetydighet.

§ 12.

Den i mom. 6 av denna paragraf för eldare upptagna yrkeskursen vid ingenjördepartement är med den i nämnda mom. angivna organisationen endast avsedd för sådana eldare, som vid antagningen äga

verkstadsutbildning, vilken med hänsyn till både omfattning och beskaffenhet kan godkännas såsom förutsättning för att de skola kunna som 2:a kl. sjömän tjänstgöra i egen yrkesgren. Angående yrkesutbildning vid ingenjördepartement för eldare, som icke äga denna förutsättning, hänvisas till motiveringen för § 60.

§ 14.

Utom de i vårt första betänkande motiverade kurserna för särskild tjänst, nämligen radiokurs för torpedmatrosor, verkstadskurs för minmatrosor och dykarkurs för eldare och hantverkare, upptager reglementsförslaget eldledningskurs för signalmatrosor. Behov av särskilt utbildad personal för handhavande av eldledningsmaterielen har nämligen gjort sig alltmera kännbart, och särskilda sakkunniga hava erhållit i uppdrag att framlägga förslag i detta hänseende. Det är efter samråd med dessa, som vi ansett, att redan i vårt reglementsförslag bör upptagas en särskild, för signalmatrosor avsedd eldledningskurs. Det är tydligt, att kursen i fråga i det av de särskilda sakkunniga en gång framlagda slutgiltiga förslaget kan komma att med avseende å organisation, undervisningstid och undervisningsämnen förete olikheter med vad som i dessa hänseenden upptages i vårt reglementsförslag, vilket uppenbarligen icke är ämnat att föregripa det slutliga avgörandet.

§ 15.

I vårt betänkande I hava vi för de fall, då till en kurs för särskild tjänst skulle höra olika kurser, för dessa senare använt benämningarna utbildningskurs och repetitionskurs samt dessutom i fråga om dykarkurs fortsättningskurs. Benämningen repetitionskurs har emellertid synts oss mindre lämplig, enär förväxling med de repetitionskurser som avses i § 16 av reglementsförslaget, lätt skulle kunna uppstå. Beträffande eldledningskurs kan ej heller den andra kursen anses innebära en repetition av vad som genomgått vid den första. Detsamma gäller åtminstone i viss mån även om radiokursen och dykarkursen. Vi hava därför för de båda förstnämnda infört benämningarna första och andra utbildningskurs och för dykarkursen första, andra och tredje utbildningskurs.

§ 17.

Vid arbetet på reglementsförslaget har framträtt behov av en sammanfattande beteckning på de skolor, såväl allmänna skolor som yrkesskolor, vilka kunna anses närmast tillhöra stationen. Det har nämligen visat sig önskvärt, dels att dessa skolor hava samma chef, dels att lärarpersonalen för dem i viss utsträckning blir gemensam. Här till återkomma vi i motiveringen för §§ 23 och 30. Även i andra avseenden komma överensstämmande förhållanden att gälla för de skolor, som här äro i fråga. På grund av nu antydda omständigheter hava vi i § 17 upptagit den gemensamma beteckningen *stationens skolor*. Därunder innefattas i första rummet de allmänna skolorna, rekrytskola, korpralskola och underofficersskola. Vidare inbegripas däri de yrkesskolor, som förläggas i land, d. v. s. i första rummet radioskola samt därjämte signalskola. Med det nära sammanhang, som rå-

der mellan radioskola och radiokurs, hava vi ansett, att även den senare, då den är förlagd i land, bör hänföras till stationens skolor.

§ 18.

Den till nu gällande reglemente hörande utbildningsplanen kan sägas utgöra en del av själva reglementet, när vissa viktiga bestämmelser angående skolornas och kursernas organisation och undervisningstid kunna hämtas endast från utbildningsplanen. Såsom redan i vårt första betänkande antytts, finna vi det riktigast och lämpligast, att skolornas och kursernas verksamhet i alla avseenden regleras genom tydliga bestämmelser i själva reglementet.

Därmed hava vi icke velat underskatta den stora praktiska nyttan av att skolornas och kursernas organisation, deras fördelning på olika utbildningsstadier, utbildningsår och yrkesgrenar, deras förläggning m. m. bliva på ett så förträffligt sätt åskådliggjorda som genom den nu förefintliga utbildningsplanen. För den, som vant sig vid densamma, torde den i själva verket vara rent av oersättlig. Vi hava därför upptagit en motsvarighet till densamma som bilaga till vårt första betänkande. Denna har blivit kallad grafisk framställning över utbildningen, när vi använt benämningen utbildningsplaner såsom sammanfattande beteckning för de timplaner och kursplaner samt anvisningar, genom vilka undervisningens omfattning, innehåll och bedrivande för envar av de fyra yrkesavdelningarna närmare angivas. Vi hava emellertid ansett oss böra återgå till beteckningen utbildningsplan i stället för grafisk framställning över utbildningen. Förstnämnda benämning synes vara att föredraga både med hänsyn därtill, att ett redan invant namn därigenom bibehålles, och på grund av den större kortheten.

Utbildningsplanen kommer ju enligt vårt förslag att uteslutande bliva en åskådlig illustration till vissa av reglementets bestämmelser. I själva verket torde den dock få alldeles samma praktiska användning som den nu förefintliga utbildningsplanen.

I stället för beteckningen utbildningsplaner i den betydelse denna erhållit i vårt första betänkande, föreslå vi nu i stället beteckningen *undervisningsplan*, vilken synes oss vara riktigare. Det skulle kanske kunna invändas, att uttrycket undervisningsplan icke lämpar sig beträffande de ombord förlagda skolorna och kurserna, när det där icke är fråga om vanlig skolundervisning. Det må dock bemärkas, att överallt, där det gäller att genom ordnad verksamhet bibringa andra vissa kunskaper och färdigheter, det givetvis bedrives undervisning. Visserligen har beträffande inlärande av de till tjänsten vid flottan hörande praktiska övningarna förut hellre använts ordet *instruktion*, men detta innebär egentligen blott, att man begagnat en främmande beteckning i stället för en svensk med samma betydelse.

Det är givet, att i utbildningsplanen vidtagits de ändringar i förhållande till motsvarande bilaga till vårt första betänkande, som påkallas av i fråga om organisation, undervisningstid m. m. gjorda avvikelser från vårt ursprungliga förslag. Vilka dessa äro torde icke

här behöva närmare angivas, utan hänvisa vi i detta hänseende till den för dessa avvikelser på vederbörlig plats i det följande lämnade motiveringen.

En förändring anse vi oss dock böra redan här något beröra, enär vi icke hava anledning att återkomma till densamma i annat sammanhang. Vi syfta på borttagande av de beteckningar, som angiva tidpunkten för karlskrivning till 3:e och uppflyttning till 2:a kl. sjöman. I det av oss förut omnämnda, av marinförvaltningen och chefen för marin-staben avgivna förslaget till ändringar i reglemente för marinen hemställes, att uppflyttning till högre sjömansklass icke skall göras beroende av viss tjänstetid utan kunna ske, då den för uppflyttningen erforderliga utbildningen blivit förvärvat. Härav följer, att uppflyttningen kan komma att ske på olika tid för olika yrkesgrenar, varför icke, såsom hittills varit fallet, en enhetlig tidpunkt kan angivas. Vid sådant förhållande torde beteckningen för tidpunkten för uppflyttning till 2:a kl. sjöman lämpligen böra utgå och den för tidpunkten för korpralsutbildningens avslutande utsatta beteckningen endast böra avse kompetensen för vunnen behörighet till korpralsbefordran. I analogi härmed synes också den av oss införda beteckningen angående tidpunkten för skeppsgossarnas karlskrivning till 3:e kl. sjöman böra uteslutas.

Kvar skulle då stå endast sådana särskilda beteckningar, som angiva tidpunkt för vunnen behörighet till korprals- eller underofficersbefordran. Beträffande sådan befordran innebär det nyssnämnda förslaget införande av en bestämd kompetensdag för samtliga yrkesgrenar, varför överensstämmelse dessa emellan härutinnan skulle komma att förefinnas.

I mom. 2 av § 18 har införts en bestämmelse, som egentligen avser kommendering till skolor och kurser för vissa av manskapet i annan ordning än den vanliga. Vi hava emellertid ansett oss böra upptaga detta stadgande i förevarande sammanhang och icke i kap. VI, enär det syns oss önskligt, att bestämmelser angående vad som skall ingå i de olika utbildningsstadierna återfinnas på samma ställe i reglementet, då dessa bestämmelser äro av särskild betydelse i fråga om både befordran, uppflyttning och avlöning.

§ 19.

Den i denna paragraf intagna bestämmelsen, att stationsbefälhavarna och ombord tjänstgörande omedelbart under Konungen lydande befälhavare skola sörja för att de föreskrivna skolorna och kurserna verkligen komma till stånd, har närmast föranletts med hänsyn till skolor och kurser ombord.

Angående anordnande av dessa hava hittills årligen genom generalorder efter förslag av chefen för marininstaben särskilda bestämmelser utfärdats. De generalorder, i vilka dessa bestämmelser återfinnas, hava på grund av den mångfald föreskrifter, som uti desamma intagits, erhållit ett stort omfång och föranlett ett betydande arbete både i marininstaben och i sjöförsvarets kommandoexpedition. Oavsett denna

olägenhet, synes det vara oegentligt och opraktiskt, att skolor och kurser, vilka uttryckligen äro föreskrivna i ett av Konungen utfärdat reglemente, skola för att komma till stånd behöva årligen av Konungen anbefallas genom särskilda detaljerade order.

Att så intill de senaste åren skett kan ju förklaras därav, att icke någon myndighet funnits, som så att säga automatiskt kunnat övertaga anordnandet av skolor och kurser ombord, liksom redan är fallet med stationsbefälhavarna beträffande skolor och kurser i land. Med tillkomsten av högste befälhavare över kustflottan såsom en året om funktionerande myndighet har emellertid ett annat förhållande härutinnan inträtt, då ju de förband och fartyg, å vilka ifrågavarande skolor och kurser böra anordnas, i regel äro denna myndighet underställda.

Med hänsyn till nu angivna omständigheter hava vi ansett oss böra undersöka, huruvida icke genom lämpliga bestämmelser i skolreglementet ifrågavarande angelägenhet skulle kunna ordnas på ett enklare och mindre provisoriskt sätt än hittills varit fallet. Det har syns oss, att så utan svårighet borde kunna ske, och vi hava förden skull föreslagit bestämmelsen i § 19. Det är givetvis icke lämpligt, att här ifrågavarande befälhavare skola behöva bestämma angående tillkomsten även av den minsta yrkeskurs. I sådant fall torde det vara tillräckligt, att vederbörande befälhavare utfärda en allmän order om att fartygscheferna skola anordna kurser av dylik beskaffenhet.

Konsekvensen synes fordra, att bestämmelser intagas icke blott i fråga om skolor och kurser ombord, utan jämväl beträffande skolor och kurser i land. Vad de senare angår är det ju icke här fråga om någon nyhet, enär stationsbefälhavarna redan nu äro de, som svara för att i land förlagda skolor och kurser komma till stånd.

Tydiligen skulle det ifrågasätta bemyndigandet icke avse något annat än verkställighetsåtgärder. Skolornas och kursernas organisation och verksamhet äro ju bundna genom skolreglementets föreskrifter, vilka givetvis icke böra genom ifrågavarande befälhavares åtgärder få åsidosättas. Möjligheten att anordna skolor och kurser blir emellertid också i hög grad beroende av tillgängliga medel och till buds stående materiel. Särskilt torde detta bliva fallet med skolor och kurser ombord. På grund av nämnda omständighet kan det ibland icke bliva möjligt att fullständigt genomgå det uppställda programmet för utbildningen, varför jämkningar i detta kunna bliva nödvändiga. Sådana jämkningar kunna då företagas på grund av den föreslagna bestämmelsen i § 52 mom. 2.

Den befogenhet, som enligt § 19 skulle tillkomma vissa befälhavare ombord, bör tydligen också inrymma bemyndigande för dem att bestämma, till vilka fartyg de olika skolorna och kurserna ombord skola förläggas. Närmare stadgande härom återfinnes i § 96.

§ 20.

Angående förslaget, att omedelbart under Konungen lydande sjöstyrkebefälhavare skola hava överinseende över skolor och kurser ombord, hänvisas till motiveringen för § 19.

§ 23.

Den regementsofficer, som enligt § 19 i gällande skolreglemente skall vara chef för sjömanskårens skolor, har hittills haft sitt egentliga befohghetsområde begränsat till rekrytskola, korpralskola och underofficersskola. Från stationsmyndigheterna har emellertid vid upprepade tillfällen framkommit det önskemålet, att ifrågavarande chef borde utöva ledningen jämväl av yrkeskurs vid gniststation eller, som det i vårt reglementsförslag heter, radioskola. Även vi finna för vår del starka skäl tala för en sådan anordning (jfr motiveringen för § 17). Det har synts oss självfallet, att nämnda chef borde hava ledningen även av signalskola och radiokurs, då de förläggas i land. Med hänsyn till vad nu anförts föreslå vi, att benämningen chef för sjömanskårens skolor utbytes mot *chef för stationens skolor*.

Inom parentes hava vi liksom i gällande skolreglemente angivit den alternativa benämningen "skolchefen". Denna benämning kommer tydligen att bliva den i praktiken verkligen begagnade. Dess användning underlättas därigenom, att samtliga skolor i land ställas under ifrågavarande chefs ledning.

§ 24.

I § 24 hava vi använt beteckningen chef för kurs. I gällande skolreglemente förekommer i stället beteckningarna befälhavare eller ledare. Det har emellertid visat sig vara till väsentlig fördel vid avfattningen av skolreglementets bestämmelser, om man kan röra sig med benämningen chef för skola eller kurs såsom en gemensam beteckning för alla dem, som utöva ledningen av verksamheten i skolor och kurser.

§ 25.

Angående skälet till införande av beteckningen chef jämväl i fråga om skola och kurs ombord hänvisas till motiveringen för § 24.

Bestämmelserna beträffande chefskapet för skolor ombord hava vi sökt giva en sådan avfattning, att de utan svårighet skola kunna inrymma de olikartade förhållanden, som i detta hänseende måste komma att förefinnas.

§ 27.

Om chefskapet över en skola tillkommer högste befälhavaren över kustflottan eller annan befälhavare över större fartygsförband, är det uppenbart, att sådan befälhavare icke kan i samma utsträckning personligen ordna detaljerna i arbetet med skolans ledning, som om ledningen utövas av fartygschefen. Det blir därför i dylikt fall nödvändigt för chefen för skolan att överlåta vissa av sina åligganden åt underlydande befälhavare. I vilken omfattning detta bör ske blir emellertid beroende av olika omständigheter, såsom skolans storlek, antalet av de fartyg, till vilka den är förlagd, m. m. Vi hava därför givit den bestämmelse, genom vilken chefen för skola erhåller rätt att åt underlydande befälhavare överlåta vissa av sina åligganden, en så allmän avfattning, att den låter anpassa sig efter skiftande förhållanden.

Ej heller fartygschef, vilken tjänstgör som skolchef, kan tydligen själv

helt handhava skolans ledning utan måste i stor utsträckning påkalla biträde av sekonden. Även härtill har hänsyn tagits vid avfattningen av § 27.

§ 28.

Vid rekrytskola och korpralskola skall enligt nu gällande bestämmelser äldste instruktionsofficeren närmast under skolchefen utöva befälet över till skolan hörande personal samt i övrigt biträda denne i arbetet med skolans ledning. Liknande åligganden tillkomma även äldste instruktionsofficer ombord, där sådan finnes kommenderad.

Motsvarighet till nuvarande bestämmelser i nämnda hänseende återfinnas i § 28 i vårt reglementsförslag. Vissa ändringar hava emellertid av oss vidtagits. Så använda vi benämningen äldste skolorfficer i stället för äldste instruktionsofficer. Förändringen sammanhänger därmed, att vi för de officerare och vederlikar, vilka bestrida undervisning i skolorna, föreslå benämningen skolorfficerare. Angående skälen härtill hänvisa vi till motiveringen för § 29.

Benämningen äldste skolorfficer erbjuder liksom äldste instruktionsofficer på grund av sin längd en viss svårighet vid användning i dagligt bruk. Vi hava därför inom parentes tillfogat beteckningen skolsekond, vilken synes mera lämpad för praktisk användning. Även ur saklig synpunkt torde benämningen skolsekond vara väl motiverad. Äldste skolorfficeren får nämligen i väsentliga avseenden beträffande utbildningen samma ställning till skolchefen som sekonden till fartygschefen.

Vårt förslag innebär emellertid också en utvidgning av det befogenhetsområde, som skulle tillkomma äldste skolorfficer i land. Han skulle hava att taga befattning icke blott med rekrytskola och korpralskola utan också med underofficersskola och i land förlagd yrkesskola, med andra ord, han skulle biträda skolchefen inom hela det verksamhetsområde, som tillkommer denne. Den nu rådande begränsningen synes icke mera påkallad, helst om, såsom vårt förslag innebär, större överensstämmelse mellan de olika allmänna skolornas organisation och verksamhet kommer till stånd.

Det torde emellertid kunna inträffa, att med utsträckningen av verksamhetsområdet äldste skolorfficeren icke alltid skall kunna medhinna de åligganden, som skulle påvila honom. Vi hava därför i mom. 4 inlagt en bestämmelse om att skolchefen skall åt skolorfficer kunna överlämna utförandet av äldste skolorfficers åligganden. Det synes lämpligt, att äldste skolorfficeren i dylikt fall i första hand befrias från att taga befattning med underofficersskolan.

Vi hava därjämte i samma moment infört en föreskrift, som giver chef för skola rätt att utse skolorfficer eller skolunderofficer att vara närmaste ledare av viss undervisning eller vissa övningar. Det kan här bliva fråga om ledning antingen av undervisningen inom en eller flera undervisningsavdelningar (jfr § 53 i reglementsförslaget) eller ock av undervisningen i ett särskilt ämne eller i vissa sammanhörande ämnen. En sådan anordning tillämpas redan för närvarande, och vi anse därför, att den bör äga stöd i reglementet. I allmänhet blir det givetvis åt en officer, som ett dylikt uppdrag gives. Undantagsvis kan dock även en underofficer komma i fråga härutinnan.

Även vid skola ombord skulle, i motsvarighet till vad redan nu äger rum, i vissa fall äldste skolofficer utses. Vårt förslag innebär den förändringen, att äldste skolofficer ombord skulle i vissa fall kunna utses av den befälhavare, som jämlikt § 20 skulle hava att utöva överinseende över skola eller kurs.

Slutligen hava vi också ansett oss böra i § 28 upptaga jämväl sekonden. Denne har nämligen beträffande utbildningen å det enskilda fartyget i mycket samma ställning som äldste skolofficer.

§ 29.

Beträffande skälen till att vi föreslagit, att för undervisningen i vissa ämnen i korpralskola och underofficersskola civila lärare skola anlitas, hänvisa vi till vad vi härutinnan anfört å sid. 324—328 i vårt första betänkande.

Såsom redan i motiveringen för § 28 angivits, hava vi infört beteckningen skolofficerare för de officerare och vederlikar, som skola bestrida undervisningen. I analogi härmed föreslå vi benämningen skolunderofficerare för de underofficerare, som komma att tjänstgöra vid skolor och kurser. Detta sammanhänger med att vi icke i vårt reglementsförslag bibehållit den nu förefintliga skillnaden mellan instruktionspersonal och informationspersonal utan i stället använda den gemensamma beteckningen lärarpersonal. I och för sig är det uppenbarligen önskligt att använda svenska benämningar i stället för utländska. Huvudsakliga skälet är dock, att med ett genomförande av vårt förslag angående utbildningen icke längre skulle komma att råda en så stark skillnad mellan verksamheten i underofficersskola å ena sidan och i övriga skolor å den andra. Särskilt skulle korpralskolan i detta hänseende komma att väsentligen överensstämma med underofficersskolan. Vi hava därför haft under övervägande, om ej de förut använda benämningarna fortfarande borde bibehållas men beteckningen informationspersonal gälla även korpralskolan. Det synes oss dock icke vara motiverat att göra en så stark åtskillnad mellan korpralskola och exempelvis rekrytskola.

Visserligen är det sant, att underofficersskolan och även korpralskolan huvudsakligen avse att bibringa teoretiska kunskaper, under det att i rekrytskolan och yrkesskolorna och ännu mera i yrkeskurserna praktiska övningar intaga ett mera framträdande rum. Denna åtskillnad synes dock icke böra alltför starkt framhävas. Även i underofficersskola och korpralskola måste undervisningen göras så praktisk som möjligt och först och främst inriktas på bibringande av duglighet för tjänsten. Och i övriga skolor har man alltmör lagt vikt vid att även det teoretiska moment, som utgör grundval för ett rätt utförande av de praktiska övningarna, måste komma till sin rätt. Framförallt bör dock betonas, att det med alla skiftningar i innehåll och metod dock överallt är fråga om att bibringa eleverna kunskaper och färdigheter, som de behöva för att kunna fylla sin uppgift i flottans tjänst, och att hos dem befrämja utvecklingen av egenskaper, som för denna uppgifts fullgörande äro erforderliga. Inför denna enhetlighet i syftet torde också enhetlighet i benämningen av den personal, som närmast har att arbeta för syftets uppnående, vara väl motiverad. Därigenom komma givetvis icke de skift-

ningar i sättet för arbetets utförande, som måste finnas, att upphävas. För övrigt torde dessa skiftningar långt ifrån få ett fullständigt uttryck i de båda benämningarna informationspersonal och instruktionspersonal.

Med den enhetlighet i terminologien, som vi sålunda hava ansett oss böra förordna, hava vi tydligtvis ej kunnat bibehålla benämningarna informationsofficerare och instruktionsofficerare, informationsunderofficerare och instruktionsunderofficerare utan sökt att även härutinnan få en gemensam beteckning. Vi hava därvid, såsom redan nämnts, stannat vid beteckningarna skolofficer och skolunderofficer. Dessa hava den förtjänsten, att den sammansättningsled, som angiver tjänstgöringens art, är både kort och svensk.

Benämningen skolofficer hava vi använt icke blott för officerare utan också för civilmilitärer med officers värdighet. Därigenom vinnes enhetlighet och enkelhet i beteckningarna. En motsvarighet till vad vi sålunda föreslagit finnes redan däri, att enligt reglemente för marinen kan ombord även fartygsingenjör tjänstgöra såsom divisionsofficer.

I mom. 3 anges, att angående civila lärares tillsättning m. m. är särskilt stadgat. Vi tillåta oss att i detta avseende hänvisa till det författningsförslag, vilket såsom bil. 5 är fogat till vårt första betänkande.

§ 30.

Vad angår antalet skolofficerare och skolunderofficerare i de allmänna skolorna, hava vi i fråga om rekrytskola i land bibehållit den gamla beräkningsgrunden, nämligen elevantalet. Vi hava emellertid förordnat en skolofficer för varje påbörjat 50-tal och en skolunderofficer för varje påbörjat 25-tal elever. Motsvarande tal enligt nu gällande skolreglemente äro 40 och 20. Den av oss förordade minskningen i antalet har sin grund däri, att vi beräkna antalet elever i en undervisningsavdelning till i regel 25.

Beträffande korpralskola och underofficersskola hava vi i stället föreslagit, att ett visst bestämt antal officerare och vederlikar samt underofficerare skulle med anställning tills vidare kommenderas såsom skolofficerare respektive skolunderofficerare. Detta innebär egentligen blott en utvidgning av en anordning, som redan nu förefinnes med avseende å informationsofficerare i underofficersskola. Genom förslaget i fråga hava vi velat främja den för ett framgångsrikt undervisningsresultat så viktiga kontinuiteten inom lärarpersonalen. Om alltför många och täta ombyten ske, blir det tydligtvis icke möjligt att uppnå det uppställda målet för de båda ifrågakarande skolorna, och dessa skulle bliva mycket ogynnsamt ställda i jämförelse med de civila skolor, med vilka de i viss mån skulle likställas. Önskemål om undvikande av för täta ombyten inom den till skolorna kommenderade lärarpersonalen hava också vid upprepade tillfällen framförts av stationsmyndigheterna.

De föreslagna antalen av skolofficerare och skolunderofficerare med mera stadigvarande anställning grunda sig på av oss gjorda beräkningar angående huru många undervisningsavdelningar som kunna förväntas uppkomma. Dessa antal motsvara dock icke det verkliga behovet av skolofficerare och skolunderofficerare utan understiga detta, varför ett ytter-

ligare antal behöver kommenderas. Angående ordnandet av denna angelägenhet återfinnas bestämmelser i mom. 10.

I viss utsträckning kommer en del militär och civilmilitär personal att bestrida undervisningen i skolorna vid sidan av sin egentliga tjänst. Detta gäller redan om kasernläkaren, som enligt mom. 8 skall handhava undervisningen i hälso- och förbandslära. Vidare äro härutinnan att märka de officerare och vederlikar samt underofficerare, vilka jämlikt mom. 9 skola med bibehållande av sina innehavande befattningar anlitas för att bestrida sådan undervisning i militära och tekniska ämnen, för vars handhavande en mera speciell utbildning är av nöden. I vilken utsträckning de komma att behövas blir givetvis beroende av huruvida bland dem, som hava full tjänstgöring vid skolorna, finnas sådana, som äga erforderlig specialutbildning.

Skall envar av lärarpersonalen, såsom nyss berörts, i så stor utsträckning som möjligt kunna användas för just den undervisning, som bäst motsvarar hans särskilda utbildning och erfarenhet, är det givetvis en stor fördel, att skolchefen, som enligt § 34 skall fördela lärarpersonalen till tjänstgöring, kan härvid så fritt som omständigheterna medgiva, förfoga över den personal, som har att bestrida undervisningen vid de under honom lydande skolorna. Detsamma gäller jämväl, därest han jämlikt mom. 4 och 5 skall i första hand bland underställd personal utse skolorofficerare och skolunderofficerare vid radioskola och radiokurs samt signalskola. Även ur andra synpunkter torde största möjliga rörelsefrihet på förevarande område vara önskelig. Vi hava därför i mom. 11, som närmare avhandlar skolorofficerares och skolunderofficerares kommendering, angivit, att kommenderingen, i den mån så kan ske, bör avse tjänstgöring vid stationens skolor och icke, utom då särskilda omständigheter sådant påkalla, bindas vid viss skola eller kurs.

Då vi tänkt oss, att envar av lärarpersonalen skall kunna själv bära det närmaste ansvaret för den undervisning, som blivit honom anförtrodd, och i sitt ämne avgiva betyg åt eleverna, är det tydligt, att vi ej räknat med att korpraler skulle anlitas för att bestrida undervisning av mera teoretisk art. Korpraler skulle, såsom i mom. 12 angives, huvudsakligen användas för att biträda vid de praktiska övningarna, såsom i handvapensexercis, handvapensskjutning och gymnastik i rekrytskola och korpralskola. För dessa korpraler hava vi använt benämningen instruktörer.

§ 32.

I fråga om lärarpersonalen vid skolor och kurser ombord innehåller vårt förslag endast en kort, ganska allmänt formulerad bestämmelse, vilken torde vara tillämplig för alla de synnerligen skiftande förhållanden, som skolor och kurser ombord kunna förete. I regel torde undervisningen komma att bestridas av å fartygen redan förefintlig personal, av vilken envar får att handhava undervisning av den art, som överensstämmer med hans tjänstgöring i övrigt.

§ 35.

I denna paragraf hava vi intagit bestämmelse om att chef för skola eller kurs må sammankalla lärarpersonalen till sammanträden. Det torde bliva av stort gagn för skolverksamheten, om de, som utföra densamma, få komma tillsammans för att samråda angående såväl själva arbetet som elevernas framsteg, flit och uppförande. Sådana sammanträden torde särskilt bliva nödvändiga i samband med slutprövningar och examina samt, vad angår korpralskola och underofficersskola, före avgivande av sådant förslag om skiljande av elever, som jämlikt § 69 skall uppgöras vid viss bestämd tid. Men även vid andra tillfällen torde dylika sammanträden visa sig påkallade. Särskilt gäller detta om de skolor, vid vilka civila lärare skola anställas. Det är tydligt, att de gemensamma överläggningarna skola befrämja samarbetet mellan de militära och civila lärarna.

§§ 38—40.

Såsom redan förut (sid. 76) angivits, hava vi ansett, att, i olikhet med vad som enligt nu gällande skolreglemente är fallet, i själva skolreglementet böra upptagas bestämmelser om den årliga undervisningstidens längd vid olika skolor och kurser.

I de förslag till utbildningsplaner, som ingå i vårt första betänkande, har för varje skola eller kurs angivits den tid under året densamma enligt vår mening borde fortgå. Det har dock icke varit vår mening, att uppgifter härom skulle ingå i utbildningsplanerna, men det syntes oss nödvändigt att i samband med utbildningsplanerna framlägga dessa uppgifter, om det av oss uppgjorda utbildningsprogrammet skulle kunna fullständigt bedömas. Bestämmelser angående undervisningstiden synas, såsom ovan nämnts, i stället böra hava sin plats i skolreglementet, liksom fallet är i andra liknande skolförfattningar.

Vanligen brukar den årliga undervisningstiden angivas i antal veckor. En dylik anordning synes dock icke kunna tillämpas för de skolor och kurser, som här äro i fråga, helst som de i många fall ej skulle komma att pågå ett jämnt antal veckor. I stället finge man väl räkna med månader och dagar. Häremot talar dock månadernas olika längd. Vi hava därför föredragit samma förfaringssätt, som nu tillämpas i den till gällande skolreglemente fogade utbildningsplanen, där undervisningstiden anges i stället för i själva reglementet, nämligen genom att angiva tidpunkten för början och slut av skola eller kurs.

Det är uppenbart, att bestämmelserna genom den nu nämnda anordningen åtminstone till synes få en mera bindande karaktär, än om blott antalet veckor nämnes. Vi hava emellertid, för att bestämmelserna i fråga ej måtte bliva alltför bindande, använt den formuleringen, att skola eller kurs *beräknas pågå* under den angivna tiden. Bestämmelsen får därigenom närmast till uppgift att angiva längden av den tid verksamheten vid skolan eller kursen i fråga skall fortgå, under det att de angivna dagarna för början och slut äro att betrakta såsom de i regel förekommande, från vilka, då så anses erforderligt, nödiga undantag kunna göras. Vi hava därför i § 42 infört närmare föreskrift om huru tidpunkten för början eller slut av skola eller kurs skall bestämmas.

Enligt vad vi föreslagit i vårt första betänkande skulle en skola eller kurs i regel börja med ingången och sluta med utgången av en månad.

Härav skulle följdén bliva, att eleverna, då de hade att från en skola eller kurs omedelbart övergå till en annan, skulle börja i den senare dagen efter det de slutat i den förra. Så skulle exempelvis torpedmatrosar, undervattensbåtmatrosar, minmatrosar, torpedeldare och undervattensbåtdeldare, som slutade sin underofficersskola den 30 april, redan den 1 maj begynna i yrkesskola. Vid närmare överbägande hava vi funnit det lämpligt att i regel lämna ett par dagars mellanrum mellan omedelbart på varandra följande skolor eller kurser. Då vi bibehållit den första dagen i en månad såsom begynnelsedag, hava vi i de flesta fallen angivit den 28 i skolans eller kursens sista månad såsom avslutningsdag. Ett undantag bilda yrkesskolorna, för vilka vi ej velat avkorta den knappt tillmätta tiden av två månader.

Det kommer säkerligen att inträffa, att dagarna mellan två omedelbart på varandra följande skolor eller kurser icke komma att räcka till för de förberedelser, som för övergången från den ena till den andra kursen erfordras. För sådant fall hava särskilda bestämmelser lämnats i § 43 mom. 2.

§ 38.

Med bortseende från den redan i det föregående motiverade tidigare avslutningsdagen äro i reglemensförslaget undervisningstiderna för de allmänna skolorna i det hela taget desamma, som angivits i vårt första betänkande. Vissa olikheter förekomma dock. Korpralskola skulle börja en månad tidigare, och tid har helt naturligt angivits även för den nya artillerikursen, varjämte tiderna för underofficersskola för ekonomi- och hantverksavdelningarna måst bliva helt andra. Slutligen märkes, att vi ej upptagit tid för alternativa rekrytskolor.

Ökningen i tiden för korpralskolan har närmast föranletts av från myndigheterna uttalade önskemål.

Vad artillerikursen angår, hava vi tänkt oss, att densamma skulle omfatta en och en halv månad, nämligen från och med den 1 juli till och med den 15 augusti. Därigenom erhålla de elever, som skola genomgå ifrågavarande kurs, tillfälle till en väl behöfelig ledighet både efter slutet av lägre klassen och före början av högre klassen i underofficersskolan.

Det är uppenbart, att för ekonomi- och hantverksavdelningarna underofficersskolan måste få helt andra tider, om den skall bliva tvåklassig i stället för enklassig. I enlighet med de allmänna grunder angående undervisningstidens förläggning under året, som vi angivit i vårt första betänkande, hava vi förlagt tiden för både första och andra klassen till vintermånaderna. Båda klasserna skulle pågå samma tid av året, nämligen från och med den 1 november till och med den 28 april. Därmed skulle tiden ökas med omkring 40 dagar från vad vi föreslagit i vårt första betänkande. Genom den nämnda tidsförläggningen bliva eleverna fullt disponibla för sjökommendering tiden 1 maj—31 oktober under både femte och sjätte utbildningsåret.

Beträffande skälet till att vi icke upptagit tid för alternativa rekrytskolor hänvisas till motiveringen för § 42.

§ 39.

I vårt första betänkande hava vi angivit, att vissa till rekrytutbildningen hörande yrkesskolor och yrkeskurser skulle kunna anordnas

även å andra tider än de i regel tillämpade. Angående skälet till att vi i reglementsförslaget icke angivit bestämd tid för mera än en rekrytkurs av varje i rekrytutbildningen ingående yrkesskola och yrkeskurs hänvisas till motiveringen för § 42.

På grund av till oss framkomna önskemål hava vi tagit under noggrant överbägande, huruvida icke för underofficerskursen vid radioskola skulle kunna anvisas annan tid än den, som vi förordat i vårt första betänkande, nämligen tiden 1 maj—30 april under fjärde utbildningsåret, och vi hava i detta hänseende samrått med specialister på området. Önskan om ändrad tid har haft sin grund i de svårigheter med avseende å personaltillgången, som befarats skola uppstå, om radiomatroserna skulle genomgå skola under både fjärde, femte och sjätte utbildningsårets vinterhalvår.

Genom de gjorda överbägandena har emellertid icke för kursen i fråga någon lämpligare tid kunnat utfinnas, utan att utbildningsresultatet därigenom skulle äventyras. Att, såsom ifrågasatts, för radiomatroserna förkorta korpralskolan med omkring två månader har icke synts möjligt. Därigenom skulle de från ifrågavarande yrkesgren, som ville genomgå underofficerssskola, icke erhålla nödiga förutsättningar härför, då de ej skulle kunna medhinna de för korpralsexamen föreskrivna lärokurserna. Vad personaltillgången angår, må erinras om att man för mera kvalificerad tjänstgöring har att tillgå dels underofficerare, dels ock korpraler, vilka antingen genomgått eller vänta på att genomgå underofficerssskola eller ock anmält sig ej önska genomgå sådan skola. Särskilt må ihågkommas, att säkerligen åtskilliga kontraktanställda korpraler, som under sitt fjärde anställningsår genomgått underofficerskurs vid radioskola och i samband härmed förvärvat certifikat såsom radiotelegrafister av första klass, avgå från flottan vid slutet av femte anställningsåret, då deras tjänstetid utlöper, och därför icke bry sig om att genomgå underofficerssskola. Dessa bliva följaktligen under sistnämnda anställningsår disponibla för radiotjänstgöring. Sålunda må framhållas, att numera för dylik tjänstgöring skola uttagas även värnpliktiga, som äga erforderlig utbildning på området i fråga.

§ 40.

Beträffande denna paragraf må blott erinras om vad som sagts i motiveringen för § 12, nämligen att närmare bestämmelser angående yrkeskurser vid ingenjördepartement för sådana eldare, som vid antagningen icke innehava erforderlig verkstadsutbildning, återfinnas i § 60.

§ 42.

Den till gällande skolreglemente hörande utbildningsplanen upptager beträffande vissa yrkesgrenar för rekrytskola och för rekrytkurser vid yrkesskolor två olika årliga undervisningstider. En motsvarande anordning återfinnes i den grafiska framställning över utbildningen, som utgör bil. 1 till vårt första betänkande. I det nu föreliggande reglementsförslaget och i den till detta hörande utbildningsplanen angives emellertid för varje skola eller kurs blott en enda årlig undervisningstid. Därmed hava vi emellertid icke velat giva uttryck åt den meningen, att ej ytterligare rekrytskolor eller rekrytkurser än de i utbildningsplanen upptagna skulle behöva anordnas. Tvärtom torde detta i många fall bliva

nödvändigt. Det har emellertid synt oss enklast och redigast att i varje fall angiva blott en årlig undervisningstid och att överlämna åt de befälhavare, som skola svara för skolornas och kursernas anordnande, att bestämma, huruvida ytterligare skolor eller kurser behöva komma till stånd. Erfarenheten har nämligen visat, att det ej är tillräckligt att anordna exempelvis ännu en rekrytskola. Förevarande angelägenhet synes därför lämpligast böra avgöras med hänsyn till föreliggande omständigheter, framför allt rekryterings omfattning. Det är uppenbart, att även nu ifrågavarande skolor och kurser böra pågå under lika lång tid som den i reglementet i motsvarande fall angivna.

Beträffande de skolor och kurser i land, som här äro i fråga, har icke någon tid för deras början angivits, utan har full frihet lämnats åt vederbörande befälhavare att härutinnan bestämma. Rörande skolor ombord har däremot, för att särskilt fartygens krigsberedskap i möjligaste mån måtte kunna upprätthållas och verksamheten å fartygen i övrigt måtte kunna försiggå så ostörd som möjligt, vissa dagar i detta hänseende blivit nämnda.

§ 43.

Redan i det föregående har framhållits, att de i reglementsbestämmelserna upptagna dagarna för skolornas och kursernas början och slut blott angivits till ledning och att andra dagar, då så finnes lämpligt, kunna bestämmas. Bestämmelser härom återfinnas i § 43. Det är givet, att skola eller kurs i regel kommer att begynna eller avslutas å de dagar, som härutinnan nämnas i reglementet.

I ett fall synas avvikelser särskilt vara påkallade. Det är, då eleverna omedelbart efter avslutningen skola sjökommenderas och därför behöva särskild tid till förberedelser härför. Bestämmelse i detta hänseende innehålles i mom. 2. Det är tydligt, att den avkortning av undervisningstiden, som sålunda medges, ej får bliva större än som är oundgängligt.

I mom. 3 har intagits föreskrift om sådan förkortning av undervisningstiden, som påkallas därav, att det visar sig möjligt att i något fall medhinna det uppställda programmet på kortare tid än den beräknade.

§ 44.

I vårt första betänkande hava vi föreslagit, att uppehåll i undervisningen skulle vid jul göras under 18 dagar. I det nu föreliggande förslaget hava vi återgått till den bestämmelse härutinnan, som återfinnes i gällande skolreglemente. Denna förändring torde komma att i regel innebära någon förkortning av julferierna i förhållande till vad vi förut tänkt. En sådan förkortning motiveras därav, att vi föreslagit tidigare dag för skolornas avslutning, och den kommer tydligen att medföra, att den av oss ursprungligen föreslagna längden av undervisningstiden i regel kommer att tillämpas.

På grund av framställda önskemål hava vi i vårt förslag anvisat särskild tid för idrottsövningar, utmarscher m. m. Vi hava i detta hänseende använt samma bestämmelse, som föreslagits i vårt betänkande om skeppsgossarnas utbildning. Då den ifrågavarande tiden kommer att tagas från tid, som egentligen anslagits åt undervisningen, är det up-

penbart, att denna senare tid kommer att något minskas. För att minskningen skall drabba de olika ämnena så jämnt som möjligt, böra givetvis olika dagar väljas för ifrågavarande ändamål.

§ 45.

I fråga om undervisningstiden för vecka hava några väsentliga avvikelser från våra ursprungliga förslag icke vidtagits.

För artillerikursen föreslås mindre antal undervisningstimmar i veckan än eljest för skolor i land. Det har redan framhållits, att nämnda kurs med hänsyn till årstiden borde göras lindrigare för eleverna. Vi hava därför tänkt oss, att undervisningen skulle pågå blott fem timmar under var och en av veckans första fem söckendagar och tre timmar under lördagen.

Vad arbetstiden i veckan vid skolor ombord angår, företer det nu föreliggande förslaget vissa olikheter mot vad som i detta hänseende återfinnes i vårt första betänkande. I detta senare angåvos olika antal undervisningstimmar i veckan för rekrytskola å ena sidan och för yrkesskolorna å den andra. För rekrytskola ombord upptogs 26 undervisningstimmar, däri inberäknad tid för gymnastik, samt dessutom 3 timmar till persedelvård och 4 timmar till samövning, alltså sammanlagt 33 timmar. Beträffande yrkesskola ombord beräknades antalet timmar i veckan till omkring 25, vari icke skulle ingå tid för ekonomi, persedelvård, gymnastik och idrottsövningar samt övningar under mörker.

Vi hava nu föreslagit enhetlighet på förevarande område, i det att vi för samtliga skolor ombord upptagit 30 timmar i veckan, i vilka inräknas jämväl tid för samövning, gymnastik och idrottsövningar samt beklädnadsvård, vilken sistnämnda beteckning vi liksom i betänkandet angående skeppsgossarnas utbildning använt såsom varande lämpligare än persedelvård. Om för samövning beräknas 4 och för beklädnadsvård 3 timmar, återstå för de olika ämnena, inbegripet gymnastik, 23 timmar i veckan.

§ 48.

I de för envar av de fyra olika yrkesavdelningarna i vårt första betänkande upptagna utbildningsplanerna ingår för varje utbildningsstadium en översikt, vari uppräknas de undervisningsämnen, som skola förekomma i de särskilda skolorna. Ämnesurvalet måste emellertid anses vara av så grundläggande betydelse för utbildningen, att vi funnit det riktigast, att undervisningsämnena angivas i själva reglementet. Därav följer, att några översikter av den art, som ovan nämnts, icke böra upptagas i undervisningsplanerna. Ämnena återfinnas i alla fall i de i dessa ingående timplanerna och kursplanerna.

Ändringar i ämnesurvalet för de olika skolorna hava endast i ringa mån vidtagits. Den viktigaste torde vara, att vi uteslutit ämnet geografi från rekrytskolan. Den erfarenhet, som vunnits vid tillämpningen av den nya planen för rekrytskolan, torde hava ådagalagt, att det blir svårt att i denna skola uppnå önskvärt resultat i det ifrågavarande ämnet. Det har därför synts oss lämpligast, att detsamma uppskjutes till korpral-

skolan och att mera tid i stället gives åt ämnena matematik och svenska. Reduceringen av ämnenas antal i rekrytskolan innebär också ett tillmötesgående av den önskan om lindringar i kraven på eleverna, som uttalas i chefens för marininstaben här ovan omnämnda P. M.

Med hänsyn till sagda önskemål hava vi också varit starkt betänkta på att göra ämnet engelska valfritt i korpralskolan. Vid närmare övervägande hava vi emellertid funnit oss böra avstå härifrån. De erfarenheter, angående rätt till bortval av ämnen, som vunnits exempelvis vid de allmänna läroverken, hava ej varit gynnsamma, varför det också ifrågasatts, att denna rätt där skulle försvinna. Man har ej erhållit bekräftelse på att den tid, som inbesparats, av eleverna använts för andra ämnen. Också har man trott sig finna, att i många fall i själva verket valts bort lärare i stället för ämne.

Det skulle också kunna hända, att elever i korpralskola, vilka ju äro jämförelsevis unga, skulle bortvälja ämnet mera av obetänksamhet eller av nyck och sedan ångra sig, om de ville övergå till underofficersskola, varvid de finge svårt att på egen hand förskaffa sig nödiga kunskaper i engelska.

Ett viktigt skäl för att engelska bleve valfritt skulle tydligen vara, om därigenom kunde inbesparas kostnader för civila lärare. För att detta skulle kunna ske, fordras emellertid, att eleverna skulle så långt i förväg besluta, huruvida de ville välja bort ämnet eller ej, att syftet med bortvalsrätten i själva verket till stor del skulle förfelas. Eleverna skulle nog i allmänhet vilja bestämma sig först vid skolans början eller kanske ännu hellre, sedan de först provat något på ämnet i fråga.

Med hänsyn till önskvärdheten av kunskap i flottans bokföring jämväl för artillerikonstaplarna hava vi, då genom artillerikursens tillkomst en avsevärd ökning i undervisningstiden för dem vunnits, ansett oss böra upptaga nämnda ämne för samtliga yrkesgrenar vid däcksavdelningen.

Med hänsyn till nu anförda omständigheter hava vi funnit oss beträffande lindringar för eleverna böra gå den väg, som chefen för marininstaben i sin P. M. anvisat, nämligen att genomföra vissa lättnader i fråga om betyg i examina. Härtill återkomma vi i det följande.

En rent formell ändring hava vi företagit i det avseendet, att vi föreslå benämningarna svenska och engelska i stället för svenska språket och engelska språket. De båda förstnämnda beteckningarna äro ju de, som i praktiskt bruk verkligen användas. Redan brukas också benämningen engelska i de flesta skolor, och förslag föreligger om att uttrycket svenska språket skall vid statens läroverk utbytas mot svenska. Av formell art är också utbytet av ämnesnamnet skjutövningar med handvapen mot handvapensskjutning och instruktionsövningar mot befälsutövning. Med sistnämnda förändring hava vi särskilt velat framhålla, vad som i det ifrågavarande ämnet bör vara det huvudsakliga.

Vi hava icke funnit det nödigt att angiva ämnen för envar av de olika kurserna i korpralskola och för envar av de olika klasserna och kurserna i underofficersskola. Det torde vara tillräckligt, att besked härom lämnas i timplanerna. En följd härav har blivit, att ämnena för den nya artillerikurs, som för artillerimatrosor skulle ingå i underofficersskolan, icke kommit att särskilt angivas. Såsom redan förut nämnts, skulle dessa

ämnena vara artilleri, signalering och materielkännedom, och komma dessa ämnena givetvis att upptagas i undervisningsplanen.

En jämförelse mellan den å sid. 522 i vårt första betänkande intagna översikten av ämnena i underofficersskola för ekonomiavdelningen och vad som i detta hänseende angives i mom. 4 b) i § 48 av reglementsförslaget giver vid handen, att vi numera förorda en större specialisering i hornblåsarnas underofficersutbildning än vad vi ursprungligen tänkt oss. Detta beror därpå, att vi på grund av framställda erinringar icke ansett oss böra fasthålla förslaget, att även hornblåsarna skola utbildas till förrådskonstaplar.

§ 50.

Det ligger i sakens natur, att någon uppdelning på särskilda ämnen icke gärna kan förekomma vid yrkeskurserna, där det ju i regel gäller att bibringa yrkesskicklighet inom ett visst bestämt område. I ett enda fall hava vi emellertid ansett oss böra upptaga ämnesuppdelning även vid en yrkeskurs, nämligen beträffande underofficerskurs för torped- och undervattensbåteldare i yrkeskurs vid torpeddepartement. I enlighet med vad vi angivit å sid. 274 i vårt första betänkande hava vi utom det egentliga yrkesarbetet till nämnda kurs förlagt teoretisk undervisning i ett ämne, nämligen torpedlära, vilken undervisning skulle ersätta den, som eljest skulle förekomma i underofficersskola. I ämnet torpedlära skall därför vid yrkeskursen givas betyg, som sedan skall införas i den vid underofficersexamen uppgjorda betygsgifningen måtte erhållas, hava vi därför för kursen i fråga upptagit två olika ämnen: torpedmaterielens skötsel och torpedlära (jfr reglementsförslaget § 73 mom. 1, § 80 mom. 5 och § 87 mom. 2).

§ 52.

Redan i motiveringen till § 18 hava vi angivit skälen till att vi ansett oss böra utbyta beteckningen utbildningsplaner mot undervisningsplan.

Såsom synes av paragrafens formulering hava vi icke tänkt oss, att undervisningsplanen skulle vara fullständigt bindande i fråga om undervisningens innehåll och sättet för dess bedrivande. En viss skillnad hava vi ansett i detta hänseende böra göras mellan timplaner och kursplaner å ena sidan samt anvisningarna å den andra, varför det säges, att undervisning och övningar skola planläggas och bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med timplaner och kursplaner men med ledning av anvisningarna. Timplanerna för rekrytskola ombord skola dock hava en mindre bindande karaktär än de övriga.

I mom. 2 hava vi angivit de omständigheter, som särskilt kunna påkalla, att avvikelser från undervisningsplanen företagas. Det är emellertid tydligt, att undervisningsplanen i regel bör bliva bestämmande för skolarbetet.

§ 53.

I § 53 hava införts bestämmelser om elevernas uppdelning i avdelningar vid undervisningen. Det har visat sig rätt svårt att få en passande be-

nämning å dessa. Vi hava, sedan åtskilliga förslag blivt prövade, slutligen ansett oss böra stanna vid benämningen *undervisningsavdelningar* såsom den lämpligaste. Vad antalet elever i varje avdelning beträffar, hava vi ansett oss böra angiva detta endast i fråga om de allmänna skolorna. Antalet bör härvidlag tydligen bestämmas så, att avdelningarna varken bliva för små, vilket skulle medföra slöseri med lärarpersonal och erfordra flera lärorum, eller för stora, varigenom ett gott resultat av undervisningen skulle äventyras. Med hänsyn till dessa omständigheter och till de särskilda förhållanden, som i fråga om flottans skolor böra beaktas, hava vi funnit oss böra föreslå, att antalet elever i en undervisningsavdelning i sagda skolor i regel skall utgöra 25. Överstiges detta antal något väsentligt, bör en uppdelning ske.

I de allmänna skolorna blir det i regel endast i de för yrkesavdelningen gemensamma ämnena, som eleverna i undervisningsavdelningen komma att sammanhållas vid undervisningen. I de speciella ämnena måste alltid uppdelning efter yrkesgrenar ske, vare sig så, att elever, tillhörande en yrkesgren, undervisas för sig, eller ock så, att elever från två eller flera yrkesgrenar sammanföras till undervisning i för dem gemensamma ämnen. I varje fall bör även vid uppdelningen i undervisningsavdelningar för undervisning i de för hela yrkesavdelningen gemensamma ämnena indelningen i yrkesgrenar så långt som möjligt få ligga till grund, och detta även om avdelningarna därigenom komma att bliva något olika i storlek. Om i korpralskola däcksavdelningen bör uppdelas i exempelvis tre undervisningsavdelningar, kan det vara lämpligt, att den ena kommer att omfatta artillerimatrosor, den andra signal- och radiomatrosor och den tredje torped-, undervattensbåt- och minmatrosor.

Det är självfallet, att i sådana ämnen som handvapensexercis, handvapensskjutning och gymnastik undervisningsavdelningarna komma att sammanföras till större enheter.

§ 54.

I stället för den i gällande skolreglemente använda beteckningen *undervisningsschema* förorda vi den helt svenska beteckningen *arbetsordning*, vilken också synes bättre giva uttryck åt vad det här gäller.

Vad de allmänna skolorna beträffar, komma givetvis de timplaner, som ingå i undervisningsplanerna, att i hög grad underlätta uppgörandet av arbetsordningar. Å andra sidan är det först då en arbetsordning föreligger uppgjord, som man kan få en tydlig föreställning om huru det ställer sig med timplanens tillämpning i det praktiska skollivet. Med hänsyn till sistnämnda omständighet hava vi för att bättre kunna överskåda, huru de av oss utarbetade timplanerna, omsatta i verkligheten, skulle ställa sig, utarbetat exempel på arbetsordningar för korpralskola och underofficersskola.

Det torde vara självklart, att arbetsordningar, som tillkomma på detta sätt, i hög grad måste få en teoretisk karaktär, när de i så mycket måste grundas på antagna förutsättningar. Utom till timplanerna måste vid arbetsordningens uppgörande hänsyn även tagas till antalet undervisningsavdelningar, antalet tillgängliga lärorum och sammansättningen av den lärarpersonal, som för skolan står till buds. Vid uppgörande av de utav oss utarbetade arbetsordningarna hava vi utgått från en korpralskola i Stockholm och en underofficersskola i Karlskrona och beräknat antalet

undervisningsavdelningar i den förra till åtta och i den senare till tolv. Vidare hava vi antagit, att varje undervisningsavdelning skulle hava sitt lärorum, varjämte undervisning i de speciella ämnena skulle förläggas till härför särskilt avsedda lokaler. Slutligen hava vi räknat med civila lärare i ämnena svenska, engelska, geografi och samhällslära samt författningskunskap och handelsrätt. I fråga om underofficersskolan hava vi utgått ifrån att undervisningen i svenska, engelska, geografi och samhällslära bestrides av tre civila lärare med full tjänstgöring.

Det har synt oss lämpligt, att de av oss för ovan angivna syfte egentligen utarbetade arbetsordningarna komme att ingå i vårt betänkande. Givetvis är det långt ifrån vår mening, att de skulle kunna oförändrade tillämpas i verkligheten. Men de torde dock i viss mån kunna bliva till ledning vid uppgörande av arbetsordningar för de här ifrågavarande skolorna, varför vi ämnat föga dem till vårt förslag till undervisningsplan.

§ 56.

I denna paragraf hava vi sammanfört allmänna föreskrifter angående vad som är att iakttaga i fråga om manskapets kommendering till skolor och kurser.

Vad angår den ordningsföljd, vari de olika skolorna och kurserna skola av eleverna genomgås, bör tydligen i regel följas bestämmelserna i reglementet, vilka närmare åskådliggöras i utbildningsplanen. Vi hava dock ansett, att fortfarande som hittills möjlighet bör finnas att låta eleverna genomgå till ett och samma utbildningsstadium hörande allmän skola och yrkeskurs i annan ordningsföljd än den vanliga.

Beträffande det viktiga villkoret, att elev för att kunna kommenderas till en skola, klass eller kurs skall hava blivit godkänd i närmast föregående skola, klass eller kurs, som han haft att genomgå, hava vi ansett, att ett par undantag böra göras. Det ena gäller det fallet, att två ombord förlagda yrkesskolor ingå i rekrytutbildningen. Om den, som blivit underkänd i den till våren förlagda yrkesskolan, dock får kommenderas till yrkesskolan på hösten samma år, kan han, om han nästa år blir godkänd i yrkesskolan på våren, bliva färdig med den för uppflyttning till 2:a klass sjöman föreskrivna yrkesutbildningen fyra månader tidigare än eljest skulle bli fallet.

Vidare har bestämmelse intagits om att korpral, som i korpralsexamen blivit underkänd i ämnet befälsutövning, dock må kommenderas att genomgå fortsatt korpralsutbildning. Detta har sin grund däri, att det med hänsyn till det fortsatta behovet av 1:a klass sjöman ävensom till gällande avlöningsbestämmelser torde bliva nödvändigt att bibehålla den nu förefintliga uppdelningen i fullständig och avkortad korpralsutbildning. Den enda olikheten mellan dessa båda slag av utbildning skulle emellertid med vårt förslag angående fordringarna för godkänd korpralsexamen i själva verket bliva, att för avkortad korpralsutbildning skulle medgivas lägre betyg än 6 för ämnet befälsutövning. Det är tydligt, att den, som blivit underkänd i sistnämnda ämne i korpralskola, dock bör få fortsätta utbildningen för att kunna förvärva avkortad korpralsutbildning och därmed kompetens att bliva 1:a klass sjöman och rätt att erhålla viss löneförhöjning.

I mom. 7 har intagits föreskrift, att eleverna så vitt möjligt skola finnas tillstädes vid skola eller kurs, redan då denna skall börja sin verksamhet. Det är givetvis en stor olägenhet för skolarbetets bedrivande, om eleverna komma efter det detta har begynt. Det blir svårt för de elever, som komma senare, att ordentligt följa med undervisningen och sedan bestå i slutprövning eller examen, och deras försening måste verka förryckande på undervisningen för de andra eleverna. I undantagsfall torde det dock bliva nödvändigt, att elev börjar i skola eller kurs senare än vid den tidpunkt, som är bestämd, men vi hava ansett oss böra införa en föreskrift, att detta ej bör ske senare än två veckor efter skolans eller kursens början. I detta sammanhang må särskilt ihågkommas, att flera av skolorna och kurserna äro jämförelsevis kortvariga.

§ 58.

I fråga om villkoren för kommendering till korpralskola hava fordringarna på betyg för tjänstbarhet och för uppförande skärpts, i det att som regel uppställts fordran på minst betyget 7 i stället för minst betyget 6 enligt gällande skolreglemente. Anmärkningar hava nämligen framkommit, att enligt nu gällande ordning åtskilliga bliva befordrade till korpraler, som icke äga härför erforderliga förutsättningar. Vid en riklig rekrytering har det också visat sig önskvärt att kunna hämma en alltför stark tillströmning till korpralskolan. Å andra sidan böra givetvis inga hinder läggas för att till korpralskola kommer att kommenderas tillräckligt antal 2:a klass sjömän. Detta önskemål torde emellertid kunna fullt tillgodoses genom tillämpning av föreskriften i mom. 2, att chefen för underofficers- och sjömanskårerna skall hava rätt att under viss förutsättning till korpralskola kommendera även sådana 2:a klass sjömän, som hava lägre betyg än 7 för tjänstbarhet och uppförande.

I mom. 3 hava intagits närmare bestämmelser angående vilka som skola kommenderas till de olika kurser, i vilka underofficersskolan för däcksavdelningen är uppdelad. I allmänhet taget är ju förberedande kursen avsedd endast för de kontraktanställda, under det att de från skeppsgossekåren karlskrivna skola kommenderas direkt till huvudkursen, där de skola fördelas på de båda linjerna, allteftersom de kommit från motsvarande linje i skeppsgosseskolan. Vissa undantag från den allmänna regeln böra dock göras.

Om någon fått lämna skeppsgosseskolan och övergå till sjömanskåren, fastän han varit underkänd i ämne, som ingår i korpralskolans förberedande kurs (jfr § 57 i reglementsförslaget), bör han tydligen kommenderas att genomgå sagda kurs.

Å andra sidan kan det inträffa, att kontraktanställda böra kommenderas direkt till huvudkursen. Detta kan bliva fallet med sådana bland dessa, som före antagningen erhållit någon mera omfattande skolbildning utöver folkskolans och fortsättningsskolans mått. Att härvidlag uppställa någon allmän regel är icke möjligt, utan avgörandet får bero på en prövning i varje särskilt fall av de skolbetyg, som kunna företes. Då detta ju egentligen är ett slags inträdesprövning till korpralskolan, alltså en ren skolangelägenhet, hava vi ansett, att prövningen bör ut-

föras av skolchefen. Åt denne skulle ock uppdragas att verkställa fördelningen på huvudkursens båda linjer.

Mom. 4 innehåller ett stadgande, som medgiver rätt för 2:a klass sjöman att söka befrielse från kommendering till korpralskola. Härigenom beredes möjlighet att i korpralskolan slippa ifrån dem, som anse sig icke äga nödiga förutsättningar att genomgå denna skola, och en ytterligare utväg beredes att, då så finnes önskvärt, minska tillströmningen till densamma. Som synes, är det ej fråga om rätt för de sökande att utan vidare bliva befriade från kommenderingen. Deras framställningar skola provas, och det ankommer på chefen för underofficers- och sjömanskåren att efter förslag från vederbörande kompanichef bifalla desamma eller ej. På detta sätt blir det möjligt att till korpralskola kommendera alla dem, som anses böra genomgå denna skola.

§ 59.

Beträffande de särskilda villkoren för kommendering till underofficersskola må först erinras, att kraven härutinnan på betyg i korpralsexamen äro strängare än de, som gälla för att bliva godkänd i sådan examen. (Jfr § 80 mom. 3.) Minst betyget 6 fordras nämligen jämväl i ämnena matematik, svenska, engelska och geografi. Det torde vara nödvändigt att upprätthålla ett sådant krav, om eleverna verkliga skola med framgång kunna deltaga i underofficersskolans undervisning.

Vad fordringarna på betyg för tjänstbarhet och uppförande angår, hava i stort sett tillämpats samma grunder, som de, vilka ovan angivits beträffande villkoren för kommendering till korpralskola. Vi tillåta oss därför hänvisa till den ovan lämnade motiveringen i detta hänseende.

I fråga om den tidpunkt, då korpral skall hava anmält, huruvida han önskar befrielse från kommendering till underofficersskola, hava vi föreslagit tidigare datum än det, som för närvarande i detta hänseende är stadgat. Ändringen har sin grund däri, att besked om det väntade antalet elever i underofficersskolan bör erhållas så tidigt, att åtgärder för anskaffande av erforderlig lärarpersonal kunna hinna i vederbörlig ordning vidtagas.

Från stationsmyndigheterna hava uttalats önskemål om att antalet elever i underofficersskola borde, då så vore oundgängligen nödvändigt, kunna begränsas. Efter samråd med chefen för marinstaben hava vi i mom. 6 infört bestämmelser i detta hänseende. Som synes av formuleringen, är det dels personalbehovet för tjänsten, dels svårigheter med lokalutrymme och lärartillgång, som skulle kunna påkalla en sådan begränsning. Det har syntts lämpligast att överlämna åt stationsbefälhavaren att bestämma angående det antal, som skulle få mottagas i underofficersskolan, under det att chefen för underofficers- och sjömanskårerna helt naturligt skulle inom den sålunda givna ramen verkställa kommenderingen av eleverna. Vid urvalet av dem, som kommenderas, bör givetvis särskilt tillses, att rekryteringsbehovet inom underofficerskåren blir på bästa sätt tillgodosett, så att det alltid så långt som möjligt kommer att finnas tillgång på tillräckligt antal för de föreliggande eller väntade vakansernas fyllande.

Det är givet, att begränsning bör vidtagas, endast då den verkligen är påkallad, så att så många som möjligt av dem, som önska genomgå underofficersskola, också beredas tillfälle att göra detta.

Några särskilda föreskrifter angående kommendering till högre klassen i underofficersskola hava icke lämnats. Härutinnan torde nämligen den allmänna bestämmelsen i § 56 mom. 4, att elev skall hava blivit godkänd i närmast föregående klass, vara tillfyllest.

§ 60.

Såsom framgår av vad som anförts i motiveringen för § 12, hava vi på ett ställe sammanfört bestämmelserna om särskild yrkesutbildning för de eldare, som vid antagningen icke visa sig äga tillräcklig verkstadsutbildning för att i egen yrkesgren kunna fullgöra tjänstgöring som 2:a klass sjöman.

Denna angelägenhet har utförligt avhandlats å sid. 261—269 i vårt första betänkande. I den där lämnade framställningen hava vi utgått ifrån att flertalet eldare vid antagningen icke skulle äga den erforderliga verkstadsutbildningen. De förändringar i fråga om rekryteringsmöjligheterna, som under senare tider framträtt, hava emellertid visat, att man kan räkna med att eldarna i stor utsträckning skola visa sig vid antagningen besitta den föregående verkstadsutbildning, som fordras. I betraktande härav och med hänsyn jämväl till önskemålet, att flottans rekryteringsbehov av eldare tillgodoses i första hand med verkstadsutbildat folk, hava vi ansett oss i stället böra utgå ifrån sagda förhållande såsom det normala och med hänsyn härtill avfattat §§ 12 och 40.

Vi hava emellertid förutsatt, att även framdeles komma att antagas eldare, för vilka en mera omfattande yrkesutbildning behöver anordnas, och att särskilda bestämmelser härom behöva intagas i skolreglementet. Då dessa eldare emellertid i åtskilliga avseenden i fråga om utbildningen komma att intaga en särställning, hava vi såsom nämnt funnit oss böra sammanföra sagda bestämmelser i en särskild paragraf. Bland annat må framhållas, att för ifrågavarande eldare utbildningsåren bliva sju, varför, om bestämmelserna angående deras utbildning sammanfördes med de övriga, det ofta skulle bliva nödvändigt att åberopa särskilda undantag. Även ur praktisk synpunkt torde det vara till fördel att hava bestämmelserna i fråga samlade på ett ställe.

Såsom allmän gräns för att eldare ej skulle behöva genomgå nu ifrågavarande särskilda yrkesutbildning har uppställts, att de skulle före antagningen hava erhållit verkstadsutbildning under 12 månader. Det är dock givetvis icke blott längden av tiden för föregående verkstadsutbildning, som bör vara bestämmande. Avgörande måste också verkstadsutbildningens beskaffenhet vara. Vi föreslå därför, att vissa antagna eldares ansökningshandlingar för prövning överlämnas till chefen för ingenjördepartementet, vilken har att avgöra, huruvida förut förvärvat verkstadsutbildning är tillräcklig, för att en nyantagen eldare skall vid flottan i ifrågavarande hänseende kunna fullgöra tjänstgöring såsom 2:a klass sjöman. De eldare, angående vilka detta befinnes vara fallet, skola genomgå yrkeskurser i enlighet med bestämmelserna i §§ 12 och 40. För dessa eldare användes i reglementet och utbildningsplanen beteckningen Emv.

Det synes emellertid icke böra fordras, att eldare, som vid antagningen innehava verkstadsutbildning, vilken blott obetydligt understiger 12 månader, skola vid flottan genomgå särskild utbildning under lika lång tid som de, vilka vid antagningen äga blott ringa eller alls ingen föregående verkstadsutbildning. Vi hava därför tänkt oss en annan anordning beträffande dem, för vilka tiden för den föregående verkstadsutbildningen med högst 4 månader understiger de fastställda 12 månaderna. Vi föreslå nämligen, att eldare, som vid antagningen besitta minst 8 månaders i vederbörlig ordning prövad och godkänd verkstadsutbildning, skola under rekrytutbildningen genomgå en kortare yrkeskurs, vars längd skulle bestämmas med hänsyn till de i varje särskilt fall föreliggande omständigheterna. Kursen i fråga skulle, allt efter vad som visar sig fördelaktigast, kunna förläggas före eller efter rekrytskolan. Sistnämnda eldare skulle sedan under korprals- och underofficersutbildningen sammanföras med gruppen Emv, och även för dem komme utbildningstiden att utgöra sex år.

För övriga eldare, vilka i reglementet och utbildningsplanen betecknas Euv, skulle i regel anordnas en 12 månaders yrkeskurs vid ingenjördepartement. Då även bland dessa eldare givetvis komme att finnas sådana, som äga föregående verkstadsutbildning, har bestämmelse intagits om rätt för kursens chef att för dylika elever allt efter omfattningen och arten av deras föregående utbildning förkorta yrkeskursen.

Ifrågavarande kurs har i vårt första betänkande inordnats i rekrytutbildningen. Vi föreslå nu, att den i stället skall hänföras till korpralsutbildningen. Ursprungligen var det vår mening, att även de eldare, som hade att genomgå nämnda kurs, i regel skulle uppflyttas till 2:a klass sjömän efter ett års tjänstgöring, alltså utan att hava genomgått kursen i fråga. Då denna emellertid tänkts hänförd till rekrytutbildningen, förordade vi i vår skrivelse den 23 december 1921 till statsrådet och chefen för kungl. försvarsdepartementet, att de eldare det här gäller i regel skulle uppflyttas till 2:a klass sjömän först efter två års anställning. Vi framhöllo emellertid samtidigt önskvärldheten av att beträffande dessa eldare avlöningsbestämmelserna måtte bli ändrade i sådan riktning, att de kunde erhålla sin första löneförhöjning efter ett års tjänstetid utan hinder därav, att de ej genomgått fullständig rekrytutbildning. Emellertid har mot det föreslagna uppskovet med uppflyttning till 2:a klass sjömän bestämda erinringar av stationsmyndigheterna blivit gjorda. Då därtill kommer, att vissa svårigheter för ändring av avlöningsbestämmelserna i den antydda riktningen för närvarande torde förefinnas, hava vi funnit det lämpligast, att planen för ifrågavarande eldares utbildning måtte få en sådan läggning, att de efter samma tid som de övriga kunna dels vinna uppflyttning till 2:a sjömansklassen, dels erhålla rätt till första löneförhöjningen. Härför fordras, att även i deras liksom i övriga eldares rekrytutbildning skola ingå endast rekrytskola och maskinskola respektive torpedskola och undervattensbåtskola. Därav följer, att deras första yrkeskurs måste hänföras till korpralsutbildningen och icke till rekrytutbildningen.

Skola eldare, tillhörande gruppen Euv, såsom vi i vårt första betänkande förutsatt, liksom de övriga erhålla kompetens till korpralsbefördran omedelbart efter det att de genomgått till korpralsutbildningen hö-

rande maskinskola, blir det också nödvändigt att hänföra den för dem avsedda kursen vid ingenjördepartement, som i vårt första förslag räknats såsom korpralskurs, till underofficersutbildningen.

Då denna kurs egentligen skulle med avseende å innehållet motsvara korpralskursen för eldare, tillhörande gruppen Emv, skulle mot sagda anordning den anmärkningen kunna göras, att av två kurser, som i huvudsak hava samma innehåll, den ena kommer att räknas till korpralsutbildningen och den andra till underofficersutbildningen. Det är dock att märka, att kurserna icke blott komma att förläggas till olika tider utan också, åtminstone i viss mån, måste få olika karaktär, enär den ena kommer att genomgåas av eldare, som icke förut vid flottan erhållit särskild verkstadsutbildning eller sådan i blott ringa utsträckning och av kompletterande art, den andra av eldare, som där förut genomgått en grundlig kurs för dylik utbildning.

Såsom en olägenhet kan det möjligen också anses, att för maskinavdelningen i underofficersutbildningen komme att upptagas två kurser vid ingenjördepartement. Någon förväxling mellan dessa synes dock icke böra befaras, då den ena skulle bliva avsedd för endast en del av eldarna, nämligen de, som räknas till gruppen Euv, den andra för samtliga eldare.

§ 61.

Denna paragraf innehåller närmare bestämmelser om kommanderingens verkställande. I det hela taget hava vi härutinnan upptagit nu gällande föreskrifter. Vi vilja här blott fästa uppmärksamheten vid det stadgande, som intagits i mom. 4. Det är givet, att på grund av kommanderingen till skolor och kurser ändringar inom besättningsgarna å de fartyg dit dessa skola förläggas kunna bliva nödvändiga och att därför överenskommelse i detta hänseende måste träffas mellan vederbörande myndigheter. Föreskrift härom har hittills intagits i årligen utfärdad generalorder. Då det emellertid här är fråga om ett stadigvarande förhållande, hava vi ansett, att bestämmelse i nu angivna riktning borde inflyta i reglementet.

§§ 62—67.

I vår förut omnämnda skrivelse den 23 december 1921 till statsrådet och chefen för kungl. försvarsdepartementet förordades, att vissa föreskrifter angående uttagning och kommandering till utbildning för särskild tjänst skulle upptagas i reglemente för marinen. Det har emellertid ansetts lämpligt, att samtliga bestämmelser i förevarande hänseende utom de rent grundläggande bleve samlade på ett ställe, nämligen i skolreglementet, där under alla omständigheter åtskilliga av dem måste upptagas. En sådan anordning kan också försvaras ur den synpunkten, att bestämmelserna i fråga stå i mycket nära sammanhang med skolverksamheten.

Vid avfattningen av de paragrafer i vårt förslag, som avse kommandering och uttagning för särskild tjänst, hava i första rummet nuvarande bestämmelser på området lagts till grund. Dessutom hava vi givetvis tagit hänsyn till de synpunkter, som vi härutinnan uttalat å sid. 167—168, 178—179 och 274—275 i vårt första betänkande. Vad angår eldledningstjänsten, hava vi, såsom förut nämnts, samrått med särskilda sakkunniga.

Vi hava eftersträvat att få så stor enhetlighet i formuleringen av ifrågasvarande bestämmelser som möjligt. Detta har varit så mycket lättare, som beträffande kommendering och uttagning för de olika slagen av särskild tjänst i stort sett samma ordning kommer i tillämpning. Ordningen för ifrågasvarande kommendering skulle i allmänhet taget bliva följande.

På grundval av uppgifter i gällande mobiliseringsplaner bestämmes årligen det antal, som bör uttagas. Med ledning härav uttages tillräckligt antal, där särskild utbildningskurs för ändamålet icke skall genomgå, eller ock, där detta senare är fallet, kommenderas erforderligt antal till respektive utbildningskurser, och uttagning sker, sedan vederbörlig kurs genomgått.

Enligt vårt förslag skall kommendering och uttagning i varje särskilt fall verkställas av chefen för underofficers- och sjömanskårerna, sedan vederbörande kompanichef inkommit med förslag. Kommendering till utbildningskurser samt uttagning behöva emellertid ske på grundval av iakttagelser och erfarenheter angående manskapet, vilka blivit gjorda dels vid vissa yrkesskolor, dels vid utbildningskurser för särskild tjänst. Därför måste i dylikt fall förslag angående vilka som lämpligen böra kommenderas eller uttagas till chefen för underofficers- och sjömanskårerna avgivas av chef för sådan skola eller kurs. Denne bör i sin ordning för att kunna veta, huru många som böra upptagas å förslaget, hava erhållit uppgift om det antal, som för året bör uttagas.

§ 63.

Beträffande eldledningsmän har det befunnits ändamålsenligt, att bland dem särskilt uttaga sådana, som visat sig lämpliga att handhava avståndsmätare. Det är endast för dessa senare, som andra utbildningskursen är avsedd.

§ 68.

För närvarande finnes icke någon bestämmelse om att elev kan skiljas från rekrytskola. Det måste givetvis också fortfarande gälla såsom allmän regel, att varje vid flottan antagen rekryt får genomgå åtminstone nämnda skola samt övriga för den yrkesgren han tillhör i rekrytutbildningen ingående skolor och kurser. Eljest skulle han ju icke kunna användas för tjänstgöring, som kräver yrkesutbildning. Erfarenheten har emellertid visat, att man någon gång vid rekrytskola fått mottaga elever, som visat sig fullständigt sakna förmåga att tillgodogöra sig undervisningen. Det synes oss vara riktigast, att elev i dylikt fall må kunna skiljas från skolan. Han kan ju icke få någon verklig nytta av sin vistelse vid densamma, men hans närvaro där kan lätt komma att verka hindrande på arbetet med de övriga eleverna. Givetvis blir det här fråga om sällsynta undantagsfall. Det är tydligt, att den, som sålunda blivit skild från skolan, under sin återstående tid vid flottan måste kvarstå såsom 3:e klass sjöman och användas för sådana mindre krävande sysslor, som han förmår utföra.

§ 69.

I fråga om skiljande av elever från korpralskola och underofficersskola hava vi gått ut ifrån att sådant skiljande i regel alltid skulle äga rum

viss bestämd tid efter skolans början. Denna tid, som givetvis bör vara tillräckligt lång, för att såväl lärarpersonal som elever skola kunna vinna erforderlig erfarenhet angående möjligheterna för de senare att följa med undervisningen, har för korpralskola angivits till omkring två och för underofficersskola till omkring tre månader eller samma tider, som bestämts för de för däcksavdelningen i nämnda skolor ingående förberedande kurserna. Det är att märka, att även i underofficersskola för de tre andra yrkesavdelningarna de tre första månaderna skola hava en viss karaktär av förberedande kurs, i det att för denna tid lämnas särskilda timplaner, upptagande ett mindre antal ämnen, särskilt sådana, som äro av grundläggande art. I de timplaner för underofficersskola, som ingå i vårt första betänkande, utgör ifrågavarande period visserligen för ekonomiavdelningen två och för hantverksavdelningen fyra månader. Det är emellertid vår avsikt, att i de nya timplaner, som måste uppgöras på grund därav, att underofficersskolan även för ekonomi- och hantverksavdelningarna skall vara tvåklassig, låta nämnda period även för dessa avdelningar omfatta tre månader.

Det är dock, såsom framgår av paragrafens formulering, vår mening, att skiljande av elever från korpralskola och underofficersskola skall kunna ske även vid annan tidpunkt än den, som nyss angivits, därest så visar sig behöfligt. Särskilt må erinras om att vissa elever efter reglementsförslaget ej komma att delta i de förberedande kurser, som skola förekomma för däcksavdelningen. Det säger sig självt, att, därest sådana elever behöva skiljas från skolan, vilket givetvis kan inträffa, detta måste ske vid en senare tidpunkt.

§ 71.

Redan i vårt första betänkande (sid. 351) hava vi angivit, att vi ämnade utbyta benämningen prövning i nu gällande skolreglemente mot slutprövning. Det synes oss önskvärt, att det tydligt framgår, att det här är fråga om sådan prövning, som företages vid slutet av skola eller kurs.

I ett fall skulle emellertid slutprövning förekomma även under loppet av en skola. Detta gäller rekrytskola, där denna är förlagd först i land och sedan ombord. Det är tydligt, att eleverna, då förläggningen i land upphör, böra prövas i de ämnen, i vilka de icke skola undervisas vid den ombord förlagda skolan. Motsvarande anordning gäller även i fråga om radiomatros, fastän rekrytskolan för dem är förlagd uteslutande i land.

§ 72.

Såsom prövning enligt gällande skolreglemente är ordnad, ingår i den samma förhör eller uppvisning i alla de ämnen, som förekomma i skolan. Enligt den formulering vi givit mom. 2 av § 72 skulle den, inför vilken slutprövningen sker, äga att bestämma de ämnen, i vilka förhör eller uppvisning skall anställas, varigenom en begränsning i dessa ämnens antal tydligtvis blir möjlig, och vi utgå ifrån att detta också blir regel. Det synes oss nämligen bliva alltför tidskrävande, om alla ämnena skola förekomma under så lång tid, att elevernas kunskaper och färdigheter skulle uteslutande genom förhörets eller uppvisningens resultat kunna bedömas. Den av oss föreslagna ändringen sammanhänger för övrigt med den i vårt första betänkande hävdade grundsatsen, att slutprövning eller

examen icke bör vara ensamt utslagsgivande vid bedömande av elevernas kunskaper och färdigheter.

§ 73.

Av mom. 1 i denna paragraf framgår, att i samband med slutprovningen enligt vår mening i samtliga de ämnen, vilka skola förekomma i den skola eller kurs, som är i fråga, med undantag för ämnena hälso- och förbandslära samt handvapensskjutning, särskilda betyg skola givas, alltså oberoende av om alla dessa ämnen förekommit vid förhör eller uppvisning, som ingår i slutprovningen.

I vårt första betänkande hava vi givit uttryck åt den uppfattningen, att elev för att bliva godkänd i examen skall hava minst betyget godkänd (6) i samtliga ämnen, i vilka betyg skola givas. Samma fordran hade vi också tänkt oss beträffande slutprovning.

I den förut omnämnda P. M., som med anledning av vårt första betänkande avgivits av chefen för marinstaben, har denne emellertid ansett, att lindring borde ske i ovan angivna krav och förordat, att elev skulle godkännas i rekrytskola, även om han erhållit endast betyget 5 i allmänbildande ämnen. Uttryckligen har ej sagts, vilka särskilda ämnen som åsyftats. Vi hava emellertid utgått ifrån att det gällt ämnena matematik, svenska och geografi. Möjligen skulle också det för däcksavdelningen förekommande ämnet fysik och kemi kunna komma i fråga. Vi hava emellertid icke ansett oss böra göra något undantag för detta ämne, av vilket för däcksavdelningen i rekrytskolan ingår en föga omfattande kurs i fysik. Ett skäl härför ligger däri, att det bör eftersträvas, att bestämnelserna om möjligt bliva desamma för alla fyra yrkesavdelningarna. Ännu mera avgörande synes emellertid vara, att i fysikkursen, vilken torde kunna något minskas, såsom det viktigaste momentet ingår "det enklaste om den elektriska strömmen och dess verkningar". Någon kännedom härom utgör enligt vår mening en nödvändig förutsättning för att eleverna skola kunna tillägna sig undervisningen i vissa av de speciella yrkesämnena.

Då vi, såsom förut angivits, uteslutit ämnet geografi från rekrytskolan, hava vi ansett oss böra tillmötesgå det av chefen för marinstaben uttalade önskemålet på det sättet, att vi i mom. 2 av § 73 intagit en bestämmelse, att i rekrytskola även den skall godkännas, som erhållit betyget 5 i ettdera eller båda ämnena matematik och svenska.

Även för yrkesskola samt elldledningskurs hava vi funnit oss böra föreslå en lindring i fordringarna på godkända betyg vid slutprovning. Det är nämligen att märka, att med den förut tillämpade ordningen med gruppbetyg, det varit möjligt för elev att i ett eller annat ämne hava lägre betyg än 6 och ändå bliva godkänd. Då enligt vårt förslag anordningen med gruppbetyg skulle försvinna, skulle därmed nämnda möjlighet ej längre föreligga. Vi hava därför föreslagit bestämmelse, att elev, som i yrkesskola erhållit betyget 5 i högst ett eller två ämnen, beroende på ämnenas antal, skall under viss angiven förutsättning kunna av chefen för skolan godkännas. Att här föreslå några vissa ämnen har ej synts oss möjligt, utan torde avgörandet härutinnan böra överlämnas åt nämnde chef. Att elldledningskurs här tagits med beror därpå, att i densamma ingå minst tre ämnen.

§ 74.

Å sid. 351—362 i vårt första betänkande hava vi utförligt yttrat oss i allmänhet angående examina i korpralskola och underofficersskola. I det följande vilja vi lämna den ytterligare motivering, som kan påkallas av de där framlagda grundernas utformning i särskilda paragrafer.

Utom korpralsexamen och underofficersexamen skulle enligt den i § 74 förslagna bestämmelsen förekomma examen jämväl i lägre klassen av underofficersskola. Denna kommer dock icke att skänka någon särskild kompetens beträffande befordran vid flottan. I fråga om maskinavdelningen skulle den emellertid få en viss karaktär av avslutningsexamen, i det att den skulle medföra samma behörighet som 2:a maskinistexamen vid navigationsskola. För övriga avdelningar skulle examen i lägre klassen av underofficersskola innebära en avslutning i så måtto, att vissa ämnen komme att avslutas i denna klass och alltså icke förekomma vid underofficersexamen.

Den särställning, som sålunda skulle tillkomma examen i lägre klassen för underofficersskola för maskinavdelningen, har ock kommit till uttryck däri, att i densamma skulle ingå skriftlig prövning. Detta sammanhänger med motsvarigheten till 2:a maskinistexamen.

§ 75.

I denna paragraf lämnas bestämmelser om den skriftliga examensprövningen. Angående motivering för dessa bestämmelser tillåta vi oss hänvisa till vad vi anfört å sid. 257—258 i vårt första betänkande. Vi vilja här huvudsakligen yttra oss i en punkt, där reglementsförslaget innehåller avvikelse från vad vi förordat i vårt första betänkande, nämligen beträffande den kommission, som skulle hava att bestämma uppgifter för de skriftliga proven i underofficersskola.

För att uppgifterna i fråga måtte bli desamma vid båda stationerna och proven alltså fullt jämförliga med varandra, synes det oss nödigt att fasthålla vid förslaget om en enhetlig kommission för nämnda uppgifters bestämmande, men vi föreslå väsentliga avvikelser från vad vi i vårt första betänkande angivit beträffande kommissionens sammansättning och tillsättningen av densamma. Förändringarna hava till syfte större enkelhet i organisationen och mindre kostnader.

Vi hava sålunda övergivit anordningen med olika medlemmar för de särskilda yrkesavdelningarna och föreslå, att samma personer skola bestämma uppgifter för samtliga avdelningar. Kommissionens sammansättning torde lämna tillräckliga garantier för erforderlig sakkunskap på de områden, som äro i fråga. Det må vidare ihågkommas, att vederbörande lärarpersonal skall inkomma med förslag å uppgifter och att kommissionens arbete egentligen skulle bli att välja inom dessa förslag samt att vid behov komplettera desamma.

Vidare hava vi övergivit tanken på att kommissionen skulle sammanträda alternerande i Karlskrona och Stockholm utan i stället föreslagit Stockholm såsom årlig sammanträdesort. Det kan nämligen

tvivelsutan inträffa, att för kommissionen böra ifrågakomma officerare och vederlikar ej tjänstgörande å stationerna, exempelvis från sjökrigsskolan och marinförvaltningen. I Stockholm blir det ock lättare att få till stånd det ifrågasatta samarbetet med skolöverstyrelsen. Det är uppenbart, att resekostnaderna med hänsyn till nu nämnda omständigheter bliva mindre, om Stockholm väljes till sammanträdesort. Men om så sker, synes det också vara lämpligast, att det överlämnas åt stationsbefälhavaren i Stockholm att utse militära och civilmilitära medlemmar i kommissionen. Detta bör givetvis icke hindra, att, då så finnes lämpligt, medlemmar utses även från Karlskrona station efter vederbörlig framställning.

Skall emellertid det med bestämmande av gemensamma uppgifter för båda stationerna avsedda syftemålet verkligen vinnas, måste uppenbarligen proven i de olika ämnena ske samtidigt vid båda stationerna. Bestämmelse härutinnan återfinnes i mom. 7.

Att i mom. 8 för provet i engelska anges blott tre timmar beror därpå, att sagda tid för närvarande är medgiven för motsvarande prov i realskolexamen.

§ 76.

I vårt första betänkande hava vi uttalat oss för att endast den skulle få deltaga i den muntliga prövningen i korpralsexamen, som blivit godkänd i båda de till sagda examen hörande skriftliga proven. Bestämmelsen i mom. 1 av § 76 innebär däremot, att i fråga om korpralsexamen utgången av de skriftliga proven icke skall inverka på rätten för elev att deltaga i den muntliga prövningen. Denna ändring har vidtagits för att tillmötesgå de krav på lindringar i examensfordringarna, som framställts särskilt av chefen för marininstaben.

Vad angår underofficersexamen, hava vi bibehållit den anordningen, att resultatet av den skriftliga prövningen skall inverka på rätten att få deltaga i den muntliga prövningen. Även här hava vi dock gjort fordringarna mindre stränga än vad som ifrågasatts i vårt första betänkande. Vi hava exempelvis föreslagit, att i fråga om däck- och maskinavdelningarna, för vilka ett större antal skriftliga prov än för de båda andra avdelningarna skulle förekomma, lägre betyg än 6 för två av proven ej skulle utgöra hinder för deltagande i den muntliga prövningen. Valet av ämnen härutinnan sammanhänger med bestämmelserna om betyg i den muntliga examen, till vilka vi återkomma i motiveringen för § 80.

§ 77.

I vårt första betänkande hava vi föreslagit, att korprals- och underofficersexamen samt examen i lägre klassen av underofficersskola för maskinavdelningen skulle förrättas i närvaro av särskilt utsedda censorer. Vi hava emellertid funnit det lämpligt, att censorer utses även beträffande examen i lägre klassen av underofficersskola för de tre andra yrkesavdelningarna. Detta har skett särskilt med hänsyn därtill, att vissa ämnen avslutas redan i lägre klassen.

I sak innebär vårt ifrågavarande förslag icke någon större avvikelse

från vad som i gällande skolreglemente i motsvarande hänseende är stadgat, i det att censorerna komma att ersätta den examenskommission, som omtalas i mom. 31 av gällande skolreglemente. Denna kommission består både i fråga om korpralskola och underofficersskola av tre medlemmar. Vi hava vidtagit den ändringen i fråga om antalet, att vid korpalsexamen och examen i lägre klassen av underofficersskola censorerna skulle vara endast två. Bestämmelsen om vilka som skulle utses till censorer överensstämmer i det hela taget med vad som härutinnan angives i vårt första betänkande.

Censorerna skulle få en mera begränsad befogenhet än den, som för närvarande tillkommer examenskommissionen. Till denna angelägenhet återkomma vi i motiveringen för § 80.

§ 79.

Redan i motiveringen för § 72 hava vi sysselsatt oss med skälen till den föreslagna anordningen, att i den muntliga examen icke skulle förhöras i samtliga de ämnen, som förekomma i skolan eller klassen i fråga, utan att en begränsning med avseende på förhörens omfattning i detta hänseende bör äga rum.

I vårt första betänkande hava vi uttalat oss för att de ämnen, i vilka examensförhör skulle förekomma, i underofficersexamen för däck- och maskinavdelningarna skulle vara sex, i övriga fall fem. Olikheten hade sin grund däri, att för de båda nämnda avdelningarna ämnenas antal är större. Vi hava emellertid ansett oss böra upptaga enhetlig bestämmelse i förevarande hänseende och därför stannat för en bestämmelse om examensförhör i minst fem ämnen. Med bestämmelsens formulering står det ju vederbörande fritt att bestämma förhör i mera än fem ämnen, om så anses påkallat. Då det å andra sidan skulle kunna inträffa, att det visade sig olägligt med en ovillkorlig minimigräns av fem ämnen, hava vi givit momentet i fråga en avfattning, som medgiver rätt för stationsbefälhavaren att i undantagsfall föreskriva ett mindre antal ämnen.

Vi hava i vårt första betänkande uttalat oss för att censorerna skulle bestämma angående de ämnen, i vilka förhör skola anställas. Då det emellertid torde kunna möta praktiska svårigheter att härvidlag få till stånd ett gemensamt beslut av censorerna, hava vi ansett, att bestämmanderätten i förevarande hänseende borde tillkomma skolchefen, vilken dock skulle, innan beslut av honom fattas, inhämta censorernas mening.

Såsom förut framhållits, anse vi, att lärarna skola, envar för sitt ämne, bära närmaste ansvaret för undervisningen och dess resultat. Därav synes böra följä, att det bör tillkomma dem att verkställa förhören i examen. Åt censorerna bör det däremot överlämnas att bestämma angående de delar av de fastställda lärokurserna, som förhören skola avse.

§ 80.

I mom. 1 av denna paragraf angivas de ämnen, i vilka i samband med examen särskilda betyg skola givas. Från dessa ämnen har bland andra

undantagits samhällslära. På grund av gjorda erinringar och med hänsyn till behovet av lindringar i kraven på eleverna hava vi varit starkt betänkta att helt utesluta nämnda ämne. De skäl, som föranlett oss att föreslå dess upptagande i underofficersskolan och som vi angivit å sid. 135—136 i vårt första betänkande, hava emellertid synts oss så starka, att vi ansett oss böra bibehålla ämnet i fråga. För att dock minska fordringarna i examen föreslå vi, att något särskilt betyg i samhällslära icke skall givas. Detta kan också motiveras därmed, att det här icke så mycket gäller att inlära ett visst kunskapsmått som att öppna elevernas blick för betydelsen av olika företeelser på samhällslivets område. Undervisningen torde därför lämpligen komma att bestå i föredrag och samtal i nära anslutning till elevernas egna erfarenheter.

Vårt förslag i mom. 2 utgår ifrån att efter examensförhørens slut ett sammanträde skall hållas, vid vilket under skolchefens ordförandeskap lärare och censorer få tillfälle att överlägga om resultatet. Vid detta sammanträde skola betygen slutgiltigt fastställas. I överensstämmelse med vår uppfattning, att lärarna skola, envar i sitt ämne, närmast svara för undervisningens resultat, föreslå vi, att lärarna ensamma skola äga att bestämma betygen i de särskilda ämnena. Något avgörande härutinnan skulle alltså icke tillkomma censorerna. Att åt dem lämna någon bestämd befogenhet i detta avseende torde icke vara möjligt, därest den ordningen infördes, att förhör vid examen förrättas blott i vissa ämnen. I de ämnen, som icke därvid förekomma, kunna givetvis icke censorerna sätta betyg. Men även i de andra ämnena böra betygen bestämmas framför allt med hänsyn till elevernas förut vid den dagliga undervisningen i skolan eller klassen ådagalagda kunskaper och färdigheter, även om examensförhørens resultat jämväl bör öva inflytande härutinnan. Det bör dock givetvis icke vara hinder för att censorerna under överläggningen uttala sig om de särskilda betygen och att hänsyn till deras mening tages.

I vårt första betänkande hava vi, såsom förut framhållits, uttalat oss för att ingen skulle godkännas i examen, som ej blivit godkänd i samtliga de ämnen, i vilka betyg vid examen i fråga skola givas. Av i det föregående angivna skäl föreslå vi nu i mom. 3 en väsentlig lindring i detta hänseende. För bestämmelsens avfattning har chefens för marininstaben P. M. legat till grund, ehuru vi icke ansett oss kunna gå fullt så långt, som han där förordat. Det må emellertid vid en jämförelse ihåggkommas, att ämnet samhällslära alls icke skall ingå i examen.

I mom. 4 angives den befogenhet, som skulle tillkomma censorerna. De skulle kunna bestämma, att elev, som enligt deras mening visat för svaga kunskaper eller för ringa allmän mogenhet, skall underkännas, även om de av lärarna givna betygen skulle berättiga honom att bliva godkänd. Härigenom torde nödig garanti vinnas för att fordringarna hållas på den höjd, som kräves, för att examen i fråga skall kunna bibehålla sin betydelse och sitt anseende.

Mom. 5 upptager bland annat bestämmelse om att i betygslista vid underofficersexamen skall för varje elev såsom flitbetyg införas det åt honom efter genomgången underofficersskola givna tjänstbarhetsbetyget. Det torde komma att ej så sällan inträffa, att betyg över underofficersexamen kommer att jämföras med betyg, erhållet vid någon skola, tillhörande det civila skolväsendet. För att en sådan jämförelse må kunna bli så riktig som möjligt, hava vi ansett oss böra förorda, att vitsord över flit får ingå jämväl i förstnämnda betyg. Angående tjänstbarhetsbetyget hänvisas till motiveringen för § 88.

§ 82.

I sin meranämnda P. M. har chefen för marinstaben uttalat sig för lindringar i examensfordringarna icke blott i fråga om allmänbildande ämnen. Han har nämligen ansett, att elev borde kunna godkännas, även om han erhållit blott betyget 5 i ett militärt ämne. Härvid torde särskilt hava åsyftats behov av lindring för artillerimatroserna, därest även de skola avlägga underofficersexamen, likvärdig med styrmansexamen. Det har exempelvis ansetts alltför strängt att från underofficersbefordran utestänga en för sådan befordran särskilt lämplig artillerimatros blott på den grund, att han ej kunnat fullt godkännas i ett sådant ämne som navigation.

Det önskemål, som sålunda uttalats, hava vi i vårt förslag velat tillmötesgå. Vi hava dock icke funnit det lämpligt, att de undantag från den allmänna regeln, som här skulle behöva ske, skola göras i samband med examen. Av det föregående framgår, att önskemålet i fråga syftar på befordran. Det har därför synts oss lämpligt, att rätten att härutinnan avgöra borde överlämnas åt stationsbefälhavaren, som verkställer befordran till underofficer, och hava satt denna rätt i direkt samband med att elev, som kommer i fråga, visat synnerlig lämplighet för befordran. Eftersom chefen för underofficers- och sjömanskårerna verkställer befordran till korpral, kunde det ju ifrågasättas, att nämnde chef skulle äga den rätt, som här avses, då den skall tillämpas på elev, som blivit underkänd i korpralsexamen. Vi hava emellertid funnit det enklast och lämpligast med en enhetlig ordning i förevarande avseende. Chefen för underofficers- och sjömanskårerna skulle i varje fall äga inkomma med förslag till stationsbefälhavaren och får därigenom vederbörligt inflytande på sådana ärenden, som här äro i fråga.

Bestämmelsen har erhållit en så allmän avfattning, att stationsbefälhavaren vid sitt avgörande icke behöver vara bunden vid något visst ämne. Det är tydligt, att det här är fråga om ett ämne utöver dem, som angivas i § 80 mom. 3.

§ 83.

Denna paragraf syftar dels på kompetens för befordran vid flottan, dels på likställighet i behörighet med dem, som avlagt examina vid vissa civila skolor. De examina det här gäller äro vissa examina vid navigationskola, realskolexamen och examen vid ettårig handelsskola.

Angående ifrågavarande likställighet hava vi utförligt yttrat oss i vårt första betänkande. Vi hava också i bilaga 6 till detta framlagt förslag till de ändringar i Kungl. Mjt:s nådiga förordning den 29 mars 1912 angående befäl å svenska handelsfartyg m. m., som påkallas, om vårt förslag om likställighet mellan examina vid korpralskola och underofficersskola samt vissa examina vid navigationsskola skulle tillämpas. Dessutom fordras också en författning, som angiver i vilka avseenden examina vid flottans skolor skola likställas med realskolexamen och examen vid ettårig handelsskola. Förslag härutinnan ämnar vi framdeles utarbета.

Uppenbart är, att de lindringar i fråga om examina vid flottans skolor, som vi i det föregående förordat, komma att öva inflytande på likvärdigheten mellan dessa examina och de andra examina, som här äro i fråga. Det är vår bestämda uppfattning, att dessa lindringar icke skola få medföra någon sänkning i kraven på en fullständig likvärdighet i nämnda hänseende. Det är endast de bland eleverna i korpralskola eller underofficersskola, vilkas examen i sådan skola fullt motsvarar kraven i den examen, varmed likvärdighet skulle vinnas, som skola kunna erhålla de rättigheter det här gäller. Det bliver därför också nödigt, att på vissa punkter giva ändringarna i befälsförordningen för handelsflottan en annan formulering än den, som återfinnes i bil. 6 till vårt första betänkande. Vi hava också avfattat de till reglementsförslaget fogade betygsformulären på sådant sätt, att det av dem tydligt framgår, i vilka skriftliga prov eleven i fråga blivit i examen godkänd. Därigenom blir det också möjligt att se, huruvida denne med avseende på dessa prov fyller fordringarna i motsvarande civil examen.

§ 84.

Såväl i det ovan omnämnda av marinförvaltningen och chefen för marininstaben avgivna förslaget till ändringar i reglemente för marinen som i avlöningsbestämmelserna återopas som villkor att vara godkänd i rekrytutbildningen respektive korprals- och underofficersutbildningen. Då uppgift om detta villkors innebörd närmast bör sökas i skolreglementet, hava vi i § 84 intagit en bestämmelse i förevarande avseende. Vi hava avfattat bestämmelsen så, att det tydligt framgår, att elev skall anses vara godkänd, icke blott då han genomgått samtliga de skolor och kurser, som enligt utbildningsplanen för den yrkesgren han tillhör ingå i det utbildningsstadium, som är i fråga, utan även i det fall, att han på grund av bestämmelsen i § 18 mom. 2 befriats från att genomgå viss skola eller kurs.

Angående skillnaden mellan fullständig och avkortad korpralsutbildning hänvisas till motiveringen för § 56.

§ 85.

I denna paragraf hava vi sammanfört bestämmelser angående omkommendering och komplettering. I både det ena och det andra fallet är det i själva verket fråga om samma syfte, nämligen att bereda

elever, som icke under den såsom regel föreskrivna tiden kunnat med godkända betyg genomgå viss skola eller kurs, möjlighet att på annat sätt nå sistnämnda mål. Detta kan ske, antingen därigenom att de fullständigt ånyo genomgå den skola eller kurs, där de blivit underkända, eller därigenom att de, sedan de på egen hand förvärvat sig de kunskaper och färdigheter, vari de brustit, få tillfälle att genom särskild prövning ådagalägga, att de fylla de uppställda fordringarna. I förra fallet blir det fråga om omkommendering till skola eller kurs, i det senare om komplettering. Då det vid kurs, där det är fråga om en mera individuell övning i viss praktisk verksamhet, kan vara lämpligast, att elev, som under den för kursen föreskrivna tiden icke hunnit förvärva för godkänt betyg erforderlig färdighet, får omedelbart fortsätta kursen, hava vi föreslagit en bestämmelse i detta hänseende.

Enligt mom. 2 kan kompletteringen ske genom antingen kompletteringsprövning, kompletteringsexamen eller flyttningsprövning. Kompletteringsprövning och kompletteringsexamen hava motsvarigheter i gällande skolreglemente. Vi hava föreslagit den ordningen, att sådan komplettering får ske endast i samband med motsvarande slutprövning eller examen. Blott på så sätt synes tillräcklig garanti kunna vinnas för att den kompletterande verkligen äger de kunskaper eller färdigheter, som fordras.

Med införande av tvåklassig underofficersskola torde det också vara lämpligt, att vid denna skola, i motsvarighet till vad som brukas vid andra skolor, anordna flyttningsprövning med elever, som vid examen i lägre klassen blivit underkända i ett eller annat ämne. Härigenom beredes dem möjlighet att samtidigt med sina kamrater i klassen avlägga underofficersexamen.

Huruvida elev skall omkommenderas eller tillåtas komplettera, skall enligt förslaget grunda sig på beslut av chef för skola eller kurs. Det kan nämligen inträffa, att elev visat så ringa förmåga att följa med undervisningen, att det skulle vara lönlöst att låta honom göra ett nytt försök. Komplettering måste dessutom vara beroende av en uttalad önskan å elevernas sida. Skall kompletteringen lyckas, kräver den av eleverna extra arbete, och det skulle tydligen icke vara någon mening i att till komplettering kommendera dem, som ej vilja underkasta sig detta arbete.

§ 86.

De i denna paragraf angivna betygsgraderna äro på det hela taget desamma, som återfinnas i den å sid. 363 i vårt första betänkande förekommande tabellen. I fråga om betygen för kunskaper och färdigheter hava dock ett par förändringar vidtagits, i det att vi återgått till de i gällande skolreglemente använda beteckningarna "försvärlik" och "otillräcklig" i stället för "icke godkänd". För en sådan återgång talar särskilt den omständigheten, att elev skall kunna godkännas i slutprövning eller examen även med betyget 5 i vissa ämnen. Vid sådant förhållande synes ett särskilt uttryck, som anger betydelsen av denna sifferbeteckning, vara behöfligt. Att härvidlag använda

uttrycket icke godkänd kan knappast anses lämpligt. Uttrycket försvarlig torde även vara att föredraga framför "icke fullt godkänd", vilket vi också haft under övervägande.

§ 87.

Vi hava redan i vårt första betänkande (sid. 364) uttalat oss för att vid betygssättningen för kunskaper och färdigheter den nu tillämpade uppdelningen i huvudbetyg, gruppämnesbetyg och oberoende betyg borde upphöra och i stället ett betyg givas för vart och ett av de ämnen, i vilka enligt skolreglementet särskilda betyg skola sättas. Visserligen finnes det vägande skäl att tillerkänna de olika ämnena olika värde, och vi hava därför haft under övervägande skilda metoder för en gradering. Det har emellertid icke lyckats oss att åstadkomma ett beräkningssätt vid betygsgivningen, vilket, på samma gång det innebure en rättvis avvägning mellan de olika ämnena, vore tillräckligt enkelt samt lätt att tillämpa.

Med den av oss föreslagna anordningen sammanhänger ock, att vi infört medelbetyg i stället för slutbetyg. Ett medelbetyg har tydligen icke samma innebörd av ett sammanfattande slutomdöme som ett slutbetyg.

Enligt mom. 2 skall särskilt utskrivet betyg på begäran givas åt envar, som blivit godkänd i korpralsexamen, underofficersexamen eller examen i lägre klassen av underofficersskola. Det är uppenbart, att huvudsakligen de, som övergå till civil verksamhet, komma att använda sig av dessa betyg. Visserligen är det endast för maskinavdelningen, som examen i lägre klassen av underofficersskola skulle medföra en bestämd civil kompetens. Det har dock syntts oss lämpligt, att även vid de andra yrkesavdelningarna betyg över nämnda examen borde kunna givas, när det säkerligen kan inträffa, att någon från dessa avdelningar finner sig föranlåten att åberopa ett dylikt betyg.

Till reglementet hava vi fogat förslag till formulär för olika slag av betyg. Med hänsyn till den olika avfattningen hava vi ansett oss böra lämna tre olika exempel i detta hänseende.

Som synes, hava vi tänkt oss, att samma formulär skulle användas för korpralsexamen och fullbordad korpralsutbildning å ena sidan och för underofficersexamen och fullbordad underofficersutbildning å den andra. Skall betyget gälla blott examen, göras erforderliga överstrykningar.

I en särskild anmärkning hava vi hänvisat till de särskilda betyg för tjänstbarhet och uppförande, som givas. I åtskilliga fall torde nämligen särskilt frånvaron av betyg för uppförande kunna vålla svårigheter vid en jämförelse med betyg från skolor, tillhörande det allmänna skolväsendet.

Det hade givetvis varit önskligt att i stället för den allmänna formuleringen i anm. 4 kunnat lämna en bestämd uppgift å den kompetens, som ifrågavarande examen eller utbildning skänker. Då emellertid några stadganden härom ännu ej äro utfärdade, hava vi ej kun-

nat införa en sådan uppgift. Detta torde emellertid kunna ske sedermera, då ifrågavarande författningsbestämmelser föreligga.

§§ 88—89.

I vår skrivelse den 23 december 1921 till chefen för kungl. försvarsdepartementet hava vi framfört den meningen, att bestämmelser angående betyg för tjänstbarhet och uppförande borde ingå i reglemente för marinen. Det har emellertid ansetts, att samtliga bestämmelser beträffande betyg borde sammanföras på ett ställe, och då skolreglementet under alla omständigheter måste innehålla vissa betygsbestämmelser, har det befunnits lämpligast, att samtliga dylika bestämmelser finge sin plats i detta. Marinförvaltningen och chefen för marinstaben hava därför i sitt ovannämnda förslag till ändringar i reglemente för marinen icke upptagit några betygsbestämmelser. Vid sådant förhållande hava vi helt naturligt låtit bestämmelser om betyg för tjänstbarhet och uppförande ingå i vårt förslag till skolreglemente.

§ 88.

I vår nyssnämnda skrivelse den 23 december 1921 hava vi på angivna grunder uttalat oss för att tjänstbarhetsbetyg icke skulle givas för den tid vistelsen vid skola eller kurs i land omfattar. I mom. 1 av § 88 hava vi emellertid föreslagit, att betyg för tjänstbarhet skall givas för all tjänstgöring ombord eller i land, alltså även för vistelse vid skola eller kurs i land. I avlöningsbestämmelserna har nämligen möjligheten att erhålla löneförhöjning i viss utsträckning gjorts beroende av väl vitsordad tjänstgöring under den tid, som åberopas för sådan förhöjnings erhållande. Det torde därför vara lämpligt, att vitsord gives även för sådan tjänstgöring, som är förlagd till skolor eller kurser.

På skäl, som i ovannämnda skrivelse anförts, hava vi emellertid ej upptagit den nu gällande bestämmelsen i skolreglementets mom. 42, att såsom betyg för tjänstbarhet under genomgång av vissa skolor och kurser skulle givas samma betyg som slutbetyget (medelbetyget enligt vårt förslag) för sådan skola eller kurs. Vi hava i stället föreslagit, att även i detta fall självständigt tjänstbarhetsbetyg skall givas.

För övrigt äro bestämmelserna angående tjänstbarhetsbetyg väsentligen desamma som i gällande skolreglemente.

§ 89.

Även bestämmelserna om betyg för uppförande äro i huvudsak desamma som i gällande skolreglemente. Den enda mera betydande ändring, som vidtagits, återfinnes i mom. 6 av § 89, vilket ej så oväsentligt skiljer sig från det motsvarande mom. 54 c i gällande skolreglemente. Förändringen beror på framställning från stationsmyndigheterna i Karlskrona.

§§ 90—95.

Stadgandena om belöningar överensstämma i allt väsentligt med nu gällande motsvarande föreskrifter. De ändringar vi vidtagit bestå dels

däri, att vi heit naturligt sammanfört alla hithörande stadganden i ett kapitel, dels däri, att vi företagit vissa förkortningar, varigenom större enkelhet vunnits.

§ 96.

Bestämmelserna i denna paragraf stå i nära samband med den befogenhet beträffande anordnande av skolor och kurser ombord, som enligt § 19 i reglementsförslaget skulle tillkomma omedelbart under Konungen lydande sjöstyrkebefälhavare. Det torde vara en given konsekvens av denna befogenhet, att sådan befälhavare också får bestämma, till vilka av de för året rustade honom underlydande fartygen olika skolor och kurser ombord skola förläggas, samt att han skall hava att göra vederbörlig framställning, därest dessa fartyg icke visa sig tillräckliga för ändamålet, samt att anmäla, huruvida fartyg, till vilket skola är förlagd, icke längre behöves för detta syfte.

§ 97.

I den generalorder, genom vilken hittills årligen bestämmelser givits om anordnande av skolor och kurser ombord, har också ingått föreskrift om att vederbörande varvschef skall på rekvisiton tillhandahålla för olika skolor erforderliga ångslupar m. m. I stället för att Konungen sålunda år efter år lämnar upprepad föreskrift i detta hänseende, synes det vara lämpligt, att stadgande om varvschefs ifrågavarande skyldighet får inflyta i det av Konungen fastställda skolreglementet. Starka skäl tala nämligen för att i detta böra intagas alla sådana föreskrifter angående skolverksamheten, som visa sig vara av stadigvarande karaktär.

§ 99.

Å sid. 384 i vårt första betänkande hava vi framhållit, att den nuvarande ordningen för bestämmande av läroböcker vid flottans skolor måste anses vara tungrodd och omständlig. Vi hava också tagit under förnyat övervägande, huruvida ej en enklare ordning i detta hänseende kunde fastställas. Vi hava dock icke kunnat hänvisa på någon lämplig central myndighet, hos vilken avgörandet kunde vila i stället för hos Konungen.

Vi hava emellertid funnit oss böra föreslå den förändringen, att högste befälhavaren över kustflottan skulle jämte stationsbefälhavarna äga att göra framställning om antagande av ny lärobok. Denna förändring synes vara en given konsekvens av den ställning, högste befälhavaren över kustflottan enligt vårt förslag skulle erhålla beträffande skolor och kurser ombord.

I gällande stadga för skeppsgosseskola föreskrives, att, innan lärobok vid sådan skola antages, yttrande i ärendet skall inhämtas från skolöverstyrelsen. Givetvis kan det även beträffande läroböcker i vissa av de ämnen, som ingå i sjömanskårens allmänna skolor, vara nyttigt och lämpligt, att skolöverstyrelsens sakkunskap på området tages i anspråk. Vi hava dock icke ansett oss böra föreslå, att i fråga om läroböcker i vissa ämnen vid sjömanskårens skolor överstyrelsens yttrande alltid skulle inhämtas. Vi hava i stället velat överlämna åt stations-

befälhavarna och högste befälhavaren över kustflottan att själva avgöra, om sådant yttrande behöves. Bestämmelsen, sådan den nu är formulerad, innebär därför icke något åläggande för nämnda befälhavare att inhämta skolöverstyrelsens yttrande men väl skyldighet för överstyrelsen att avgiva ett dylikt, om så påfordras.

§ 101.

I mom. 207 i gällande skolreglemente finnas bestämmelser om den personal, som skall kommenderas till vid skjutskola förlagd måldepå och i mom. 210 och 212 om målofficers och uppbördsmans för måldepå åligganden.

Om liknande föreskrifter fortfarande skola ingå i skolreglementet, borde de tydligen i vårt förslag upptagits i anslutning till § 101, som bland annat handlar om undervisningsmateriel vid ombord förlagda skolor. De bestämmelser det här gäller böra emellertid enligt vår mening icke hava sin plats i skolreglementet, utan det synes oss tillräckligt, att de intagas i vederbörlig instruktion.

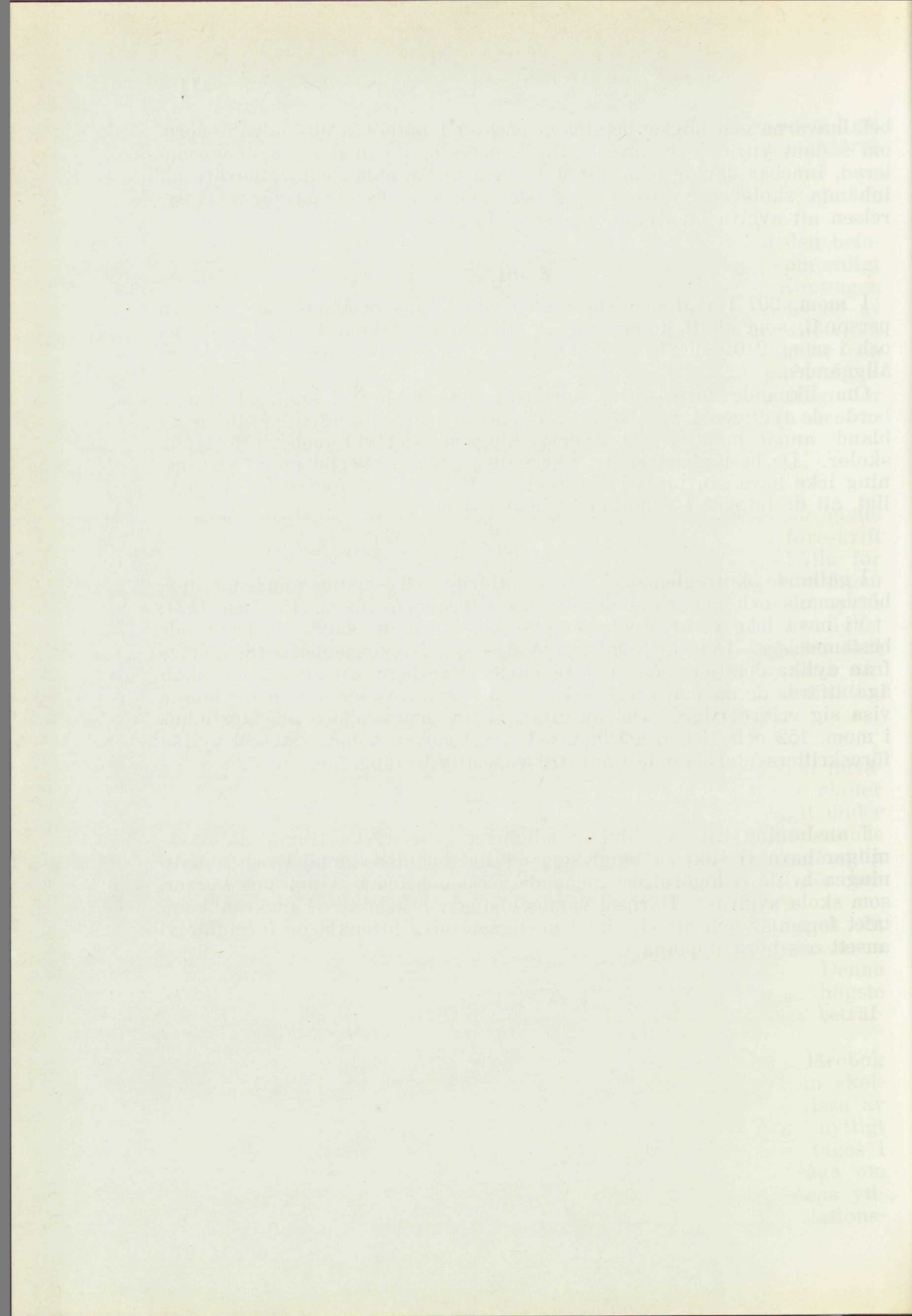
§ 103.

I gällande skolreglemente lämnas utförliga föreskrifter angående uppbördsmans och materielunderofficers åligganden (mom. 152 och 153).

Vi hava icke i vårt reglementsförslag upptagit några motsvarande bestämmelser. Det har nämligen syns oss, att reglementet borde befrias från dylika detaljer, och vi hava därför föreslagit, att skolchefen skall äga utfärda de närmare föreskrifter, som i förevarande hänseende kunna visa sig erforderliga. Det är givet, att de stadganden, som återfinnas i mom. 152 och 153 av gällande skolreglemente, komma att vid dylika föreskrifters utarbetande tjäna till väsentlig ledning.

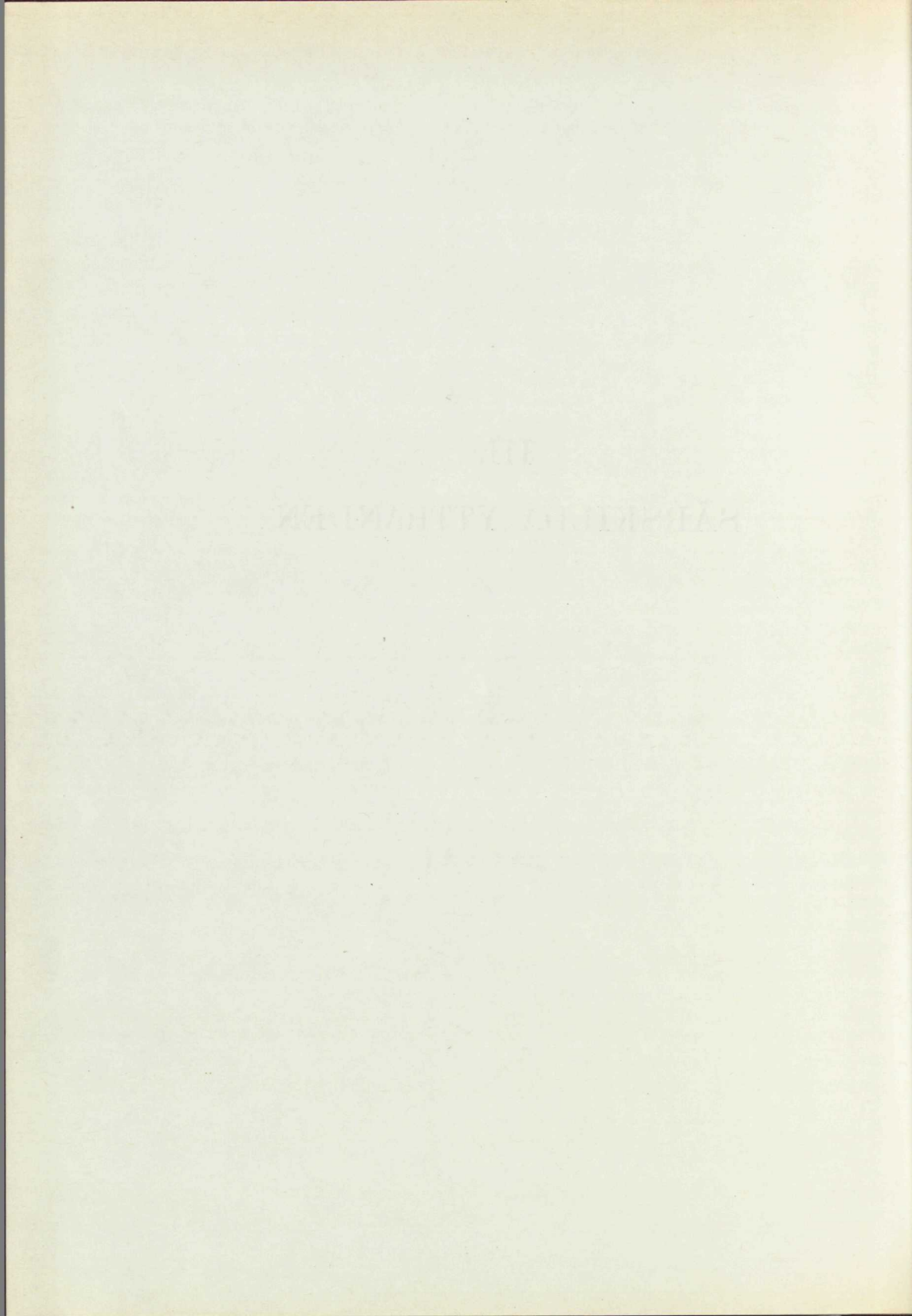
§§ 104—107.

I anslutning till av olika myndigheter med styrka framförda önskingar hava vi sökt så långt som möjligt begränsa antalet och omfattningen av de redogörelser angående verksamheten i skolor och kurser, som skola avgivas. Därmed sammanhänger också, att vi inskränkt antalet formulär och att vi sökt i görligaste mån förenkla de formulär vi ansett oss böra upptaga.

III.

SÄRSKILDA YTTRAN DEN

Särskilda yttranden.

Av Adolf Cassel.

Från flottans skolsakkunnigas beslut rörande i förestående förslag intagna föreskrifter har jag, som icke deltagit i utarbetandet av sakkunnigas första betänkande och därför endast varit med om att uppgöra ett på sagda betänkande grundat förslag till nytt skolreglemente, velat uttala den avvikande meningen, att examensförfarandet i korpralskola bort så förenklas, att varken censorer eller skriftliga prov där förekomma.

Av Axel Åckerberg.

Beträffande fordringarna för godkänd examen innehåller föreliggande reglementsförslag § 80 mom. 3 följande bestämmelse:

"För att elev skall bli *godkänd i examen* fordras, att han skall hava erhållit minst betyget 6 i samtliga de ämnen, i vilka enligt mom. 1 särskilda betyg skola givas; dock att hinder för godkännande icke skall föreligga, även om elev erhållit endast betyget 5 i högst två av ämnena matematik, svenska, engelska och geografi, vad angår examen i underofficersskola likväl icke samtidigt i både matematik och svenska. I varje fall skall lägre betyg än 6 i gymnastik icke utgöra hinder för godkännande i examen."

De sakkunniga hava i sitt första betänkande uttalat sig för att ingen skulle godkännas i examen, som ej blivit godkänd i samtliga de ämnen, i

vilka betyg vid examen i fråga skola givas. Nyss anförda bestämmelse innebär sålunda en avsevärd lindring i de ursprungligen föreslagna examensfordringarna. Härvid är dock att märka, att sänkningen av fordringarna för godkänd korpralsexamen i viss mån motverkas av föreskriften om att för kommendering till lägre klassen av underofficersskola fordras bland annat att hava erhållit minst betyget 6 i samtliga de ämnen, i vilka särskilt betyg avgives. Med hänsyn härtill torde någon mera väsentlig erinran icke kunna framställas mot den föreslagna bestämmelsen, i vad denna angår korpralsexamen.

Vad underofficersexamen beträffar, har jag däremot icke ansett mig kunna till alla delar biträda de sakkunnigas förslag i berörda hänseende. För att elev skall bliva godkänd i underofficersexamen bör nämligen enligt min mening icke medgivas lägre betyg än 6 i vare sig matematik eller svenska.

Ämnet matematik, som av de sakkunniga närmast hänförs till de fackliga ämnena, intager vid de allmänna skolorna en synnerligen framskjuten plats, icke minst på grund därav, att det är alldeles outhärligt för fackutbildningen. Detta är i synnerhet fallet i underofficersskolan och gäller samtliga yrkesavdelningar. Att bristande kunskaper i matematik måste i hög grad inverka hindrande på undervisningen i fackliga ämnen, såsom navigation, mekanik och värmelära samt elektricitetslära, är uppenbart.

Modersmålet innehar givetvis främsta rummet bland de allmänbildande ämnena, dels såsom grundval för inhämtande av kunskaper i andra ämnen, dels med hänsyn till dess betydelse för den blivande underofficeren såväl i hans tjänstutövning som i det allmänna livet. Av en person i underofficers ställning måste kunna fordras, att han i tal och skrift kan tillfredsställande behandla sitt modersmål. Denna fordran gör sig i vissa fall särskilt gällande. Så är exempelvis fallet med den, vilken som skolunderofficer fått sig anförtrödd manskapets utbildning och militära fostran, och med den, som i egenskap av expeditiionsunderofficer har att uppsätta tjänsteskrivelser och andra handlingar.

Den vikt och betydelse ämnena matematik och svenska således måste anses äga för åstadkommande av en god underofficersutbildning torde i och för sig motivera fordran på godkänt betyg i båda dessa ämnen vid underofficersexamen. Ännu några skäl kunna emellertid anföras.

Det synes sålunda icke vara uteslutet, att blotta vetskapen om att hinder för godkännande i examen icke föreligger, även om endast betyget 5 erhålles i t. ex. matematik, kan hos en i sitt arbete mindre samvetsgrann elev medverka till åsidosättande av sagda ämne, till förfång även för studierna i de ämnen, för vilka matematiken är grundläggande.

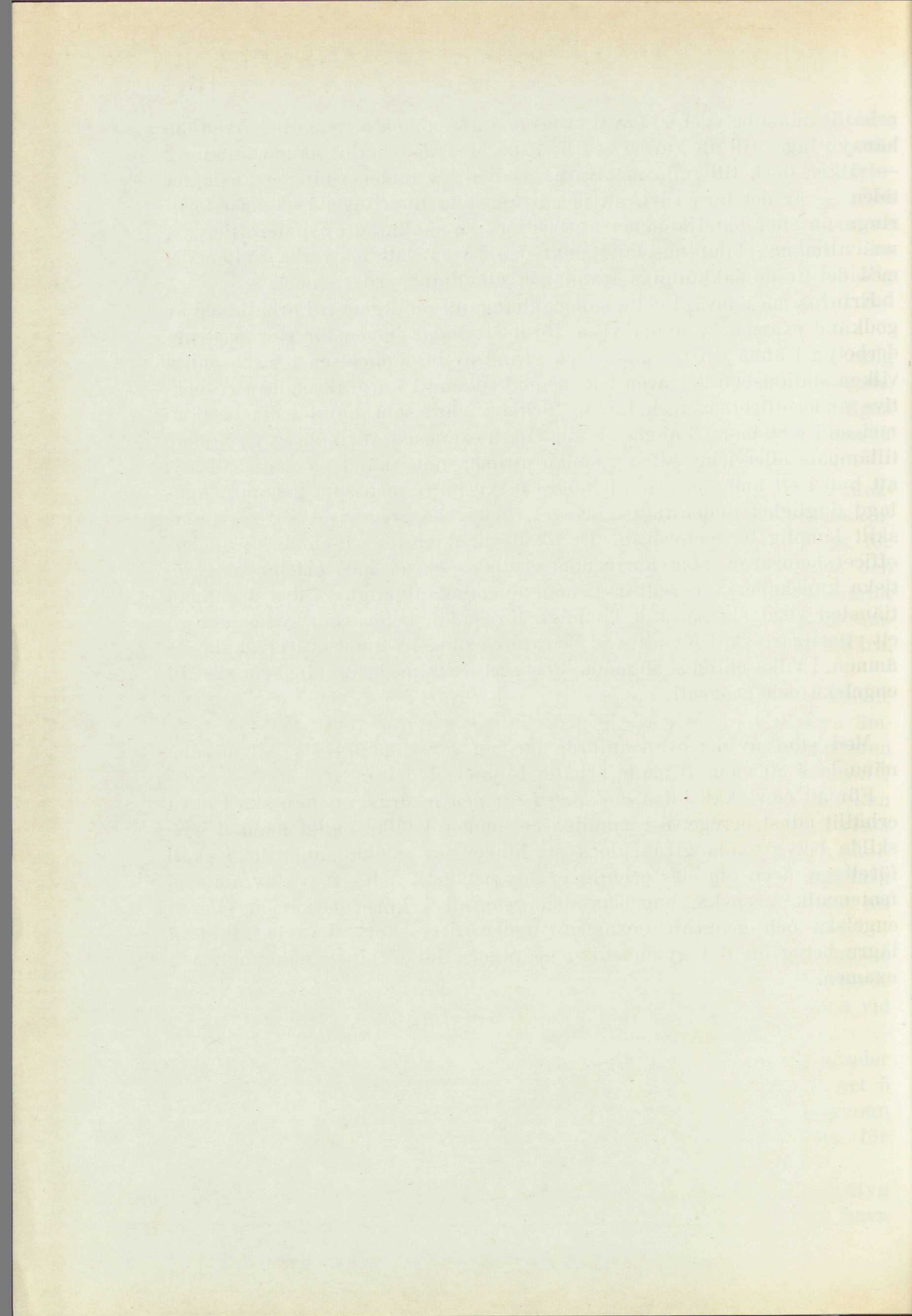
Enligt nu gällande skolreglemente fordras för godkännande slutbetyg vid examen i underofficersskolans samtliga klasser bland annat att hava

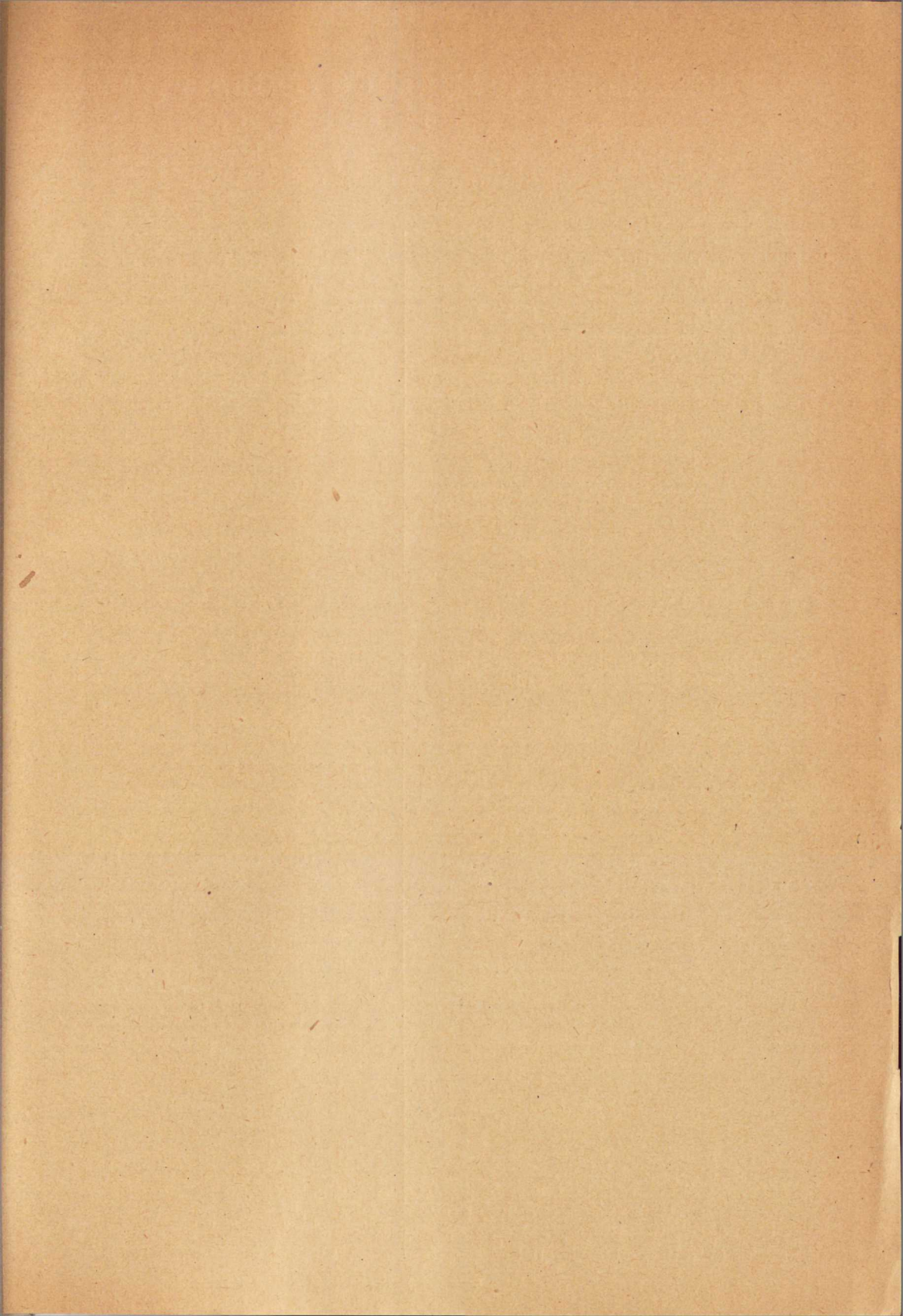
erhållit minst betyget 6 i såväl svenska språket som matematik. Även om hänsyn tages till att kurserna i de båda ämnena erhållit någon utökning — vilken dock till fullo motsvaras av den för undervisningen anslagna tiden — är det fara värt, att den ifrågasatta lindringen i examensfordringarna efter hand kommer att medföra en sänkning av underofficerarnas allmänna bildningsståndpunkt och på så sätt motverka syftemålet med det av de sakkunniga framlagda utbildningsprogrammet.

Erinras må jämväl i detta sammanhang, att möjlighet till erhållande av godkänd examen är under vissa förutsättningar öppen för elev med underbetyg i ända till tre ämnen på grund av bestämmelsen i § 82, enligt vilken stationsbefälhavaren må såsom godkänd i korpralsexamen respektive underofficersexamen kunna förklara elev, som, oavsett om bestämmelsen i § 80 mom. 3 angående lindring i examensfordringarna på honom tillämpats eller icke, blivit i sådan examen underkänd på grund därav, att han i *ett* ämne ej erhållit högre betyg än 5, men som genom ådagalagd duglighet under tjänstgöring i egen yrkesgren visat sig vara särskilt lämplig för befordran. De ökade utsikter för vinnande av underofficersbefordran, som härigenom erbjudas elever med bristande teoretiska kunskaper, försåvitt de genom ådagalagd duglighet i den praktiska tjänsten visat sig särskilt lämpliga för sådan befordran, synas utgöra ett ytterligare skäl för att, vad beträffar examen i underofficersskola, de ämnen, i vilka enligt § 80 mom. 3 betyget 5 må medgivas, inskränkas till engelska och geografi.

Med stöd av det ovan anförda får jag vördsamt föreslå, att meromnämnda § 80 mom. 3 måtte erhålla följande lydelse:

För att elev skall bli *godkänd i examen* fordras, att han skall hava erhållit minst betyget 6 i samtliga de ämnen, i vilka enligt mom. 1 särskilda betyg skola givas; dock att hinder för godkännande icke skall föreligga, även om elev erhållit endast betyget 5 i högst två av ämnena matematik, svenska, engelska och geografi i korpralsexamen eller i engelska och geografi i examen i underofficersskola. I varje fall skall lägre betyg än 6 i gymnastik icke utgöra hinder för godkännande i examen.

Statens offentliga utredningar 1922.

Systematisk förteckning.

(Siffrorna inom parentes hänvisa till den kronologiska förteckningen för januari-mars 1922. Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen från och med april 1922.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

Förberedande utkast till strafflag. Förmögenhetsbrotten. 2. (17)
Lekmannaelementets användande inom civilprocessen. (25)
Betänkande rörande internering av farliga återfallsförbrytare. (26)
Utkast till lag om visst trygghande av byggnadsborgernärs fordringar m. m. [26]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

1921 års pensionskommittés betänkande. 1. (10)
Några iakttagelser från 1921 års riksdagsmannaval. [1]
Statistiksakkunnigas betänkande. [15]

Kommunalförvaltning.

Städernas skyldigheter och rättigheter i förhållande till staten. (3)
Kommunalförfattningssakkunnigas betänkande. 3. (15)
Bilaga till d.o. (16)
Om röstsammanräkning vid kommunala val. [21]

Statens och kommunernas finansväsen.

Betänkande angående tillverkning och beskattning av maltdrycker. (11)
Utlåtande angående kontrollen över sockertillverkningen. (13)
Tull- och trakatkommitténs utredningar och betänkanden. 8. Valutafrågan. (19) 9. Järnvägsfrakternas reglering. (21) 10. Åtgärder till skydd mot s. k. valuta-dumping. (34)
Utredning angående ett svenskt statslotteri. (24)
Betänkande och förslag ang. utbildningskurser inom tullverket. [23]

Politi.

Betänkande och förslag rörande brandskyddsföreskrifter och ordnandet av brandväsendet inom riket. 7.
Betänkande med förslag till Kungl. Maj:ts nädiga städga angående skydd för människor vid brandfara inom industriella arbetslokaler. [28]

Socialpolitik.

Utredning och förslag ang. vården av blinda. (30)
Byggnadsarbetsarsakkunnigas bet. 2. Arbetsstatistisk undersökning rörande husbyggnadsverksamheten. [2]

Hälsa- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Betänkande med förslag till livsmedelslag. (4) Bihang 1 till d.o. (5) Bihang 2 till d.o. (6)
Patentlagstiftningskommitténs betänkande. 7. Förslag till lag om rätt till tidnings eller tidskrifts titel m. m. [9]
Statsmakterna och bränsleanskaffningen under krigsåren. [14]
Mellanhandssakkunniges betänkande. [20]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Betänkande angående förvaltningen av kronans jordbruksdomäner. (2)
Jordkommissionens betänkande. 1. Förslag till lag ang. rätt att förvärva och besitta fast egendom. (8)
Betänkande rör. fiskerinäringens främjande. [7]
Om loppskattelandsinstitutet. [10]
Förslag till vissa ändringar i bestämmelserna rör. jakt och fågelskydd. 2. Ändringar i jaktlagen, fridlysningsbestämmelser m. m. [16]
Det svenska lantbrukets produktionskostnader. 1. Bokföringsåret 1919-1920. [18]
Betänkande med förslag ang. arrendators rätt till ersättning för elektrisk anläggning. [19]

Kolonisationskommitténs betänkande 1922. [22]
Förslag till författningar angående handel med och import av utsädesfrö ävensom till omorganisation av frökontrollverksamheten m. m. [25]
Redogörelse för de ecklesiastika boställena. 5. Värmlands län. [27]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande ang. statens övertagande av förädlingsverksamheten betr. avkastningen från statens skogar. (28)

Industri.

Klimatets inverkan på byggnader vid västkusten. [4]

Handel och sjöfart.

Betänkande rörande lönereglering vid lots- och fyrstaten. (20)

Kommunikationsväsen.

Betänkande om ostkustbanan. (18)
Järnvägsstyrelsens yttrande över d.o. (23)
Ostkustbanekommitténs promemoria med anl. av järnvägsstyrelsens yttrande. (27)
Järnvägsstyrelsens erinringar med anl. av ostkustbanekommitténs promemoria. (31)
Järnvägsstyrelsens skrivelser till Kungl. Maj:ten den 28 april och 5 maj 1922. [3]
Utredning rörande den s. k. Nyköpings kanal. [24]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Skolkommisionens betänkande. 1: 1-2. Grunder för en ny läroverksorganisation. (33) 2. Historiska översikter m. m. (29) 3. Statistiska utredningar. (32) 4. Det högre skolväsendet i utlandet. (1)
Förslag till om- och tillbyggnad av Kungl. biblioteket. (7)
Betänkande ang. Chalmerska institutets omorganisation. (12)
Ortnamnen i Värmlands län. 7. (22)
Betänkande med förslag till förändrad kyrklig indelning och organisation i Skåne. [5]
Utredning ang. statsunderstöd för idrottens främjande. [8]
Betänkande med förslag till lag ang. kulturminnesvård. 1. Historik etc. samt bilagor. [11] 2. Förslag och motiv. [12]
Högskolornas löneregleringskommittés betänkanden. 2. Fackhögskolor och övriga vetenskapliga anstalter. [13]
Betänkande och förslag rörande det akademiska beföringväsendet. [17]

Försvarsväsen.

Utredning rörande understöd åt ånkor efter manskap vid armén och marinen. (9)
Betänkande angående officerskårens vid flötan rekrytering och utbildning. (14)
Tillag till bet. betr. förrädsverksamheten vid marinen. [6]
Flottans skolsakkunnigas betänkande 3 angående skolreglemente för flottan. 1. Skolor och kurser för sjömanskårens manskap. [29]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.